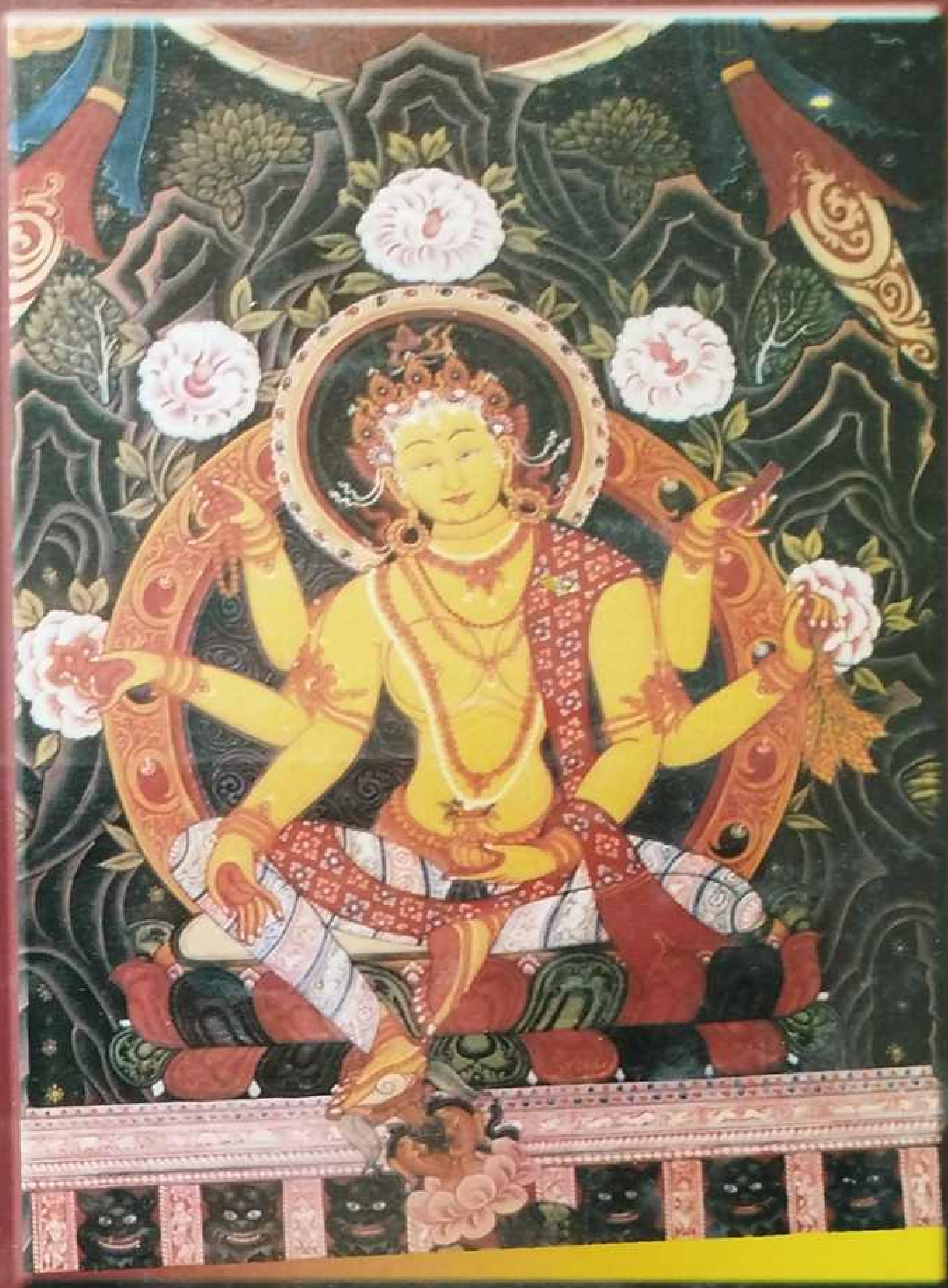
बसुन्धरा मांया निपू बाखं

- दि. पं. रत्नकाजी वज्राचार्य

बसुन्धरा मांया निपू बाखं

(धीमती अवदान व बिमलावती अवदान)

न्हापांगु सम्पादन

दि.पं. रत्नकाजी वज्राचार्य

मन्त्रसिद्धि महाविहार

सवल बहा:, यें ।

निक्व:गु सम्पादन

सर्वज्ञरत्न वज्राचार्य

मन्त्रसिद्धि महाविहार

च्वयूबुँ धिमेल्वहं, १५ वडा, यें ।

पिकाक

ललितमान नक:मि

मैयाँ नक:मि / छेँज: सकलें

म्ह्ययपि, यें ।

बुद्ध सम्बत् २५५६
नेपाल सम्बत् ११३४
पिदंगु न्हि : ने.सं. ११३४ कछलागा तृतीया बुधवाः
(वि.सं. २०७० मंसीर ५ गते बुधवाः)

भाषा शुद्धिकरण : ज्ञानेन्द्ररत्न बज्राचार्य
कम्प्यूटर : अनिलरत्न बज्राचार्य, मयलबारी, टेकू
द्यवः किपाः सर्वज्ञरत्न बज्राचार्य

थाकू : बुद्ध बज्र अफसेट प्रिन्टिङ्ग प्रेस, ओमबहाः, फोनः ४२६३५२१
संस्करण : निक्वःगु
पिथना : ५०० पाः
पिकाकया छेंजःपिं : ललित मान नकःमि/मैयाँ नकःमि
निर्मल कुमार नकःमि/प्रिया नकःमि
डा. सुश्री ममिता नकःमि/तिमिला/प्रिनिला

फोन ल्याः ४३५०७२३, मोबाइल : ९८५१००१६१७

देछाः

जिमि हनेबहःम्ह दिवंगत बौ भाजु **रुद्र मान नकःमि** व मां मय्जु **वसुन्धरा नकःमिया** पुण्यस्मृतिइ छलपोलपिन्त द्वहलपाः ।

ओं नमो भगवते सर्वदुर्गति परिशोधन राजाय तथागतायाऽर्हन्ते सम्यक सम्बुद्धाय तद्यथा ॥ ओं शोधने २ विशोधने २ सर्वपाप विशोधने शुद्धे विशुद्धे दिवंगत रुद्रमान नकःमि नामध्यायस्य सर्वकर्मावरण विशोधने स्वाहा ॥

जन्मदिन : वि.सं. १९८८
दिवंगत जुगु न्हिः २०१३ साल कार्तिक शुक्ल दशमी
कार्तिक २८ गते मंगलवाः

ओं नमो भगवते सर्वदुर्गति परिशोधन राजाय तथागतायाऽर्हन्ते सम्यक सम्बुद्धाय तद्यथा ॥ ओं शोधने २ विशोधने २ सर्वपाप विशोधने शुद्धे विशुद्धे दिवंगत बसुन्धरा नकःमि नामध्यायस्य सर्वकर्मावरण विशोधने स्वाहा ॥

जन्मदिन : वि.सं. १९९१ आश्विन शुक्ल सिघः पुन्ही

दिवंगत जुगु न्हिः २०६५ साल बैशाख शुक्ल एकादशी
जेष्ठ २ गते बिहीबाः

मांबौया लुमन्ति

हनेबहःपिं आदरणीय ममतामयी मां व बौया करुणा व ममतांजाःगु भावनायात स्मृतिपटलय् न्ह्याबलें/न्ह्याबलें दयाच्वनी । जिम्ह बौ नं थ्व संसारं त्वतावंगु थनि ५७ दँ दये धुंकल । ममतामयी मां नं त्वतावंगु नं ५ दँ दयेधुंकल । अथे नं मां व बौया स्मरण म्हिगः थें हे लुमन्तिया लू झलझल दँवयान्तुंच्वंगु दु । थ्व जिगु व जिगु छँजःया स्नेह व सद्भाव खः धइगु दुनुगलंनिसें बोध यानाच्वना ।

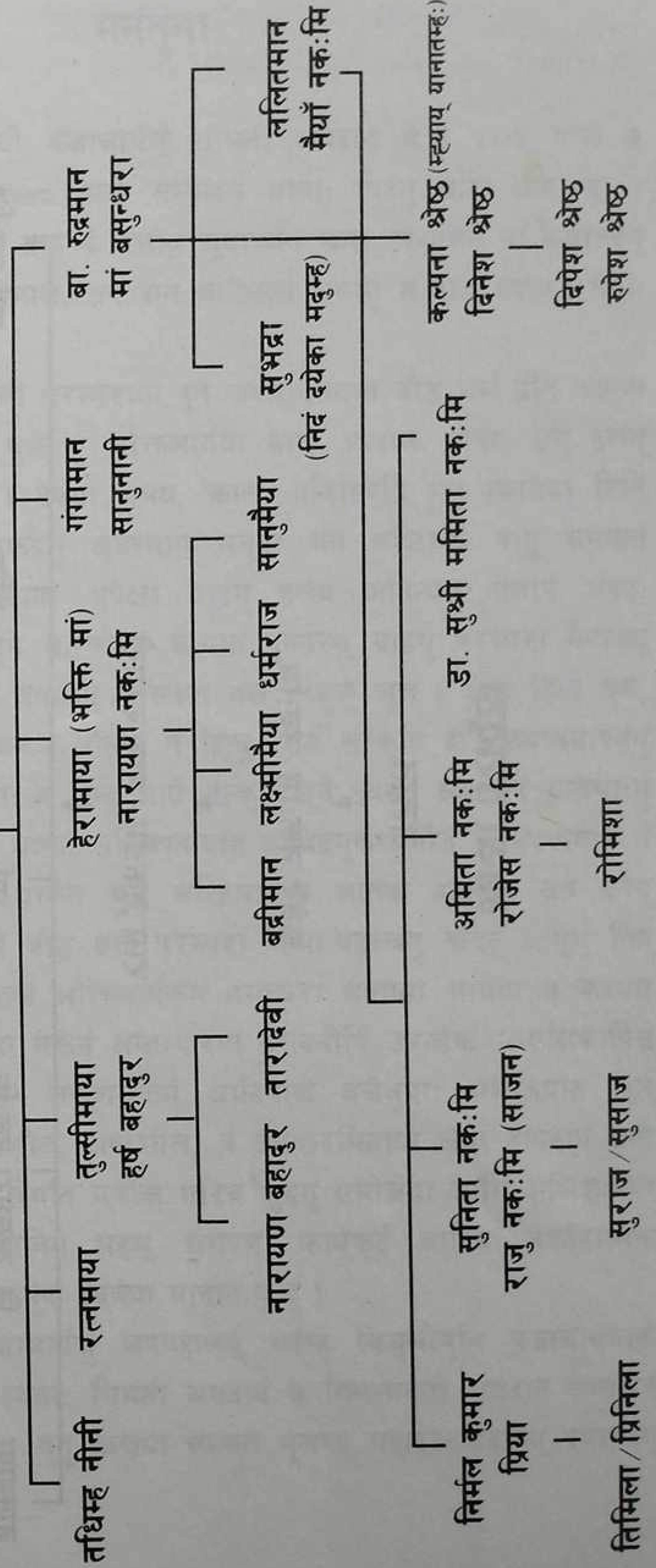
बाज्या भाजुमान व बज्ये मय्जु विष्णुमायाया कोखं जिम्ह बौ रुद्रमानया जन्म जुल । बौया बाल्यकाल सुख दुःखया दुने विचरण यायां मांबौया अपार ममता न्ह्याःववं ल्याय्म्ह जुयावल । मांबौ व छँजःया सकल जः/दुजःपिसं मनं खँम्ह कूलस्थीर याइम्ह छम्ह भौमचाया आवश्यकता तायेकाः बौ राम नकःमि व मां मनकुमारीया क्वखं जन्म जूम्ह निम्हम्ह(माइलीम्ह) म्ह्याय् मय्जु बसुन्धरा नकःमिनाप विक्रम सम्बत् २००४ सालं इहिपा यानाः दाम्पत्य जीवन ह्वनाब्यूगु जुल । जिम्ह बौ नं कर्तब्य बोध यानाः जीवन सुथां लाक्क च्वन्ह्यानाच्वन । थ्व हे झ्वलय् जिम्ह तता शुभद्रा, बौ रुद्रमान व मां बसुन्धराया क्वखं जन्म जुल । तर हुकें जुइ हे मलावं निदँजक दुबलय् बाल्याबस्थाय् हे मन्त । तिति पापा यानाः दुम्ह छम्ह म्ह्याय् नं त्वःता वसेंलि मां बौ व सकल छँजः सकसितं दुःख जुइगु ला स्वभाविक हे जुल । दुःखयात पाचिच्यूं छु दँ लिपा वि.सं. २०१३ साल श्रावणकृष्ण द्वितीयाकुन्हु सिघ नःघ क्वाद्दों त्वाया पुलाछें (क्षत्रपाटी १७ वडा) जिगु जन्म जुल । जिगु आगमनं जिमि बाज्या बज्येपिंनाप सकल परिवारनाप हर्ष लय्ताया थःगु दुःख पीरमर्का सकतांयात ल्वःमंकाः छझाः सुखया अनुभूति यानाः ललितमान धकाः जिगु नां तयाबिल । ललित धयागु न्हूगु बांलाःगु सेल्लाःगुया अर्थ खः । थुगु हे भावनायात कःघानाः न्ह्यानाच्वंगु मांबौया दाम्पत्य जीवनय् जिगु स्वला जकया बाल्यकालया अवस्थाय् तःधंगु मर्माहत घट्ना घटेजुल । जिम्ह बौ हेटौडाया चुलिमाई मन्दिरया च्वय्या पुलांगु लँपुइ गाडि दुर्घट्नाय् लानाः देहवसान जुल । गुगु घटनां जिम्ह बौ रुद्रमान नकःमि थ्व धर्ति विलय जुयादिल । थुकें यानाः जिमिगु छँजः परिवारया दुने तःधंगु हे बज्रपात जुयाः विचलन वल । धैर्य धारणा यायेगु स्थिति तकं मदयाबिल ।

थुगु दर्दनाकगु दुःखद् घटना लिपा छँया सकल पारिवारिक परिस्थिति हिलावन । पारिवारिक स्थिति अस्थीरतां भुन । छछाः छपे चूलाकेत जिम्ह मांनं आपालं आपाः दुःख सिल । दुःखया भुमरिं पिहाँ वयेत जिम्ह मां नं तःधंगु साहास

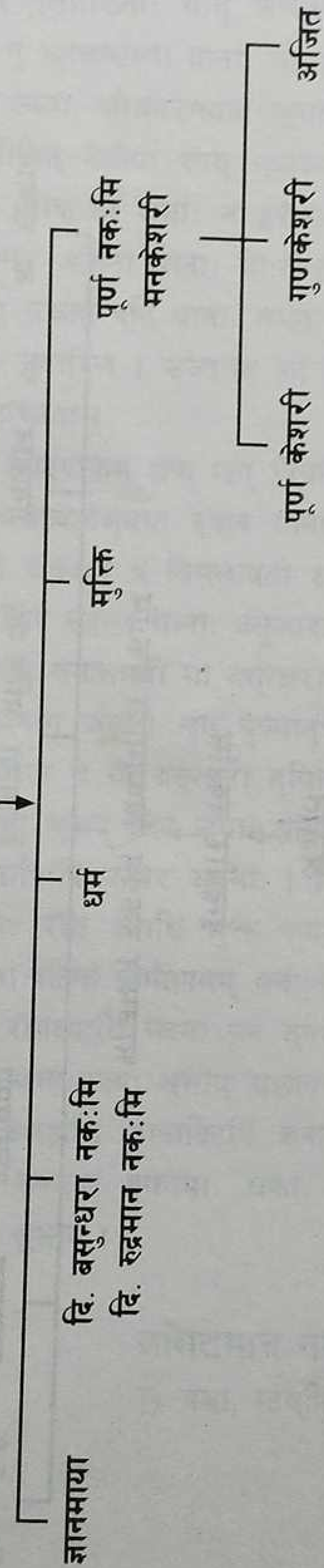
यानाः धैर्य व मैत्री भावनां माःथाय् माःकथं पलाःछिनाः थःगु जीवनयात पर्वाह मतसे स्वला दुम्ह काय्मचायात हुर्के यायेत माःगु म्हालासाला यानाः थः जहान मदुगु शोकयात अबोधम्ह स्वलादुम्ह थः काय्या ख्वाःस्वयाः जीवनरथयात न्ह्याकेगुलिइ हे थःत पानावन । थुगु परिस्थितिं जिम्ह मां जीवित् देवीया रुपय् न्ह्यज्यानाः थःगु परिवारया दुने संघर्षमय जीवनयात न्ह्याकाः याकःचा जुयाः नं हरेस मनसे दृढ जुयाः मनयात स्थीर यानाः थःकाय् प्रति आपार मतिना यानाः माःगु तक लालन पालन यानाः आवश्यकता अनुसारं मगाःमचाःगु सकतां पूर्ति यानाः समय सापेक्षकथं थ्व समाजया न्ह्यःने थनेत जिम्ह मां सफल जुयादिल । उजाःम्ह मां प्रति जिगु दुनुगलंनिसें जिं बन्दना यानाच्वना । प्रणाम यानाच्वना ।

थुगु हे भावनाकथं हनेबहःपिं मांबौया स्मरणकथं सफू छगू पिथनेदःसा ज्यू धयागु मनंतुनाः श्रद्धेय गुरु भाजु सर्वज्ञरत्न वज्राचार्यजुयात इनाप यानागु जुल । वसपोल गुरु बसुन्धरा मांया निपू बाखं धिमती अवदान व विमलावती अवदानयात छ्थासं तयाः सम्पादन यानाबिज्याःगु जुल । गुरुनाप सहलह यानाः बसुन्धरामांया व्रत च्वनाः धलं दनाः थुगु बाखं सफू पितब्वयाः जिम्ह ममतामयी मां बसुन्धरा व श्रद्धेय बौ रुद्रमानया स्मृतिइ सकसितं थुगु सफू द्यछानागु जुल । थुगु पुण्यानुभावं ज्ञात अज्ञातपिं जिगु पुर्खापिं नापनापं दिवंगत बौ रुद्रमान व मां बसुन्धरा तुषिता भूवनय् बास लानाः निर्वाण मार्गफल प्राप्त जुयाः बुद्धया कूलय् लिन जुयाः वनेमाः । भव चक्रया दुःखं मुक्त जुयेमाः । हानं सकल सत्वप्राणिपिं उद्धार जुइमाः । जिगु छँजः परिवारजन सकसिगुं सुख समृद्धि प्राप्त जुयाः रोग ब्याधिं मुक्त जुयाः जीवन निर्वाहया दुने छुं नं पःखा पंगः मवयेमाः । पलाःपतिकं प्रगतिपथय् मनंतुना थें ज्या पूवनेमाः । सकल धलंदँपिं धःमूखलःपिनिगु नं रोगब्याधि मदया मनं तुनागु ज्याखँ पूवनेमाः । गुरुवर सर्वज्ञरत्न वज्राचार्यजुयात नं यक्वःयक्वः सुभाय् द्यछाना च्वना । हानं थुगु सफू पिथनेत प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्षकथं ग्वाहालि यानादिइपिं सकस्यां जय जुइमाः, कल्याण जुइमाः मनंतुना थें ज्याखँ सकस्यां पूवनेमाः धकाः बसुन्धरा मांयात लुमंकाः आशिका/कामना यानागु जुल । सुभाय् ।

ललितमान नकःमि
१६ वडा, म्हयपि, यें ।

मांया वंशवृक्ष

मनंतुना

दिवंगत पं रत्नकाजी वज्राचार्यजुं धीमती अवदान ने.सं ११०५ पाखे व विमलावती अवदान ने.सं. ११०८ पाखे सम्पादन यानाः पिदंगु बाखं सफू खः। बसुन्धरा मांया थुगु निपू बाखं सफू नं अभाव जुयाच्वंगु खनाः सकसिनं नां कयाच्वंगु हाकनं निगूगु संस्करण पिथनेमाल, प्रकाशन यायेमाल धयागु सःयात ध्यानय् तयाः पिथनेगु कुतः यानागु जुल।

नेपाःया बौद्ध वज्रयानी परम्पराया दुने जनमानसयात बौद्ध धर्म प्रति आस्था व बौद्ध धर्मपाखे दुतकायेत थुजाःगु भक्तिमार्गया बाखं आपालं आपाः उगु इलय् रचना जुयाः न्यनावंगु जुल। देय्या समय, काल, परिस्थितिं मन् म्वायेया निंतिं अतिकं सहयानां सहयाये मफइगु अबस्थाय् मनूया मन मष्टिस्कं थःगु मनयात बसेतयेया निंतिं सुइगुं सहाराया अपेक्षा याइगु इलय् अनित्यगु संसार धकाः सिइकसिइकं नं परचक्रया दुने थःम्वायेत द्यःयात पुकारय् याइगु परम्परा नेपालय् दयाच्वंगु दु। उकिसं गुलिनं नेपालय् शासकत वल। जुजु जुल। आर्य हिन्दु धर्म, संस्कृतियात बःबियाः न्ह्याःवन। थौंतक नं हिन्दु आर्य संस्कृतिं हाः कयावयाच्वंगु अझ नं दनी। थः बौद्ध जुयाः नं हिन्दु आर्य संस्कृति दुने च्वनाः ब्यवहार यायेमाःगु बाध्यता दयाच्वंगु परिस्थितिं यानाः सहिष्णुतायात बःबिइगुकथं बौद्ध आचरणयात नं पालना यायेगु व सकसितं याकेत थुगु भक्तिमार्गया जातक अवदान ब्रत दनेगु झ्वलय् कनेगु व न्यनेगुकथं बौद्ध ब्रत्त परम्परा न्ह्याःवइच्वंगु खनेदु। थुगु निपू बाखंया दुने विशेष यानाः छखें भक्तिमार्गकथं बसुन्धरा माताया भावना व करुणा चित्तया महिमा दयाच्वंगु दुसा मेकथं अन्तस्करणं ब्रत्तदनीपिं उपासक/उपासिकापिसं मनन् व चिन्तन् यायेमाःगु, अकुशलकर्म आदिपाखें बचेजुयाः समाजयात हित जुइगुपाखें ध्यान तयाः पञ्चशील, अष्टशील, व दशपारमिताया खँया नापनापं धनी व गरिवया दुने दयाच्वनीगु स्थिति गथेकि गरिव जुइगु समाजया लागि अभिशापया रुपय् क्यनातःगु व धनाढ्यपिनिगु अहम्, घमण्ड, फायँफुईं आदिया नकारात्मक शोचयात साहित्यिकधंगं न्ह्यइपुक चित्रण यानातःगु दु।

पं. रत्नकाजी वज्राचार्यजुं जनबहालय् च्वंम्ह विजुलीमुनि वज्राचार्ययाके दयाच्वंगु हस्तलिखित सफू स्वयाः धिमती अवदान व विमलावती अवदान सम्पादन यानाः पिथनाबिज्याःगु जुल। थुगु बाखंया संस्कृत मूलरुप महारत्नावदानय् दयाच्वंगु दु।

बसुन्धरा मांया निप् बाखं पिथनेत म्हयपिया यजमान ललितमान नकःमि, जहान मैयाँ नकःमिनापं सःपरिवारया धर्मचित्त उत्पत्ति जुयाः थःबौ जन्म जुयाः छुं दिन लिपा हे तःधंगु दुर्घट्नाय् लानाः दिवंगत जुयावंम्ह श्रद्धेय बौ रुद्रमान नकःमि खः । माक्वः लालनपालन याना गुगु दुःखकष्ट सहयानाः थः पुता प्रति अपार माया ममतां थौ तुतिं चुइकाथकूगु अवस्थाय् नकःमि समाजया दुने प्रतिस्थित यानाः थनाब्यूम्ह ममतामयी मां बसुन्धरा नकःमिया पुण्यस्मृतिइ थुगु सफू पिथना द्वहलप्यूगु जुल ।

थुगु पुण्यनुभावं दिवंगत रुद्रमान नकःमि व दिवंगत बसुन्धरा नकःमि सुखावतीभूवनय् बासलायेमाः । सम्येक संम्बोधीज्ञान प्राप्त यायेफयेमाः धयाःगु कामना यानागु जुल ।

थुगु सफूतिइ भाषा शुद्धिकरण यानाः प्रुफ स्वयाः माःगु ग्वाहालि याःम्ह किजा ज्ञानेन्द्ररत्न वज्राचार्ययात सुभाय् देछानाच्वना । थथे तुं कम्प्यूटर याःम्ह भाजु अनिलरत्न बज्राचार्य व बुद्धबज्र अफसेट प्रिन्टिङ्ग प्रेसया हामा भाजु रमेश बज्राचार्य व प्रेस परिवारयात नं सुभाय् बियाच्वना । माःथाय् माःकथं ग्वाहालि याःपिं सकसितं दुनुगलंनिसें कृतज्ञता देछानाच्वना ।

अन्त्यय् यजमान ललितमान नकःमि, जहान मैया नकःमि, काय् भाजु निर्मल नकःमि, भौ प्रीया व छ्यपिं सहित सकल सःपरिवारया सुख सबृद्धिया कामना यानाः रोग, ब्याधि मुक्त जुयाः सकल बुद्धपिनिगु सुदृष्टिं न्ह्याबलें न्ह्याबलें खयाच्वनेमा ।

थुगु सफू पिथनेगु भ्वलय् द्वनाच्वंगु, स्यनाच्वंगु मगाःमचाःगु आपालं दयेफू । बिज्ञजनपिसं द्वंविद्वं क्षेमा यानाः मगाःमचाःगुयात माःगु हःपाःबियाःबिज्याइ/दिइ धइगु मनंतुनाच्वना । सकलसिगुं कल्याण जुइमाः, श्री बसुन्धरा मांया सुदृष्टिं न्ह्याबलें खयाच्वनेमाः धकाः भिंतुना च्वना । सुभाय् ।

– सर्वज्ञरत्न बज्राचार्य
च्वयबुँ, धिमेल्वहं, यें ।

घःमा

भ्गीगु नेपालमण्डलय् अनुत्तराय सम्यक्सम्बोधि ज्ञान साधन यायेगु उपायया लँपु तःताजि दु । उकिइ मध्ये वसुन्धरा व्रत नं छगू खः, गुकिइ तःधंगु उपोषद (दश) शीलया नियम (विनय) बांलाक छर्लङ्ग जुइक न्ह्यःब्वयातःगु दु । थ्व संसारं मुक्त जुइगु उपाय (उपोषदया) नियम विना सम्भव मदु । थुगु दुःखमय अनित्य संसारं पार जुइगु अति हे थाकु । थुगु हे ह्वलय् अकुशलादि मभिंगु कर्मयात परित्याग यानाः लोक हितार्थया ज्याय् सदां सदां मछ्य्येकं दुःखरूपी संसार सागरं पार जुइ मफइगु उजं शास्त्रय् वर्णित यानातल । खःतु थुज्वःगु शास्त्रयागु खँ पाय्छि मजूधकाः धायेगु ला पाय्छि मजू । छाय् धाःसा थीथी धर्म, सम्प्रदाय नं थ्व हे खँ न्ह्यथनावयाच्वंगु दु । मोक्ष वनेत अर्थात निर्वाणय् थ्यंकेत अकुशलकर्म (मभिंगु ज्यां) मखु, कुशल कर्म भिंगु ज्यां जक हे मोक्ष वनी अर्थात निर्वाणस थ्यनी । तर गुगुं गुगुं धर्म न्ह्याक्वः हे पापकर्म याःसां उगु पाप मोचन यायेगु उपाय कनातल–पाठ यानाः देवदेवीपिन्त पूजा यानाः अवसं आदि च्वनाः म्वःजक ल्हुयाः नं पापं मुक्त जुइगु उपाय न्ह्यथनातल । तर बौद्ध वाङ्मय कथं–

न पश्यन्ति कर्माणिं कल्पकोटि शतैरपि ।
सामाग्री प्राप्य कालंच फलन्ति खलु देहिनाम् ॥

थथे धयातः थें थःपिसं यानागु कर्म भिंगु व मभिंगु गुगु हालतय्नं न्हनावनीमखु । भिं याःसा भिंगु हे फल सइ, मभिंयाःसा मभिंगु हे फल सइ । गुगुं बखतय् उगु कर्मया पुसा बुयाः फल सयाः पाकेजुइ । अथे जुयानिंतिं मभिंगु दशांकुशलादि ज्या यायेगु परित्याग यायेमाः धकाः बौद्ध धर्मय् आपालं बः बियातःगु दु । थुगु खँ पाय्छि मजूधकाः धायेमछिं । थ्व बिचाः यायेबहःगु खँ खः । ग्रन्थकारतय्गु रचनां थःगु भावनायात तेवा बियाः च्वय् न्ह्यब्वयागु मेमेगु धर्मय् थें जाःगु खँ नं बौद्ध धर्मय् उल्लेख यानातःगु मदुगु मखु । अवश्य नं दु ग्रन्थय् च्वयातल धायेवं तुं फुक्क खः हे खः माने हे यायेमाः धयागु मदु । भ्गीसं लुँ कसी चुले थें चुलाः, जाकिइ फि ल्यये थें व चालनिं चाले याये थें ग्रन्थयात नं चालेयानाः परीक्षा यानास्वयेगु भ्गी मानवपिंके अधिकार दु । भगवान् बुद्धं नं धयाबिज्याःगु दु कि –

जिं धाल धायेवं तुं जिगु धालखँय् छिपिं वनेमते जिं धयागु खँ खः मखु बांलाक मनय् वायेकानिं स्वः । खःसाजक जिगु खँयात पत्याः या, मखुसा चित्तबुझे मजूसा पत्याः यायेम्वाः । थुगु वाक्यया आधारकथं नं बिचाः यायेगु अधिकार झीके हे दु ।

खःतु विद्याचरणं सम्पन्न (पूर्ण) म्ह, सुगत ज्वःमदुम्ह लोकविद् लँ मखंपिन्त लँ क्यनेगुलिइ सारथि, लोक नायक (लोकया नाथ जुयाः) देव व मनुष्यपिनि शास्ता भगवान् सम्यक् सम्बुद्ध जुयाबिज्याःम्ह वसपोल तथागतयागु वचन कदापि मिथ्या (झूठ) जुइ फइमखु, सत्य हे जुइ । आः थन गुगु वचनयात वसपोल तथागतया वचन धायेगु ? छथवः थुज्वःपिं दुकि त्रिपिटक हे जक बुद्ध वचन धाइपि नं मदुगु मखु । त्रिपिटक विश्व प्रशिद्ध जुयाच्वंगु दुसा महायानय् वैपुल्यसूत्रादि विश्वविख्यात जुयाच्वंगु दु । अथेहे तन्त्रयानय् तथागत गुह्येक हेवज्रादि विश्व प्रख्यात जुयाच्वंगु दु । थुपिं स्वंगु वसपोलया महाकारुणिक तथागतया उपाय कौसल्यं युक्तगु स्वंगू मार्ग (यानजक खः) नामसंगीतिसं थुकथं न्ह्यब्वयातःगु दु ।

नानायान नयोपाय जगदर्थ विभावकः ।

यानत्रिछ्यनिर्यात एकयान फलेस्थितः ॥

आः थ्व नं बुद्ध वचन खः मखु धकाः गथे सिइकेगु ? उजाःगु उपकरण झीके दुगु मखु ।

वसपोल तथागत झीगु न्ह्यःने दूगु मखु । तर वसपोल तथागतया जन्म वा महापरिनिर्वाण जूगु २५२८ दँ दत धकाः झीसं मानेयाना वयाच्वना । थ्व ला केवल शास्त्रया आधारय् झीगु विश्वासजनक खः । धाथें खंगु साक्षात् जूगु ला मखु । अपितु गुगु बखते बुद्ध वचनया मूल शास्त्रया आधार कयाः सुं गुम्ह विद्वानं व कथाकारं रचना याःगु जूसां लोक हितार्थ जुइगु निर्देशन दत धाःसा उगु बाखंयात समाजं साकाररुप बिलं छुं अजू चायेमाःगु खें मखु । आः थन बुद्ध वचनया विषयग्रन्थ ग्रन्थान्तरे उल्लेख जू थें तथा थौंकन्हय् पण्डित विद्वानजनपिंस निर्णय याःकथं 'यत् किंचित् सुभाषितं तत्सर्व बुद्ध भाषितम्' धकाः गुलि नं सुभाषित (भिंगु) वचन दु उगु वाक्य बुद्ध वचन धकाः धयावयाच्वन । अथेहे गुगु वज्रयानया तन्त्रशास्त्र बुद्ध वचन खः मखु धायेगु विषय नं लघुतन्त्र टीकास थथे न्ह्यथनातःगु दु ।

शून्यकरुणयोरैक्यं यस्मिंस्तन्त्रे प्रकाशितम् ।

साधनं लोकनाथस्य तत्तन्त्रं बुद्ध देशितम् ॥

अर्थः- (गुगुतन्त्र शास्त्रय् शून्यता व करुणा छधी छगू जुयाः प्रकाश जुयाच्वंगु दु उगु तन्त्र लोकया नाथ जुयाः बिज्याःम्हेसिगु साधन खः बुद्ध देशित खः) छायकि बौद्ध धर्मया मूलतत्त्व हे प्रज्ञारुपी शून्यता ज्ञान व सत्वप्राणीया उद्धारया निंतिं महाकरुणा दयेमाःगु खः । थुपिं निगू छधी छगू जुयाः हे सम्यक्सम्बुद्धत्व लाभ यानाः लोकनाथ धायेकाः, गुज्वःम्हेसित गुज्वःगु किसिमं उद्धार यायेमाः, यायेमाःगु खः । उकें हे बुद्ध पुरुषपिन्त शास्त्रय् संसार हे निर्वाण, निर्वाण हे संसार धकाः वर्णित यानातःगु खः । आःथन श्री वसुन्धरा व्रतया विषयस क्वय् छुं न्ह्यब्वय् ।

आः थन झीगु नेपालमण्डलय् प्रचलित महायान बौद्ध धर्मय् तःच्वतं च्वन्ह्यनाच्वंगु व्रत धर्मधातु व्रत, अष्टमी व्रत, आर्यतारा व्रत व वसुन्धरा व्रत (तिला व्रत) आदि खः । थुगु वसुन्धरा व्रत पृथ्वीमांया व्रत खः । वसुन्धरा धकाः पृथ्वीयात धाइगु खः । वसुन्धरा मांयात थ्वहे छगूजक नामं सम्बोधन याइगु मखुसे गथेकि श्री करुणामय लोकेश्वरया १०८ म्ह व ३६० नां दु थें वसुन्धरा मांया नं १०८ ता नां दु । बुद्धं कनाबिज्याःगु स्तोत्र थुगु सफुतिइ समावेश जुयाच्वंगु दु । थनंलि ज्या मजुया उपाय (यत्न) याइपिंत साधन याकिइगु लक्ष्मी, सिद्धि, सन्तान, आयु, गुण, जश, प्रज्ञा, सुख इत्यादि ७ न्हयगू बुद्धि यानाः प्राणीपिन्त दरीद्ररुपी समुद्रं तरे यानाःबिज्याइम्ह वसुन्धरा देवीया संक्षिप्त ध्यान ब्वमिपिन्त न्ह्यब्वयाच्वना ।

स्वपाः ख्वाःया ध्यान

जवपाखे कुम्कुमवर्ण (फिक्कागु ह्याउँ ख्वाः) पृथ्वीया स्वरुप, दथुइ म्हासूगु ख्वाः वर्तमान स्थितिया स्वरुप । खवपाखे हि थें ह्याउँगु (हिंगुलि वर्ण) ख्वाः, संहार (विनाशया स्वरुप) । थुपिं स्वंगू स्वरुपया बिचाः याना स्वयेबलय् थ्व पृथ्वी मण्डलय् श्रृष्टि लिपा गुलि उथल पुथल विनाश संहार जुल, गुलि भौगोलिक परिवर्तन जुल, गुलि संस्कृति जन्म जुल । विश्वय् प्रभुत्ववादया धेंधेंबल्लाया प्रतिक्रियां विश्व विनाश जुइगु शक्ति श्रोत व परमाणु अस्त्रादि तकया विनाश जुल । गुकें गुगु क्षणय् मानव मस्तिष्कया धैर्यता चकनाचूर जुयाः दानवताया रुप कायेफु । अले थ्व वर्तमान

संसारया व्यापक सभ्यता व संस्कृति धरातलय् लुप्त जुयाः मवनी धकाः धायेमफु । थ्व संसारय् सृष्टि-स्थिति, संहार जुइगु प्रकृति हे स्वपाः ख्वाःया नियम जुल ।

जवपाखे ३ पाः ल्हाःया भावार्थ

क) न्हापांगु ल्हाः

प्रथमगु ल्हातं अभयवर बियातःगुया अर्थ थुगु पृथ्वी मण्डलय् गुलितक भौतिक शरीर धारण यानाच्वंपिं जलचर (लखसं च्वंपिं), वनचर (वनस च्वंपिं), स्थलचरया (भूमिस च्वंपिं), प्राणीपिं प्यंगू योनी व खुगू गतिस जन्म जुइ । प्यंगु योनीया वर्णन थुकथं दु ।

१. **संस्वेदजावा :** धइपिं किमि, त्वँ, सि, कुसि, आदि चःति वा गन्ध याके सूक्ष्म मांस पिण्डया अय् धातु वस्तुलिसे संसर्ग जुयाः पञ्चोपादान स्कन्धया आत्मां थःगु जातीय प्रत्येय विशेषया आकारगु भौतिक शरीर धारण यानाः अल्पायू प्राणी जुयाः थुगु संसारय् जन्म जुइ ।
२. **अण्डजावा :** चखुँ, बखुँ, खा, म्हय्खाः, हँय्, सर्प आदि व मेमेपिं अथेहे खेचं जन्मजूपिं पंछि आदि क्रमानुसारं छ्वाः, निवाः, स्ववाः, लछि, निला, अवधि पूर्णजुइवलय् मांयागर्भ पिण्डाकार खँ थ्वइ । थःगु जाति प्रत्यय विशेष लुसि, त्वाः इत्यादि अङ्ग सम्पन्न जुइवलय् थःम्हतुं खँ तछ्यानाः थुगु भव संसारय् जन्म जुइ ।
३. **जरायुजावा :** धइपिं धुँ, किसि, सा, म्यँ दुगु, फइ, मनू, अन्य जीवजन्तु इत्यादि बौया शुक्र वीज व मायां वीज मिश्रण जुयाः जातीय प्रत्यय विशेषं लछि, निला, प्यला, झिलाया अवधितकं मांया गर्भय् पिण्डकार पिलिया दुने मचाछ्यँ लानाच्वनि, तथा मचायाके लुसिखी आदि अङ्गं परिपूर्ण जुइबलय् पिलि तज्यानाः मांया योनीया द्वारं जन्मजुइ ।
४. **उपपादुकावा :** धइपिं न्हापा आरम्भय् जन्मजूपिं मनुष्यत वर्षाकालय् कोबुइँचात, गरुडगण, देव लोकगणपिं अन्तराभवय् थःगु पूर्व जन्मया संस्कारया उपादानस्कन्धया अनुकूल अङ्गप्रत्यङ्ग पूर्ण जुइबलय् भौतिक शरीर प्राप्त यानाः जन्म जुइ । एवं प्रकारं शरीर धारण याये माक्वः वसून्धरा (पृथ्वीमां)या सन्तान जुल ।

ख) निपागु ल्हाः

जवपाखे निपागु ल्हातं ज्वनाबिज्याःगु रत्नकच्चाः-पृथ्वी मण्डलया भुगर्भय् गुलि नं धातुया खानी दयाच्वन । गुलि नं रत्नया खानी दयाच्वन । उक्त प्राकृतिक श्रोतयात हे धन भाःपा संचय यानावयाच्वन । तापक्रमया अनुकुलय् लः थें छ्वालुया प्रतिकूल तापक्रमय् लोँह थें धीचिनाच्वंगु विषयवस्तुयात धाइ । गुगुकि लुँ, वह, म्हः, सीजः नँ कँय् आदि व लखं लख वर्ष बिकाः पिहाँवःगु हिरा, मोति, माणिक, पद्मराग, पुष्पराज, इत्यादि व्याक्वः धातु (वस्तु) प्राणीपिसं बुद्धि साधन व क्षमता दु थें उपाय जतन यानावयाच्वन, धनवृद्धिया सूचक चिं खः रत्नकच्चा ।

ग) स्वपागु ल्हाः

जवपाखे स्वपागु ल्हाःतं ज्वनाबिज्याःगु जपमालाया भावार्थ प्रकृति धर्मयात मनन चिन्तन अध्ययन यानाः बारंबार समृद्धिस तयाः प्राप्त जुइगु गुण वृद्धि खः । गथे थ्व पृथ्वीइ भौगोलिक परिस्थिति धात्थें धायेमाल धाःसा थ्व संसारय् गुलिनं ऋषिमुनि माहात्मगणपिसं एकान्त जंगलय् च्वनाः विभिन्न विषयया प्रकृति धर्मयात अन्वेषण यानाः प्राप्त यानाबिज्याःगु ज्योतिष, न्याय, नीति, अर्थ, गणित, आयूर्वेद, योग दर्शन, इत्यादि शास्त्र च्वयाः गुणया अभिवृद्धि यानाथकल । थ्व वाक्य हे थुगु वसपोलं ज्वनाबिज्याःगु अक्षसूत्र (जपमालाया) मनूया न्ह्यपुइ गुणया अभिवृद्धि जुजुंवयाः थौंकन्हय् वैज्ञानिकतय्सं सौरमण्डलया ग्रहलय्तकं वनेफूगु गुण दयेके धुंकल । अतएव गुण बृद्धिया सूचक खः जपमाला ।

खव (देपा)पाखे स्वापाल्हाःया भावार्थ

१. न्हापां प्रथमगु ल्हातं ज्वनाबिज्याःगु मंगल सूचक कलश खः । गुणदुम्हेसित यश (अभिषेक) बिइमाः धयाःगु कारणं ज्वनाबिज्याःगु कलश खः । थ्व पृथ्वीलय् गुलिनं जलासय तुं, बुँगा, पुखु, खुसि, दह, सरोवर, समुद्र व महासागर आदि प्राणीपिंत मदयेकं मगाःगु लःया श्रोत दु गुकियात तीर्थ धकाः माने यानावयाच्वन तथा उगु तीर्थस म्वःल्हुल धाःसा थःथःगु विश्वासकथं पिनेयागु खिति (मल)मदयेकाः छ्वयेकाः भाःपा च्वन । अले गुजाःगु गुण दइ उजाःगु हे जशयारूपय् नां बिइगु यानावयाच्वन । दृष्टान्त गथे धाःसा छँ दनेबलय् सिंयागु ज्या याइम्हयात सिकःमि, दनेगु ज्या याइम्ह दकःमि, धइ थें लुँकःमि, लोहँकःमि

नकःमि, शिक्षक, वैद्य, ज्योतिष व डाक्टर, इत्यादि विषयया विशेषज्ञ व्यक्ति विशेषया नांयात हे उपाधि धाइ । थुज्वःगु हे प्रकारं तथागतपिन्त नं थथे वाक्य यानातःगु दु । *"यथा हि जातमात्रेण स्नापिताः सर्वतथागताः"* गथे जन्म जुइ मात्र नं सकल तथागतपिसं मोल्हुया (थःगु देह शुद्ध यानाः) बिज्यात इत्यादि प्रमाणं जश बृद्धिया स्वरूप जुयाच्वंगु कलश जुल ।

२. खवपाखे निपाल्हातं ज्वनाबिज्याःगु वाग्वीं । मि (अग्नि) स तलकि-भष्म जुयाः वनीगु अव्धातु वस्तुः- अन्न, जल, ब्रीहि, स्कन्दमूल, सिसाबुसा, घाँय्, सिमा, गुखि इत्यादि प्राकृतिक श्रोत प्राप्त यानाः थ्व संसारय् भौगोलिक परिस्थिति अनुकूल जलचर, आकाशचर, वनचर, भूचर आदि प्राणिपिं दु । थुपिं प्राणिपिं थःगु बुद्धि व आयू बृद्धि तथा मेगु अर्थय् म्वाकातयेमाःगु निंतिं वसपोलं थुगु वाग्वीं (धान मञ्जरी) ज्वनाबिज्याःगु जुल ।

३. खवपाखे स्वपागु ल्हातं ज्वनाबिज्याःगु प्रज्ञापारमिता सफू खः । प्रज्ञोपायरूपी विकल्परहित निर्विकल्प (१) परमार्थ सत्य, व विकल्प युक्त (२) (संवृद्धि सत्ययात) क्वातुक्क ज्वनाः प्राणीपिंगु हीत सुख याये धइगु छगू जक संकल्प यानाबिज्याःपिं बोधिसत्वपिनिगु शून्यता ज्ञानया प्रतिक वसपोलं ज्वनाबिज्याःगु प्रज्ञापारमिता पुस्तक जुल ।

आ उपोषदव्रतया बारय् भगवान बुद्धं श्रावस्तीइ अनाथ पिण्डकया जेतवनाश्रमय् भिक्षुगणपिन्त कनाबिज्याःगु खँ अङ्गुरत्तर निकायस थुकथं न्ह्यब्वया तल, मनुष्य जन्म जुइगु नं व्यर्थ खः । छाय् धाःसा थ्वहे अंगुत्तर चतुरमहाराजिका देवतापिनि चच्छि न्हिच्छि (छन्हू) अथे हे मनुष्यपिनि सछि दँ (१००) वर्षया त्रायत्रिंश देवतापिनि चच्छि न्हिच्छि (छन्हू) थथे तुं मनुष्यपिनि प्यसःदँ (४००) वर्षया तुषितभुवन (श्री वसुनधरा देवीया भुवनया देवतापिनि ४००० प्यद्वःदँ तक आयू दयाः दिव्य सुखभोग स्वयाः देवलोकय् अपालं सुख दु धकाः भगवान बुद्ध अनाथपीण्डकया जेताश्रमय् बिज्यानाः भिक्षुगणपिन्त कनाबिज्याःगु जुल । अतएव श्री वसुन्धरा महादेवीया व्रत उपोषदया नियमय् च्वनाः व्रत दनेगु अति हे उत्तम जू । थुगु हे कारणं झीगु नेपालमण्डलय् थुगु व्रत दनेगु प्रचलन न्हापानिसें हे चलेजुयावयाच्वंगु जुल तथा थुज्वःगु व्रत दनेगु मेमेगु व्रत नं दु च्वय् न्ह्यथने धुनागु दु ।

थुगु वसुन्धरा व्रत दनेगु दँय्दसं भाद्र कृष्ण तृतीयाकुन्हु वा माघ कृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दनेगु आपासिया गुथि हे स्थापना यानाः न्हापा न्हापाया आजु बाज्यापिसं उपोषदया नियमयात बांलाक थुइकाः सिइका गुथि स्थापना यानाथकूगु नं खइ । तर थौं वयाः "बाज्यापिनि दत्त छय्पिनि चत्त" धया थें जुयावनाच्वंगु दु । थुलिजक मखु मेमेगु विभिन्न कारणं यानाः नं आयस्ता मदया गुथि चलेयाये मफइगु अवस्थाय् लानाः आपालं गुथि न्हनावने धुंकल । थथे धकाः फुक्क न्ह्नावनाः फुकसिनं मयाः, चले मजुल धयागु मखु । आः नं प्रशस्त मात्रां चलेजुयाच्वंगु दु । तर थौंकन्हय् व्रत दनाबिज्याना दिइपिं तथा गुथि चलेयाना बिज्यानादिइपिसं द्यःयात लःसि थःत फंसि मयासे उपोषदया नियमय् च्वनाः दशांकुशलादि (भिंगु मभिंगु कर्म) बांलाक थुइकाः सिइकाः व्रत विधानयात उल्लंघन मयासे संयम पूर्वक उपोषद व्रत (तिलाव्रत) धारण यात धाःसा अंगुत्तर निकायस उल्लेख जू थें तुषित भूवनय् अवश्य नं वासलाये दइ तथा थुगु मनुष्य जीवन अवश्य नं साकार जुइ ।

आः थन थुगु वसुन्धरा महादेवीया धर्मव्रतया बाखं पिथनेमाःगु कारण छत्वाःचा न्ह्यःने श्री वसुन्धरा देवीया व्रतया बाखं आपा मदु । निधा/पेधाजक दु थुलि बाखं नं दच्छियंकं कनेमाल धाःसा मगाःगु बाखं सफूया अभाव जुयानिंतिं थुगु "धिमती [illegible]वदान" पिकयागु खः । खःतु थुगु "धीमती अवदान" छम्हे निम्ह व्यक्तितय्सं मिलेमज् केवल दन्त्य कथा थें जाःगु जक खः धकानं धाःगु सः न्यनेदु । तर छु आधारं धाःगु खः । जिं बांलाक थुइके मफु । धायेगु तर्क पाय्छिमज् । छाय्कि न्ह्यागुहे भाषाय् जूसां बाखंया सिद्धान्त अनुसारं ल्वःगु आदर्श दइ उगु बाखं हे जुइ । थुगु धिमती अवदान आःजक दुगु मखु न्हापांनिसें प्रचलनय् वयाच्वंगु खः । तर थौं झीगु न्ह्यःने भाषान्तर जक प्राप्त जुयाच्वन मूल ग्रन्थ प्राप्त मजू । कालगति अनुसारं लुप्त नं जुयावन । अथे नं व्यापक अन्वेषण यानाः स्वतः धाःसा प्राप्त मजुइ धइगु नं मदु । झीगु नेपाःगालय् मालास्वतः धाःसा थुज्वःगु भाषान्तर जुयाच्वंगु मूल अप्राप्यगु आपालं हे दइ । उके थुगु धीमती अवदानयात अवदान हे मखु धकाधायेगु पाय्छि मजू । उकें न्ह्यागु हे थःजुइमाः वसुन्धरा व्रत दनादिइपिं सकलसितं धःमू (धलंमू) खलःपिनिगु प्रेरणाद्वारा थुगु सफू पिदनेखंगु भचाजक हर्षया खँ मखु । साथय् बाखं कनेगु सफू मदुपिं गुरु वज्राचार्यपिंत नं उपयोगी हे जुइ धयागु भापिया च्वना ।

धीमती अवदानया विषय

थुगु अवदानस धर्मध्वज महाजनपिसं याना:व:गु कर्मया फलं दु:ख जुयेकाच्वनेमा:गु कर्म फलया विपाक थुज्व:गु धइगु याउँक क्यं । शान्तिमतीया बोधिचित्तं बिलिबिलि जा:गु आदर्शया नमुना नं थुगु अवदानं याउँक क्यं । सत्यमार्गया लँपुइ पला: न्ह्याकेमा: धइगु नं याउँक क्यं । समाजय् कुरिति गुकथं न्ह्या:बनाच्वन धइगु नं ध्वाथुइक क्यं । विष्णुदास ब्राम्हणया अहंकार ममकारं व चित्त मदुगुलिं याना: जीवनय् नैराश्यगु कथं न्ह्यातधइगु नं याउँक क्यं । तथा धीमती ब्राम्हणनीनं पतिब्रता धर्म गुकथं पालना यात धयागु खँ समेत थुगु धीमती अवदानं ध्वाथुइकाच्वंगु दु । थ्व बिचा: याये बह: जू ।

थुगु अवदान हस्तलिखित ग्रन्थ कनक चैत्य महाविहार (जनबहा:) या श्री बिजुली मुनि बज्राचार्ययाके कयाहया: स्वया: च्वयागु ख: तर उक्त सफूतिस दोरे व त्योरे जुयाच्वंगु शब्द लिकया फत्तले मिलेयाना च्वयागु ख: । अथे नं जिगु अल्प बुद्धिंचा:छि स:स:थें सम्पादन यानागु जक ख: । द्वंगु स्यंगु दयेफु उज्व:गु थासय् ब्वमिपिसं सूचं बिया: दिलधा:सा लिपाया संस्करणय् शुद्धरूपं ब्वमिपिनिगु न्ह्य:ने हयेफइ धयागु अभिलाषा दु ।

– रत्नकाजी वज्राचार्य

(धीमती अवदान न्हापांगु संस्करण ने.सं. ११०५ पाखें)

उला खँ

महामानव भगवान बुद्धं जातक अवदानया खँ कना: उगु समयया मानवपिन्त बोध याना: प्रज्ञा अभिवृद्धिया निंतिं बौद्ध आचरणया महिमां जा:गु जातक, अवदान आदि आज्ञा जुयाबिज्या:गु ख: । अतएव मानव जन्मय् जक मखुकि, पतङ्ग, भ्रंग, व पंछि आदि प्राणी सकलें प्यंगू योनीं खुगू गति चाचा हिला: जन्म कायेमा: धया:गु भगवान बुद्धया न्यास: व न्येगू जातक अवदान आदि कर्म बिपाकया आदर्श न्ह्यब्वयात:गु दु । थुकिं सिइदु कि कर्मभोग यायेमा: धया:गु यथार्थ ध्वाथुइकाच्वंगु दु । थथे हे धर्मरत्नावदानया थुगु गाथां प्रष्ट या: ।

न प्रणश्यन्ति कर्माणि कल्पकोटि शतैरपि ।
सामग्री प्राप्य कालंञ्च फलन्ति खलु देहिनाम् ॥

भ्रीगु जीवनय् यानावयाच्वंगु जन्म, जरा, व्याधि, मृत्यु आदि प्रपंच फुक्कं थ:गु कर्म अर्थात थ:पिसं पिनावया:गु पुसा ख: । थ्व हे पुसा कया: फल सइगु हे कर्म ख: । दु:ख जुइ सुयाजक य: सुख सिइ सुयाजक मय:, थ:गु विषयस शिक्षा समुच्चयेस थथे उल्लेख दु कि दु:खयात अन्त या:सा सुख सिइगु कामना याइपिसं श्रद्धा मूलयात दृढयाना: बोधिचर्यास मन लगेयायेमा: गथेकि ।

दुखान्तं कर्तुकामेन सुखान्तं गन्तु मिच्छता ।
श्रद्धामूलं दृढीकृत्य बौद्धौ कार्या मतिदृढा ॥

य:सां मय:सां थ:पिसं मनंतुना थें, याये मफइगु हे कर्म ख: धाइ । थुयात हे तृष्णाया अवशेष नं धाइ । थुजा:गु हे अवशेष ल्यँ थनेगु लागि नानात्तरया अकुशल कर्म मदयेकाछ्वयेगु हे बुद्ध धर्मया मू लँपु ख: ।

ल:यात चुइकेछ्वया: भिंगु लँपुइ छ्वयेगु कुदृष्टी मदयेका: सुदृष्टी प्रदान यायेगु आदर्श, थुजा:गु खँ बाखंया दुने आपालं सुलाच्वंगु दु । यक्वं सुलाच्वंगु आर्दशयात बांलाक ल्ययाकायेसल धायेव अर्थात कायेफत धायेव चरित्र निर्माण जुया: बांला:गु लँजुइ वनेफइ । प्रत्येक बाखनय् छगू छगू आर्दशया घट्ना सुलाच्वंगु दु । गुगु बाखं जुजुपिनीगु कर्तव्य उलाब्यूसा मेगु बाखं नं जुजुपिनीगु भ्रष्ट बुद्धिं याना: प्रजापिसं दु:ख स्यूगु गथेकि अश्वघोष नन्दिमुखाबदान (सूर्योदय राजाया बाखं) नं ध्वाथुइकाब्यू ।

सुवर्णप्रभा सूत्रया देवेन्द्रसमयराज शास्त्र परिवर्तनय् जुजुया कर्तव्य छु खः धयाःगु बोध याक् । गुगुं बाखनय् भ्रष्ट बुद्धि बिइपिं व्यक्तिपिसं यानाः देश व जनताया हे अनिष्ट जू वंगु नं बाखनय् दु । थथे हे अंगुलिमार बाखनं क्यं । अंगुलिकारया तृष्ण बुद्धि स्वयेमफुपिं पासापिसं यानाः बिज्ञम्ह गुरुया दिमाकय् हाकः किकाः बिल । फलस्वरुप अंगुलिमारया कारणं यानाः देशय् अनिष्ट जुल । उकें थजाःगु भ्रष्ट बुद्धिपिं स्वार्थित थौंकन्हेया समाजय् नं मदइ धकाः धायेमफु । थथे हे दयनीय अवस्थाय् लाःपिं गरिब तथा बिवस्तां जाःगु बाखं मध्ये विमलावती अवदान व धिमती अवदान खः थुगु बाखनय् गरिबया कारणं छरछिमेकि, समाजं गुगु दृष्टीं स्वइ धयाःगु थुकें क्यं । थौंकन्हय् जक मखु, प्राचीनकालय् नं धनी गरिबया भेदभावयात ध्वाथुइकेफु । धिमती अवदानय् थःथितिपिनिपाखें हेला जक मखु गरिबया कारणं थःत जन्म ब्यूम्ह, मां, बौपिसं तक्क नं हेला व अपमानित याःगु विभत्सगु घटना उकिइ चित्रण जुयाच्वंगु दु ।

थथे हे थ्व बिमलावती अवदानय् नं दरिद्रताया कारणं अलक्षणी दम्पतिया रुपय् न्हयब्वयाःतल । गुगु थःगु देय् त्वताः मेगु देशय् वनाः नं अलक्षणाया रुपय् बनान्तरस वाकाच्वनेमाल । लिपाःवयाः कल्याणमित्रया सहयोगं प्रज्ञा अभिवृद्धि यानाः जीवनय् ख्यूजःयात चिइकेत याइगु सफलताया न्ह्यइपुगु किचः थ्व बाखं नं क्यं । थुगु हे अनुभव थुजाःगु बाखंया दुने काम, क्रोध, लोभ, मोह नं छु गथे याइ व छगू छगू पारमिताया छगू छगू बाखनय् धारणा यायेगु घटना न्हयव्वयाःतःगु दु । गथेकिः-

महासत्व अवदानय् छम्ह हिसंक प्राणीया उपरय् करुणा युक्त जुयाः थम्हं हे थःगु ला, हि दान यानाः उम्ह दुर्बल प्राणीपिन्त उद्धार यानाः दानपारमिताया उदाहरण बांलाक न्हयब्वःगु खनेदु । मणिचुड राजाया मणिचुडावदानय् थःकलाः,काय् जकमखु राक्षेसयात निगर्ब जग्य यानाः ला, हि दान यात सा थः हे नाप ल्वाःवःम्ह पाँचाल देयाः जुजुयात थःगु मणि नं लिकयाः दान यानाः षतपारमिता जक मखु दशपारमिता हे पूर्णयाःगु खनेदु । सिविराजां मिखा दान यात । विश्वन्तर राजकुमारं थःगु सारा सम्पतिया नापं काय्, म्ह्याय् कलाः सहितं दान यानावन ।

थथे हे शीलपारमिता, क्षान्तिपारमिता, विर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता, बलपारमिता, प्रणिधिपारमिता, उपायपारमिता, ज्ञानपारमिता, आदि दशपारमिता व मैत्री करुणा, मुदिता, उपेक्षा आदि चतुर्ब्रम्ह बिहारया आदर्श

छपू/छपू जातक अवदानं बियाच्वंगु दु । क्षान्तिवादी जातक क्षान्तिपारमिता पूर्णताय् बःबियाः बोधिसत्व चर्यायात न्ह्यब्वयाः तल । चित्तया स्वभावयात लनेगु कुदाल पण्डितया जातकं ब्यूसा बिर्यपारमिताया खँ कबीर कुमार व वीरकुसावदान आदि आपालं जातक अवदानं क्यनावयाच्वंगु दु । थुकथं जातक अवदानया दुने दुवालेबलय् समाजया विभिन्न पक्षय् जुइगु अनेक ज्याखँ व भावनायात कयेच्यानाः वयाच्वंगु दु । थुजाःगु बाखनं भ्रीत छु न्वानाःच्वं थें च्वं धाःसा समाजया लागि भ्रीसं छुं नं छुं यायेमाः व्यक्तिगत स्वार्थयात त्वताः सहयोग सत्भावनायात कय्च्यानाः पुर्वाग्रह मयासें न्ह्यज्यायेगु हे दशपारमिताया लँपुइ वनेगु खः ।

थुकथं न्ह्यानाच्वंगु महायानी जातक अवदान आदि क्वय् न्ह्यब्वयाःकथं दुगु खनेदु ।

१) अवदान सतक
२) दिब्यावदान
३) अवदान कल्पलता (क्षमेन्द्र)
४) सुगतावदान
५) पीण्ड पात्रावदान
६) सूवर्णावदान
७) चैत्यपुंगावदान
८) कपिसावदान
९) भद्रकल्पावदान
१०) व्रतावदान
११) विचित्र कर्णिकावदान
१२) महाबस्तु अवदान
१३) महारत्नावदान
१४) चित्र विंसत्यावदान
१५) द्वाविम्सतिकाबदान
१६) जातकमाला (आर्यशुल)

थथेतुं नब्याकर्ण स्वयम्भू पुराण व गुणकारण्डब्यूह आदिया दुने नं आपालं अवदान सुलाच्वंगु दु ।

ततःधंपिं महापुरुष बोधिसत्व, कर्मविपाकया चित्रण यायेत आदर्श जीवनीया महत्व न्ह्यब्वयेत महापण्डितपिसं काब्यात्मक धंगं काब्य रचना यानावन । आचार्य अश्वघोषं भगवान बुद्धया जीवन चरित्र "सौंदरानन्द महाकाब्य" रचना याना

थकल । थथे हे महापण्डित कालिदासं रघुकुलया ब्याख्या यानाः "रघुवंश महाकाव्य" रचना यात । थनं क्वय्यापिं पण्डितजनपिसं नं आपालं धर्मग्रन्थ संस्कृतं पद्य, गद्य रचना यानावन । थथे हे नेपाःयापिसं नं ।

भगवान बुद्धया पर्यायय् बुद्ध वचनया लिखित ग्रन्थ छुं मदु धयाःगु ला विभिन्न विद्वानतय् च्वसु व ग्रन्थया आधारकथं भ्गीसं न्यनावयाच्वना । बुद्ध महापरिनिर्वाणं लिपाः तृतीय संघायणय्तिनी भगवान बुद्धया उपदेश श्रोतात्पत्ति फल प्राप्त जूपिं अरहत भिक्षुपिंगु अथक परिश्रमं त्रिपिटकया निर्माण यात । थ्व हे त्रिपिटकया दुने जातक, अवदान लाः वः । थथे महायान (बुद्धयान, बोधिसत्वयान) संस्कृत विद्वानपिसं नं गद्य, पद्य आपालं ग्रन्थ व जातक अवदान (बाखं) रचना यात । मू आधार भगवान बुद्धया सुवाक्यं यानाः हे खः ।

च्वय् उल्लेख याना थें बाखं धयाःगु उगु ईया जनमानसपिनीगु जनजीवनया घटना नं न्ह्यब्वयातइ । तर फुक्क बाखंया खँ खः धकाः पत्याः यायेमाः धयागु नं मदु । उजाःगु खँयात लुँ कसिइ चुले थें चुलाः भिंगु बांलाःगु आदर्श युक्तगु भ्गीसं ल्ययाकायेमाः । गुगुं गुगुं बाखनय् पारमिताया खँ दःसा गुगुंलि चर्तुब्रम्ह विहार चित्रण यानातइ । थ्व हे खँयात थुइकेया निन्तिं छ्पू छ्पू बाखनय् उलाः क्यनाताःगु जुल । अथे जुयानिंतिं बाखं न्यनेमाः बांलाक मनन यायेमाः बाखं नं भि हे याइ ।

थौं कन्हय्या परिप्रेक्षय् नं साहित्यकारपिसं गुम्हसिनं बाखं रचना याःसा गुम्हसिनं उपन्यास । गुम्हसिनं नाटक व कविता आदि रचना यानाः धार्मिक संस्कृति वा राजनीति आदि साहित्य रचना यानावयाच्वंगु भ्गीसं खनाः हे च्वनाः । गुम्हेसित बाखं यःसा गुम्हेसित चिनाखँ यः, गुम्हेसितं उपन्यास यःसा गुम्हेसितं नाटक यः, अथे जुयानिंतिं नं तत्कालिन समाजया जनआकांक्षा अनुसारं धार्मिक सहिष्णुतायात ब:बियाः अबदान रचना यायेगु ज्या जूवन ।

थनं ल्यू थ्व छगू नं धायेगु आवश्यक जू वः । थ्व बिमलावती अवदाननाप ज्वः लाःगु विचित्रकर्णिकावदानया खुगू अध्यायस बिमलावती अवदान नाप ज्वःलाःगु कर्म विपाकया महिमा न्ह्यब्वया तल । ज्वात्त स्वयेबलय् वहे बाखं खःला धया थें च्वं तर देशया नां गाँया नां व पात्रया नां जक फरक जूगुलिं थुगु अवदान अलग्ग हे धयागु सिइदः वः । अस्तु ॥

– रत्नकाजी वज्राचार्य

(बिमलावती अवदान न्हापांगु संस्करण ने.सं. ११०८ पाखें)

स्तोत्र

(श्री वसुन्धरा महादेवीया सछि व च्याता नां)

॥ ओं नमो भगवत्यै आर्य श्रीवसुन्धरायै ॥

दिव्यरूपी सुरूपीच सौम्यरूपी वरप्रदा ।
वसुधरी वसुधारी वसुश्री वरीवरा ॥ १ ॥
धरणी धारणी धाता शरणा भक्तिवत्सला ।
प्रज्ञापारमितादेवी प्रज्ञाश्रीबुद्धिबर्द्धिनी ॥ २ ॥
विद्याधर शिवा शूक्ष्मा सर्वा सर्वत्र भातृका ।
तरुणी तारुणी देवी विद्या दानेश्वरेश्वरी ॥ ३ ॥
भूषिता भूतमाताच सर्वाभरण भूषिणी ।
दुर्दान्तत्राशिनी भीमा उग्रा उग्र पराक्रमी ॥ ४ ॥
दानपारमिता देवी वर्षनी दिव्यरूपिणी ।
निधानी सर्वमाङ्गल्या कीर्ति लक्ष्मी यशीशुभा ॥ ५ ॥
दहनी मारनी चण्डी शर्वरी सर्वमातृका ।
कृतान्त त्राशिनी रौद्री कौमारी विश्व रूपिणी ॥ ६ ॥
विर्यपारमिता देवी जगदानन्द लोचनी ।
तायसी उग्ररूपी च ऋद्धिसिद्ध वरप्रदा ॥ ७ ॥
दानपुण्य महाभागा अजिता जित विक्रमाः ।
जगदेकहितोयुक्ता संग्रामे तारिणी शुभा ॥ ८ ॥
क्षान्तिपारमिता देवी शीलिनी ध्यानधारिणी ।
पद्मिनी पद्मधारी च पद्मासनभासनी ॥ ९ ॥

शुद्धरूपी महातेजा हेमवर्णा प्रभाकरी
चिन्तामणि धरीदेवी प्रज्ञा प्रस्तक धारिणी ॥ १० ॥
निधानकुटमारूढी धान्यागारधनप्रीया ।
त्रैधातुक महादेवी दिव्याभरणभूषिणी ॥ ११ ॥
मातरी सर्वबुद्धानां रत्नधात्वेश्वरेश्वरी ।
शून्यता भाविनी देवी भावाभावविवर्जिनी ॥ १२ ॥
वैनेयकी विनेता च द्वीपिनी ल्केशछेदनी ।
भिन्दनी सर्वभाराणां सप्तपाताल क्षोभनी ॥ १३ ॥
ब्राम्हणी वेदमाता च गुह्यराट् गुह्यवासिनी ।
सरस्वती विशालाक्षी चतुर्ब्रम्ह विहारिणी ॥ १४ ॥
तथागती महारम्या वज्रिणी धर्मधारिणी ।
कर्मधात्वेश्वरीविद्या विश्वज्वाला भ्रमण्डली ॥ १५ ॥
बोधनी सर्वसत्वानां वोध्यङ्गकृतशेखरी ।
ध्यानादिमुक्ति सम्पन्ना अद्वया द्वयभाविनी ॥ १६ ॥
सर्वार्थ साधिनी भद्रा स्त्रीरूपामित विक्रमा ।
दर्शनी बुद्ध मार्गाणां नष्टमार्गप्रदर्शिनी ॥ १७ ॥
बागीश्वरी महाशास्त्री गोप्ती घात्री धनप्रदा ।
स्त्रीरूप धाररिणी सिद्धा योगिनी योगमीश्वरी ॥ १८ ॥
मनोहरी महाकाली शौभाग्य प्रीयदर्शिनी ।
सार्थवाह कृपादृष्टि सर्वताथागतात्मकी ॥ १९ ॥
चतुर्दानं प्रदास्यामि चतुर्ब्रम्ह विहारिणी ।
चतुराज्य सत्यदश्च चतुरार्थ वरप्रदा ॥ २० ॥
नमस्तेस्तु महादेवी सर्वसत्वार्थ दायिनी ।
नमस्तुते दिव्यरूपि वसून्धारे नमोस्तुते ॥ २१ ॥
अष्टोत्तरशतां नामा त्रिकालं यः पठेदियां ।
प्राप्तोतिनियतां सिद्धिमीप्सितार्थामनोरमां ॥ २२

अथवा शीलसम्पन्नः सप्तजातिस्मरो भवेत् ।
प्रीयश्चाद्वेष वाक्यश्च रूपवान्प्रियदर्शनः ॥ २३ ॥
कुलेषु विप्रक्षेत्रीणासादेयमुपजायते ।
अन्ते भूमीश्वर प्राप्तः पश्चाद्याति सुखावतीम् ॥ २४ ॥

॥ इति वसुन्धरा नामाष्टोत्तरशत बुद्ध भाषितं समाप्त ॥

थुगु अष्टोतरशत स्तोत्र भगवान बुद्धं आज्ञा दयेकाविज्याःगु खः । वसपोलं धयाबिज्यात कि थुगु स्तोत्र स्वंगू कालं अर्थात सुथय् न्हिनय् बहनी एक चित्त यानाः ब्वन धाःसा सिद्धि प्राप्त जुयाः मनोरथ पूर्ण जुयाः मनकामना नं पूर्ण जुइ ।

रत्नमण्डलया स्तोत्र

सुवर्णया भूमी सुगन्ध इलाः नस्वाः नस्वाःगु स्वांनं जातंजात व्हलाः
दथुस सुमेरू प्यंगू द्वीप शोभा चन्द्र सूर्य आदि नवरत्न दूगु ॥
बुद्धया भुवनय् भालपाव छायाः षदगति प्राणि सुखावति लायेमाः
थुगु रत्न मण्डलय् चरेयाना पुण्य, सतगुरू चरणय् वासलाये दयेमाः ॥
दण्डवत् पूजा भाव भक्ति यानाः हर्ष जि जुयाः गुरूयाके फ्वनाः
धर्मयागु वाक्य आज्ञाजुये त्यल दुःखि प्राणिपिन्त करूणा तयेमाल ॥
वोधिचित्त रत्न मदुपिन्त दयेमाः दुपिन्त याकनं बुद्धपद लायेमाः
षटगतिसत्व प्राणिपिं धाक्वः तुषिता भुवनय् बास लायेदयेमाः ॥

त्रिलोकजननी

त्वं देवी सर्वगुणरत्न महानिधानं
सर्वार्थकार्यसिद्धि धनधान्यसमृद्धिहेतोः ।
हारार्द्धहारमकुटां मणिकल्पबृक्षां
त्रिलोकजननी आर्यवसुन्धारां सदा नमामि ॥

॥ ओं ॥

॥ नमो भगवते तथागतयाऽर्हते सम्यक्सम्बुद्धाय ॥

॥ ओं नमो रत्नत्रियाय ॥ ओं नमः श्री बसुन्धारादेव्यै ॥

धीमती अवदान

थुगु श्री वसुन्धरा व्रतया महिमा तथा धीमती उद्धार जूगु धर्मकथा भगवान् बुद्धं वाराणसी महानगरय् ऋषितप्त मृगडावनय् सारनाथय् च्वनाः कनाबिज्याःगु जुल ।

उगु बखतस अमृतरूपी सद्धर्म कथा न्यनेत ईन्द्रादि देव-लोक, ब्रम्हा, विष्णु, महेश्वर, दशदिग्लोकपाल तथा विद्याधर यक्ष गन्धर्व किन्नर, महोरग, गरूड, नाग, योगिनी, व तिर्यक् तपश्वी वीतराग, मुनिश्वर आदि सकलें धर्म कथा न्यने धकाः अतिकं हर्षमान यानाः वसपोल भगवान् बिज्यानाच्वंगु थासे थ्यंकः वल ।

हाकनं वाराणसी (काशी) देशया जुजु विश्वभद्र व वयाः अग्रणी महारानी रत्नमाला, काय्म्ह्याय्, अमात्य व पुरोहित आदि नं सकलें देशया प्रजागणपिं आदि नं पूजाया सामाग्री ज्वनाः उगु ऋषितप्त मृगडावनय् भगवान बुद्धया धर्मकथा न्यनेत प्रतिक्षा यानाच्वन ।

भगवान बुद्धं धर्मदेशना यानाबिज्यायेगु न्ह्यः छ्वाःखेरं मिखा ब्वयेकाबिज्याःगु बेलस जुजु, मन्त्री प्रमुख नं सकलें खनाः बोधिचर्या आरम्भ यानाः उत्तमगु धर्मया उपदेश बियाबिज्यात । हे श्रोतादिगणपिं, छिमिसं एकचित्त याना न्यँ, श्री वसुन्धरा देवीया व्रत दनाः उद्धार जूगु खँ जिं छिमित कने धकाः धर्मदेशना यानाबिज्यात ।

थुगु हे खँ कालान्तरय् पातलिपुत्र (पटना) नगरय् बुद्धिमानम्ह बुद्धशासन धारक उपगुप्त भिक्षुं कुक्कुटाराम बिहारय् छगू धर्मसभास अशोक महाराजायात कंगु जुल –

न्हापा छगू समयय् वाराणसी (काशी) देशस आपालं धनसम्पत्ति यक्वः दुम्ह 'धर्मध्वज' धयागु नां जुयाच्वंम्ह महाजन छम्ह दयाच्वन । उया कलाः पतिव्रता धर्मय् च्वनाः सत्यवादी जुयाच्वंम्ह 'शान्तमति' धयाम्ह महाजननी, थुमि आपालं परिवार (जहानपिं) काय्- म्ह्याय्, छ्य्-छुइ आदि दयाः सुखपूर्वक च्वंच्वंगु जुल ।

थुम्ह महाजनया नित्य (न्हिन्हि) छु ज्या धाःसा थःगु दानशालास च्वनाः फ्वं वःपिं याचकगणपिन्त धाः धाम्हेसित धाः धाःगु दान-प्रदान यानाच्वनिगु जुयाच्वन । दान मबिइकं मनइम्ह उम्ह धर्मध्वज महाजन जुयाच्वन ।

दिनगतिं साथ मब्यूबलय् उम्ह महाजनया याना-यानागु ज्या स्यनाः हानि जुयाः थिक्वः ज्या तालेमहनाः लाय् नापं घाता जुयाः आपालं थःगु सम्पत्ति नाश जुल । उगु बखतय् महाजनजुया आपालं मनय् संताप जुयाः नुगः हिइयाः अथे च्वने थथे च्वने मफया दिक्क जुल । तच्वतं धन्दा जुल, आः गथे यायेगु धयागु मनय् वाकाः ख्वाः खिउँका थःगु छेंय् लिहां वन ।

थःम्ह भाःत महाजनजुया ख्वाः खिउँगु खनाः शान्तमती महाजननीनं थःम्ह भाःतयात थथे धका धाल-भो स्वामी महाजनजु, थौं छाय् छितः छु जुल, म्हजकं सुख मदुला (ज्वर वल ला), छु जुल ? छाय् ख्वाः खिउँगु ? छाय् दिक्क चायादिया ? छु जुल गुगु जुल सुनानं छुं धाल ला ? जितः धयादिसँ धकाः धाःगु खँ न्यनाः महाजनजुं मिखां खोबि पिकयाः भ्रुसुका तयाः थथे धाल ।

हे प्रीय दुःखि हृदि मे जायतेऽधुना ।
यत्संपदं परिक्षीणा आयामे च न विद्यते ॥

हे प्रीय शान्तिमती, जितः तःधंगु दुःख जुल । गुगु सुखया मूल जुयाच्वंगु सम्पत्ति खः वहे सम्पत्ति सुनावन । याना-यानागु ज्या गति मलानाः दक्वः सम्पत्ति स्वाहा जुयावन । थौं भ्रीगु धुकुति काना कौ छगः हे मदये धुंकल, आम्दानी दूगु मखु, गथे यानाः थुलि मछि परिवार (छ्य् छुइपिं) हने । इष्टमित्र थःथिति चानं न्हिनं आत्मा सन्तोष यानाः प्रतिपाल यानाच्वनागु व याचक गणपिन्त नं दान प्रदान यानाच्वनागु । आवंलि जहान परिवारपिन्त न्हापा थें जिं प्रतिपाल यायेफइ मखुत व याचकपिन्त नं दान प्रदान यायेफइ मखुत । गरीब दुखीया आत्मा सन्तोषयाये धकाः जि जुयाः तर थनिं जिं निराशा यानाछ्वयेमालिगु जुल । हे स्त्री, निश्चय नं थुमिगु आत्मा द्यां लाइगु जुल । थौं जिगु हृदय कम्प जुल (मनय् भोखाय् बोल) । गृहस्थि जुयाः दान मयासें पशुतय्सं थें नजक नयाः परयात निराशा यानाजुइगु जिगु उत्साह मजुल धकाः थःस्त्रीया ख्वाः स्वयाः धाःगु खँ न्यनाः महाजननीनं तच्वतं मनय् दुःख तयाः थः भाःत धर्मध्वज महाजनजुयात भरोसा (सान्त्वना) बिया थथे धाल - हे आर्यपुत्र, हे स्वामी, छ्ययाये दुःख तायाबिज्याये मते । केवल मनयात ताप बिया दुःखया सागरय् जक दुनाः शोकाकूल जक यानाच्वनां अवश्यमेव नं दुःख तनीमखु । कर्मय् च्वयाहःगु सुनानं न्हंकाछ्वयेफइमखु, थ्व फुक्क कर्मया भोग खः । थ्व संसारय् सकलें हे थःथःगु कर्मभोग यानाच्वनी । भो स्वामी, भ्रीगु कर्म हे थथे जुल । मनयात ताप बिइगु त्वःता भिंगु मतिइ तयादिसँ, दुःख ताया दिइमते, छि छम्ह बुद्धिमानम्ह, सहनशीलताय् च्वनादिइम्ह खः । छिगु ईज्जत गौरव यक्वं दु, छिं बांलाक मनं वायेकादिसँ ।

भो स्वामी, छितः मेगु छगू जिं बिन्तियाये व छु धाःसा थ्वहे शहरया ऋषितप्त मृगडावनय् सारनाथय् संसारयात दुःखं मुक्त

यानाबिज्याइम्ह देव-दैत्य मनुष्य सकलया गुरू जुयाबिज्याःम्ह भगवान श्री शाक्यसिंह बुद्ध आपालं परिषद्‌पिं मुंकाः दुःख रुपी समुद्रं तरेजुइगु धर्मोपदेश यानाबिज्यानाच्वंगु दु । हे स्वामी, वसपोल भगवान बुद्धया शरणय् बिज्याःसा जक भ्रीगु दुःख नाश जुइ, छिं मतिइ तयागु कार्य नं याकनं सिद्ध जुइ । थुलि थः कलाः शान्तिमतीं धाःगु न्यनाः खः भाःपा धन्य शान्तिमती छंगु उपाय तच्वतं हे उपयोगी जुल, अथेहे यायेगु जुल, श्रीबुद्ध भगवानया धर्मोपदेश न्यं वनेगु जुल ।

कन्हेकुन्हु सुथ न्हापां दनाः म्वःल्हुयाः नित्यपूजा आदि यायेधुंकाः भगवान बुद्धयात पूजायायेया निंतिं पंचोपचारया सामाग्री ज्वनाः जगत् हितार्थ यायेगु भावना कयाः श्री भगवान बुद्धया शरणय् वने धकाः मतिइ तयाः थःगु छेँय्‌नं ऋषितप्त मृगडावन स्वया गमन जुयावंगु जुल । कथह थें अन थ्यंकाः भगवान बुद्धया धर्मदेशना न्यनाः मनयात आनन्द यानाच्वनाच्वंगु जुल । धर्मदेशना सिधयेकाः पूजा आदि यानाः थःगु आसनं दनाः भगवानया पालिनिपासं भ्वसुनाः मिखां खोबिधाः हायेकाः थथे धकाः प्रार्थना यात ।

"हे नाथ, हे गुरू, जि पापीम्ह 'धर्मध्वज धायेकाः केवल पशुनं नये थें जक नयाः परया आत्मा निराश यानाः फ्वंवःपिं याचकगणपिन्त व परिब्राजकगणपिन्त आसां द्याकाः च्वनेमाल, जिगु दक्वः धनसम्पत्ति क्षय जुल । छु पुण्य याःसा द्रव्य साधन जुइ, आज्ञा दयेकाबिज्याहुँ जि पापीयात करुणा तयाः उद्धार यानाबिज्याहुँ ।"

धर्मध्वजया थुगु भाषा न्यनाः महाकारुणिक शाक्यमुनि तथागतं धर्मदेशना न्यःवयाच्वंपिं देव-मनुष्य ऋषि-मुनि आदि सकल सभा लोकया ख्वाः स्वयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात -

हे सभाया लोकगणपिं, छिमिसं एक चित्त यानाः न्यँ । आपालं कल्प न्ह्यः जिन श्री भगवान् वज्रधर सागर नाम तथागतं आज्ञा दयेकाबिज्याःगु दरिद्र दुःख मोचन जुइगु जिं न्यनातयागु खँ छिमित कने । गथे धालसा थ्व संसारय् दरिद्र दुःख मोचन याइम्ह श्री वसुन्धरा देवी दु । थुम्ह वसुन्धरा देवीया व्रत च्वंसा जक याकनं दुःखं मुक्त जुइ । थुकिया विधि गथे धालसा शुद्धगु भूमिस गोवरं बँ थिलाः गुरु आचार्य सहित नं मन्त्र स्नानं मोल्हुये, शुचिवस्त्र पुने, चित्त स्थिर याये, गुरुं आज्ञा दयेकू थें रजमण्डल स्थापना याये, गुरुया उपदेशानुसार पृथ्वी मांया धर्मव्रत दने, थुगु दिन खः भाद्रकृष्ण तृतीयां आरंभ यानाः शुक्लपक्ष, कृष्णपक्ष अथवा निगू पक्षय् नं मफुत धालसा कृष्णपक्षे छकः जक अथवा थुकिनं मफत सा दच्छि छकः जक जूसां थुगु व्रत दनेमाल । थुगु व्रत दनेकुन्हु सप्तविधानुत्तर पूजा (न्हय्गू बिधानया पूजा- १. वन्दना २. पूजना ३. देशना ४. अनुमोदना ५. अध्येषणा ६. याचना ७. पुण्यपरिणामना) याना एकाग्र चित्तं सुनां पूजायाइ, वयात श्री वसुन्धरा महादेवी प्रसन्न जुयाः अन्न, धन, रत्नं परिपूर्ण जुयाः श्रीवृद्धि जुइ । लक्ष्मी सदाकालं छेँस बास याइ, कुवेरं सदां रक्षा याइ, वसुन्धरा देवीं सदां कल्याण याइ धकाः भगवान बुद्धं सकल सभा लोकया ख्वाः स्वयाः श्री वसुन्धरा देवीया व्रतविधान आज्ञा दयेकाबिज्याःगु जुल ।

हाकनं भगवान् बुद्धं आज्ञा दयेकाबिज्यात । हे धर्मध्वज, थुगु व्रतद्वारा छंगु उद्धार जुइ । छं थुगु व्रत दँ । धन सम्पत्तिं परिपूर्ण जुइ, अले याचक, भिक्षु, ब्राम्हण, परिव्राजक आदि सकलसितं दान प्रदान याः । गुलि गुलि दान प्रदान यात उलि उलि हे वृद्धि जुइ, क्षय गबलें जुइमखु । थुगु व्रत आराधना याःपिन्त दुःख धइगु गबलें दइमखु, ब्याक्क भय मदया संसारया षट्गति चक्रे चाःहिले म्वाःला याकनं बुद्धपद प्राप्त

जुइ धकाः भगवान् बुद्धं आज्ञा दयेकाबिज्याःगु न्यनाः मनय् हर्षमान यानाः भाद्रकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दनेगु निश्चय यानाः भगवान् बुद्धयात वन्दना यानाः थःगु छेँय् लिहांवःगु जुल ।

थःगु छेँय् थ्यंसेंलि थःम्ह प्रीय स्त्री शान्तिमतीयात सःताः हर्ष मुसुमुसु न्हिलाः थथे धाल- हे प्रीय कल्याणी, धन्य धन्य छंगु बुद्धि, छंगु खँ न्यनाः दानधर्मया रत्नं परिपूर्ण जुयाः करुणाया खानी जुयाबिज्याःम्ह महाकारुणिक भगवान् बुद्धया सद्धर्म सभाय् थ्यंकाः वसपोल भगवान्या दर्शन यानावयेधुन । वसपोलं आज्ञा जुयाबिज्याःगु श्री वसुन्धरा महादेवीयागु व्रत भीसं नं आराधना यायेगु जुल धकाः भगवान् बुद्धं आज्ञा जूगु खँ फुक्कं थःम्ह प्रीययात कनाः निमत्यपुलिं अतिकं हर्षमान जुयाच्वन । शान्तिमतीं थः स्वामीयागु ख्वाः स्वयाः बिन्ति यात - भो स्वामी, शाक्यमुनि बुद्धं आज्ञा जुयाबिज्याःगु थुगु व्रत दनेत छु छु ज्वलं माल याकनं ताःलाके धाःगु थः कलाःया भाषा न्यनाः महाजनजुं ज्वलं धयाहल- पुष्प, धूप, दीप, नैवद्य, सिसाबुसा, छिकिछिकि स्वाँ, ताय्, आखे, व्रतका, सादुरु, घ्यः, कस्ति, तास्वां, कपू, म्हासूगु वस्त्र, जाकि, ग्वाः, ग्वय्, बजि आदि ज्वलं माल धकाः थःम्ह प्रीय शान्तिमतीयात कन । शान्तिमतीं नं तत्कालं उगु हलंज्वलं ज्वरे यानाः थःम्ह भाःत महाजनजुयात बिन्ति यात-भो स्वामी, फुक्कं ज्वलं ताःलाकेधुन, व्रत दनेगु दिन गुबलय् खः उजं दयेकादिसँ धकाः भार्या नं धाःगु वचन न्यनाः खः प्रीय आः वइगु तृतीयाकुन्हु, भी गुरुयात सःतके छ्वयेमानि धकाः व्रत दने छन्हू न्ह्यः गुरु, उपाध्याय सःतकेछ्वयाः गुरुयात व्रत दनेगु खँ फुक्कं कनाः गुरुया उपदेश अनुसार कन्हय्कुन्हु सुथन्हापां दनाः सुची स्नान यानाः रजमण्डल स्थापना यानाः श्री वसुन्धरा महादेवीयागु व्रत दंगु जुल ।

उकुन्हु चच्छि निमत्यपू नं एकचित यानाः स्तोत्र ब्वनाः भावभक्ति यानाच्वन । इमिगु शुद्ध चित्त, भावभक्ति खनाः श्री वसुन्धरा देवी प्रसन्न जुयाः अमिगु छेँय् सप्तबृद्धि अन्न, धन, रत्न कोश कोष्ठागार परिपूर्ण जुल । निसंकां मण्डल विसर्जन यात, रजमण्डल तीर्थस चुइकेछ्वत ।

छेँय् लिहांवयाः थःगु धुकुतिस सप्तवृद्धि हीरा, मोति, माणिक, पन्ना, लावट, भिम्पू, पुष्पराज, नीर कर्केटन आदि आपालं सम्पत्ति परिपूर्ण जुयाच्वंगु खनाः महाजन धर्मध्वज तथा शान्तिमती आदि सकल जहानया अद्भूत आश्चर्य चायाः धन्य धन्य श्री वसुन्धरा महादेवी धकाः प्रशंसा यानाः न्हिथं त्रिरत्नया शरणय् वनाः आनन्दपूर्वक न्हिंन्हिं याचक, भिक्षु तथा दुःखि प्राणीपिनिगु उपरय् करुणा तयाः दान प्रदान यानाः आनन्दपूर्वकं दिन हनाच्वन ।

धर्मध्वजजुया त्वालय् च्वनाच्वंम्ह अत्यन्त दुखिःम्ह विष्णुदास नां जुयाच्वम्ह ब्राम्हण(ब्रम्हू) दयाच्वंगु जुल । वया कलाः पतिव्रत धर्मय् च्वनाः शान्त स्वभाव जुयाच्वम्ह धिमती अयाम्ह (ब्रम्हुनी) नं दयाच्वंगु जुल । थुमि सन्तान काय् म्ह्याय् मचा खाचा आपाः दु । मचा खाचा प्रतिपाल यायेत थःगु कमाइ नं मगानाः अतिकं दुःख जूगुलिं कलाम्हय्सिनं नं उखें थुखें ज्या यानाजुलं नं न्हिं छसाः नयेत हे धउधउ जुइकाः तच्वतं दुःखसिया जीवन हनाच्वन । छन्हू व ब्राम्हणया मनय् थथे वन—जि त्वाय् धर्मध्वज महाजनजुं छु पुण्य याःगुलिं उज्वःगु अपार सम्पत्ति प्राप्त जुल-

तस्य भद्रे मित्रस्य गृहे सम्पत्समृद्धिता ।
किमनेन कृतं धर्म यथैव श्रीः प्रवद्धिता ॥

हे कल्याणी मिसा ! स्व स्व भ्मी त्वाय् धर्मध्वजया छैंस गुज्वःगु ऐश्वर्य, छु धर्म याना वल ? गुगु धर्मया फलं ऐश्वर्यवान् जुल ! भ्मीसं जक पूर्वजन्मय् छु पाप यानावल, थुज्वःगु दुःख जुइकाः, विपत्ति जुइकाः च्वनेमाल । आःभ्मीसं छुयाये, उपाय यायेमाल । छु याःसा धनवान् जुइ ? सुनां भ्मीत उपाय कनी ? थ्व संसारय् धन धयागु गुणी दरिद्रम्ह सद्गुण जुया नं छुयाये । सद्गुण जूसानं गुम्हसिया छैं धनसम्पत्ति मदुम्ह निर्गुणी थें छुं प्रयोजन मदु । थथे जुयानिंतिं धन मदयेकाः दुःख सियाः मचा खाचातय्त द्यां लाकाच्वने सिबें प्राण त्याग यानावने दःसा ज्यू, म्वानाच्वनाया छुं प्रयोजन मदु । हाकनं पण्डित सद्गुण दुपिं नं धनवान् पुरुषपिनि बसे च्वंच्वन । छुं दोष मदुम्ह जूसां पण्डित जूसां गरिब जुल धाःसा सुनानं पुछे याइमखु, खंसां मखं छु याइ । उकें धिक्कार जिगु जन्म, ब्रम्हण जुयाच्वना नं छुयाये । अतिकं दुःख, सिनावंसां यल, आपालं म्वनाच्वनेमयेल । तच्वतं कष्ट नयाः धन मदयेकाः सकसिनं हेलायाकाः फ्वगिं धायेकाः छु म्वनाच्वने धकाः ख्वःया भ्मसुका तयाः विष्णुदास ब्राम्हण नुगः मछिंकाः बरु सिनावनेगु हे जिल धकाः ख्वल ।

कष्टं कष्टं महा कष्टं
निर्धन जिवितं वरं प्राणत्यागः॥

थःस्वामी विष्णुदासया दुःख वेदना खनाः नुगः मछिंकाः भ्मसुका तयाः आकाशय् थस्वयाः मिखां खोवि धरधर हायेकाः हे प्रभु ईश्वर, जिमित रक्षा याः धकाः ईश्वरयाके सहारा फ्वना, थः स्वामीया ख्वाल स्वया नम्र भावं थथे धाल- भो स्वामी ! मनय् दुःख तायेकाबिज्यायेमते, धैर्य यानाबिज्याहुँ, आः भ्मीसं छु याये, भ्मीगु छैंय् दैवया सुदृष्टि मदुगुलिं धन सम्पत्ति मदयेका दुःख भोग यानाच्वनेमाल । थथे जूसानं हे स्वामी,

धैर्य यानाबिज्याहुँ, न्हुगु हे ज्या जूसानं धन द्रव्य साधन यायेत जत्नं जक सिद्ध जुइ । छलपोलया प्रेम जुयाः देह त्वाय् महाजन धर्मध्वज छैंस बिज्याहुँ । आदरभाव तयाः नम्र भावं न्यनाबिज्याहुँ । हे मित्र, छिसं छु व्रताचार यानाबिज्याना, गुगु व्रतयागु प्रभावं थुज्वःगु ऐश्वर्य प्राप्त जुइगु उपाय कनाबिज्याइ धकाः प्रार्थना यानाबिज्याहुँ । भो स्वामी, अले त्वाय्नं थःपिसं यानागु व्रतया उपदेश अवश्यनं कनादिइ । अले भ्मीसं नं उगु हे व्रत याये । भ्मीपिं नं सुखी जुइ धकाः श्रीमतीं धाःगु खँ न्यनाः विष्णुदास ब्रम्हण त्वाय्जु धर्मध्वजया छेसं वनाः थःगु दुःखया खँ थः स्त्रीनं धाःगु अनुसारं फुक्क बिन्ति यात ।

धर्मध्वज महाजनं त्वाय् विष्णुदास ब्राम्हणया खँ न्यनाः थथे लिसः बिल-हे त्वाय्जु, जिनं न्हापा छःपिं थें दुखि जुयाः यानायानागु ज्या ताःमलानाः आपालं सम्पत्ति नाश जुयाः तःधंगु दुःख जुयाः दांदांछि हे मदयाः न्हिन्हि यायेमाःगु समस्या समाधान मजुयाः तसकं हे दुःख जुल । छपिसं स्युगू हे खँ खः । हे त्वाय्जु, थुगु सम्पत्ति प्राप्त जूगु ऐश्वर्य सुखया श्रम श्री वसुन्धरा महादेवी खः वसपोलया निधिं हे छःपिन्त नं श्री वसुन्धरा महादेवीं सुदृष्टि अवश्य नं स्वइ ।

थुलि खँ न्यनाः विष्णुदास ब्राम्हण थःगु छैंय् लिहाँ वल । श्रीमतीयात नं त्वाय्जुं धयाहःगु खँ फुक्कं कन । महाजन धर्मध्वजं धाःसा श्री वसुन्धरा महादेवीया व्रत दँ धाल । भ्मीपिं धाःसा ब्राम्हण जात थुम्ह वसुन्धारा महादेवी बौद्ध देवता जूगुलिं भ्मीगु अधिकार मदु (भ्मीसं दनेमज्यू) । अथेया कारणय् भ्मीगु मतयाम्ह महालक्ष्मीया व्रत दनाः पूजा भाव यात धालसा परमेश्वरी महालक्ष्मी सदाकालं स्थिर जुयाः भ्मीगु छेंसं लक्ष्मीं बास याइ । अले महासुख ज्वी धका थः स्त्रीयात महालक्ष्मीया व्रतदनेत माःगु ज्वलं ताःलाकि धका उजं जुल ।

धीमतीं ज्वलं ताःलाकेत स्वत । तर छँय् छुं दुगु मखु, जाकि छगः, बजि छप् काना कौ हे छेंय् दुगु मखु । धीमतीया तच्वतं नुगः मछिन, उलिमछि ज्वलं गथे याना ताःलाकेगु धकाः ताऊत बिचाः यानाः मनयात धैर्य याना मनं वायेकलः आः थथे मखु, धर्मध्वज महाजनजुया कलाः शान्तिमती नं तच्वतं सुशीलम्ह, दयाधारीम्ह व क्षमावन्तम्ह जुयानिंतिं अन वन धालसा अवश्य नं पूजायात माःगु ज्वलं बिया हे हइ । जिपिं गरीबपिं धकाः महाजननीनं सिहे स्यू । खयतला जि स्वामीया त्वाय् नं खः । छ्या मछालेगु धकाः मनय् तया थःगु छेंय् नं पिहां वयाः महाजनजुया छेँस थ्यंकः वन ।

दुखिम्ह त्वाय्नी थःगु छेँ वःगु खना बिज्याहुँ २ धकाः सम्मान यानाः आनन्द जू ला बज्येयात । आपुलुखं बिज्यात धकाः भलाकुशलया खँः न्यनाच्वन शान्तिमतीं । त्वाय्नी आपुलुखं वःगु जुयानिंतिं धीमतीयात कौला याकाः दुःख सुखया खँ ल्हानाच्वन । अले धीमतीं धया हल भो साहुनी (त्वाय्नी), जिपिं आपालं दुखिपिं छितः धायेमाःगु खँ मखु । म्हिगः जि मिजं नं थन वयाः साहुजुयाके सल्ला फ्वं वल । साहुजुया सल्लाकथं व्रत छगू दनेगु ईच्छा यानाः जिपिं ब्राम्हण जूगु जुयाः निंतिं वसुन्धरा महादेवी बौद्धदेवी जूगु जुयानिंतिं वसुन्धरा व्रत दनेमज्यू, अधिकार मदु । अथे जुयानिंतिं कुलेश्वरी श्री महालक्ष्मीया व्रत दने त्यना साहुनी । व्रत दनेत छुं छुं हे ज्वलं छँय् मदु । अथे जुयानिंतिं छितः थौं दुःख ब्यू वयाच्वना । जिगु उपरे दया करुणा तयादिसँ धकाः धीमतीं मिखाय् ख्वोविधा हायेकाः बिन्ति यानाच्वन ।

धीमतीया विन्ति भाषा न्यनाः शान्तिमतीं धैर्य बियाः धयादिल, धैर्य यानाबिज्याहुँ, दुःख ताया बिज्यायेमते, थुलिया खँय् जिपिं नं न्हापा छःपिं थें दुखि जुयावन, वसुन्धरादेवीया भावभक्ति याना सुखी जुल, धन्दा

कया बिज्यायेमते, एकचित्त यानाबिज्याहुँ, सुखी जुइ धकाः छलपोलयात माःगु तक ज्वलं यंकाबिज्याहुँ, जिं बियाछ्वये धकाः शान्तमती महाजननीनं पूजाकुथि धुकुतिस वनाः तःग्वःगु दाला छगलय् माःगु तक पूजा ज्वलं व नयेगु ज्वलं तयाः उम्ह धीमतीयात बियाछ्वत । महाजननी शान्तिमतीं ब्यूगु पूजाया ज्वलं धीमतीं मफु २ ब्यकुं च्यानाः थःगु छँय् थ्यंकाः थःमिजं विष्णुदास ब्राम्हणयात धाल-भो स्वामी, श्रीमहालक्ष्मीदेवी यागु व्रत, दनेगु सारजाम सकतां तयार जुल । झीगु दुःख मदयेकेत श्री महालक्ष्मीदेवीयागु व्रत आरम्भ यानाबिज्याहुँ धकाः धाःगु थःस्त्रीया वचन न्यनाः विष्णुदास ब्राम्हण अति हर्षमान जुयाः अवश्यनं जिगु दुःख, नाश जुइगु जुल धका लय २ तायाः निमत्यपू नं श्रीकुलेश्वरी महालक्ष्मीदेवीयागु विधिपूर्वकं व्रत च्वन । दिन खः माघकृष्ण अष्टमी ।

अमिसं प्रार्थना यात कि हे महालक्ष्मी देवी, थ्व जिमिगु दुःख, दरिद्र नाश यानाः श्री सम्पत्ति ऐश्वर्य प्राप्त जुइमाः धकाः आशिका यानाः, धनाढ्य जुयेमाः धकाः फ्वनाः व्रत विसर्जन यात । थुगु व्रतया पुण्यं विष्णुदास व धीमतीया एकाग्रतां याना श्रीमहालक्ष्मी देवीं सुदृष्टिं स्वयाः नाना प्रकार यागु द्रव्य, नवरत्न, सप्त वृहि आदि व नाना अलंकारणं परिपूर्ण जुल । थुज्वःगु अन्न, धन, रत्नं परिपूर्णजूगु खनाः निमत्यपू नं लय्लय् ताया अत्यन्त हर्षमान यानाच्वन । 'म्वद्दँ मखंपिसं जाकि द्वँ खँ' थें उम्ह विष्णुदास ब्राम्हण लोभी जुजुं वल । व ब्राम्हणं मतिइ तल कि थ्व जिगु सम्पत्ति खुँ वयाः खुयायंकिइ अथवा सकसिनं थगेयाःवइ, हेकुचा द्यःतयसं हेकः वइ, धकाः धनफुक्क छेरीस गाःम्हुयाः चां ल्हाकाः सुनानं मखंक गुप्त याना तल । श्रीया प्रभावं जजमानपिनि नं ततःधंगु ज्या यानाः बाज्यायात फाइदा जुल । अथे नं नुगः स्याः कपति जुयाः थः गरिबबलय् यागु खँ ल्वःमंकाः करपिन्त दान धर्म याःपिन्त गनाः

थःपिसं जक दानकाये दःसा लय्ता वः, थःत दान मविल धाःसा तं पिहाँ वइगु थुजाःगु कपति जुयाः याचकगणपिन्त ब्वःबियाः दायाछ्वत । थः जहान परिवारपिन्त मचा खाचापिन्त नं नके नुगः स्यानाः उखें वनाः फ्वना/फ्वना जूगु पापं लक्ष्मी तंचाया दूगु धन फुक्कं लोप जुयाः खुं खुयायंकल । अचानकं मि च्यानाः छैं फुक्कं भष्म जुल ।

तत्पाप परिय येन खड्गोपितं धनं ।
तत्सवं निधनश्चौरैर्निग्श्वश्चापि बन्हिना ॥

श्री वसुन्धरा देवीयात निन्दा याःगु तथा धन सम्पत्ति परिपूर्ण जुइधुंका नं दान यायेगु चित्त मदूगु पापं यानाः न्हापाया सिकं निदुगं दुःख जुल । च्वनेत छैं मन्त, नयेत अन्न मन्त, धन सम्पत्ति आदि छुं छुं मन्त । घोर दुःख जुल, तच्वतं दुःख सिल । लोभि पापिम्ह ब्राम्हणया दुःखरूपी अग्निं दाह जुया-"हा हा दैव ! गथिंगु दुःख जुल धकाः व्हाँय् व्हाँय् ख्वयाः थः स्त्री धीमतीयात घय् पुनाः थःगु कपालय् थः थम्हंतुं दायाः तच्वतं विलाप यात । थः भाःतं विलाप याःगु खनाः धीमतीया नुगलं सहयायेमफयाः मचा-खाचाया ख्वाल स्वयाः थ्व बालकतय्त छु नकाः प्रतिपाल यानातय्गु हे दैव ! पूर्वजन्मस अथवा थुगु जन्मस यानागु पापं यानाः थुलित दुःख सिइमाल । आः छुयायेगु, गन च्वनेगु, गन वनेगु सारै दुःख जुल धकाः थःगु छातिस थःथम्हंतुं दायाः तच्वतं बिलाप यात । हाकनं "थःगु लिला, ख्वयां जिइ ला" धकाः मनय् तायेकाः धैर्य यानाः थःगु कर्मयात धिक्कार यानाच्वन । अनंलि थःगु हे त्वालय् फलचा छगुलिस च्वनाः तःच्वःगु दुःखं जीवन हनाच्वन । उगु हे अवसरय् धीमतीया थःछैंय् बौ हरि शर्मा ब्राम्हणया तःधंगु होम यज्ञ यानाः थःथिति, म्ह्याय् मचा, भिनामचा, इष्टमित्र, पासा भाइ बन्धु वर्ग आदि

सकसितं निमन्त्रणा यानाः तःजिक भ्वय् सःतल । थःम्हं दुखिम्ह म्ह्याय् मचा धीमतीयात निमन्त्रणा छ्वया महः । न त छैंय्च्वंपिं च्यः-भ्वातिंत छ्वया सःतके हः । म्ह्याय् नालेमछाः गरीब जूगुलिं ।

धीमती थः बौया महायज्ञ यानाः महोत्सव यात धाःगु खबर सियाः मनय् तच्वतं दुःख जुइकाः व्हाँय्व्हाँय् ख्वल । स्व स्व जि मां-बौ नं गुलिजक हेला याःगु अथेहे तता तःकेहेंपिंसं नं हेला यात, धिक्कार ! धिक्कार ! जिगु जन्म थौं थःथिति इष्टमित्र, दाजु-किजा, बन्धुवर्ग सकसितं सःता जि मां-बौपिसं जि दुःखि धका गुलि हेपेयाःगु, जि मां-बौपिं ला म्वाल धायेका, जि तःकेहेंपिं स्व ! इमिसं सम्भ्के बुभ्केयाके म्वाःला ? हे दैव ! गथिंजाःगु कर्म जुल धिक्कार ! धिक्कार ! जिगु जन्म, थुज्वःगु मां-बौ तःकेहें आदिपिसं नं हेपेयाकाः म्वानाच्वने मय्ल, सिना वंसां जिल धकाः, हे काल, जितः काःवाः धका थःगु नुगलय् थःथम्हंतुं दायाः ग्वारागवारा तुलाः व्हाँय्व्हाँय् ख्वल । हाकनं धैर्य यानाः कल्पना सागरे दुबित । हा दैव ! आः जिं थ्व मचा-खाचा गथे यानाः प्रतिपाल यायेगु, मां-बौ, दाजु किजा, तता, तःकेहेंपिंके ला दुःखि प्रति माया मदु धाःसा मेपिं सुयाके माया दइ धकाः ऊहिं हा थें हालाच्वंवलय् विष्णुदास ब्राम्हणं ससः अबुया होमोत्सवयाःगु कलाःयात कने धकाः वःगु बखतस थःम्ह कलाः धीमती बिलाप यानाच्वंगु खनाः भो स्त्री, छं सिल मखु ला ? छुयाये भ्हीपिं दुःखि गरीब धकाः थःथिति हातानाता कुतातय्सं नं माया दयातयेगु ला गन उल्तां हेलायायेगु जक जुल । थुज्वःगु थ्व संसार धिक्कार धकाः निमत्यपूया थीथी सल्लाह यानाः नुगः मछिंकाः च्वंच्वन ।

उखे होमोत्सव याःथाय् मांम्हय्स्यां छचाखेरं चाः- हुलाः स्वःवंगु बखतस आमन्त्रित म्ह्याय्पिं, छय्पिं, भिंचापिं, थःथितिपिं, इष्टमित्रपिं

सकलें वयाच्वंगु खन । तर थः म्ह्याय् धीमतीया माचाछि मखनाः नुगः खुल्ल मिना वल । छाय् मवल जि म्ह्याय् ? दुःखिम्ह धीमती । तर मांया माया गन त्याग यायेफइ, चाहे दुःखि जुइमाः, चाहे सुःखि जुइमाः, चाहे चरित्र हीनम्ह छाय् मजुइमाः, थ्व संसारय् मांया मायाति सुयां नं दइ मखु । छाय् कि थःगु शरीरं अतिकष्ट नयाः झिलातक गर्भय् स्वथनाः दुरू त्वंकाः ब्वलंकाः प्रतिपाल यानातयापिं सन्तान प्रति माया गथे मवनी । अथे जुयानिंतिं थः म्ह्याय् धीमतीयात सःतके छ्वयेगु निश्चय यानाः थःम्ह चेतिनी (भ्वातिनी) सःता धाल- छ तुरुन्त वनाः जिमि म्ह्याय् धीमतीयात माचाछिं याकनं वाः धकाः धाय् के छ्वत । बौम्हं सःतके छ्वगु मस्यू ।

उम्ह भ्वातिनी नं धीमतीया मांया वचन न्यनाः धीमतीया छँस थ्यंकः वन । धीमती नापलानाः धीमती तता, छःपिन्त मानं याकनं मचा खाचापिं सकलें ब्वनाः याकनं बिज्याहुँ धकाः धयाहल, विस्तार यानाः बिज्याये मते, जिचा भाजु समेतं याकनं बिज्याहुँ धकाः धयाः उम्ह चेतिनी लिहां वंगु जुल ।

उगु बखतस छँय् थः भाःत विष्णुदास ब्राम्हण छँ मदुगु जुयाच्वन । तर जिमि मां-बौपिसं जि दुःखियात लुमंका हल तिनी, बरू वने ला मवने ला, ल्वयेक वसः पुनावनेगु छुं मदु, मवने ला धाःसा छँय् नयेगु छुं मदु । विचरा मचातय् प्वाःजायेक नये मखंगु खुन्हू/न्ह्यन्हू दयेधुंकल । आः जिं छुयाये ? वने ला, मवने ला । वने हे माली, सःतके हःथाय् छाय् मवने थौं मचातय्त प्वाः जायेक तृप्त जुइक नकाहये धकाः मनय् अनेक तर्क-वितर्क वालाच्वंगु बखतस थः भाःत विष्णुदास थ्यंकः वल । उखें थुखें चाःहुला दां दांछि हे आम्दानी मयासे ख्वाः ख्यूंकाः छँय् दुहाँ वल ।

भो स्वामी, प्राणनाथ, सःतके हल, छँ झीतः मचा-खाचा सकलें व छःपिं समेत वा धकाः । तर वने ला मवने ला जुयाच्वन । न्ह्यागु हे थजुइमाः अपाय् धंगु महायज्ञया प्रसाद अवश्य नं काःवनेमाः । सःतके हसेंलि गुमानी (घमण्डी) जुइमज्यू । जि मचातनाप वनाच्वने छःपिं नं हनिचा बिज्याहुँ धकाः दु थें फु थें वसतं पुनाः मचातय्त नं दु-दुगु वसतं पुंकाः थःछँ वने धकाः धीमती वन । ववं थः छँय् थ्यसेंलि अपालं लस्कर दयाः थःथिति इष्टमित्र तता तःकेहेंपिं नं जिगिजिगि वसः पुनाः लुँया हारमालां तिया, लुंचुरि न्ह्यानाः, न्यासिन्यासि चायाः भभः न्हुयाः लिमला पहः यानाः जूगु धीमतीं खन । छखे भराय् धंगु यज्ञगाः दयेकाः यज्ञ मि दनदन च्याकाः ब्राम्हणतय्सं वेद मन्त्र उच्चारण याकाः थःबौ हरि शर्मा यजमान जुयाच्वंगु नं धीमतीं खन । मछिं मछिं थः बौयाथाय् वनाः भागियाये ति बा धकाः अन्यावनं नं भाग्यमानी जुइमाः धाः, न वये धुन ला मै धकाः धाः, झन फस्वयाबिल । थःथिति जहान तता तःकेहेंपिसं नं वये धुन ला धका छसः तक नं सुनानं नमवाः, झन उल्तां नागः तुगः यानाः थपाय् धंगु सभाय् नं थुपाय्सकं स्वय् मजिइक वयेगु ला, छज् बांलाक पुनावयेम्वाःला गुज्वःम्ह धीमती खः धकाः अन ज्याय् च्वंच्वंपिं छ्यांजयतय्सं धाःगु धीमतीं तायेकाः थःत मां-बौ, तता, तःकेहेंपिसं वयेधुन ला धकाः छकः नं मधाःगु खनाः तच्वतं नुगः मछिनाच्वन । ज्यू जक ज्यूसा अन हे व्हाँय्व्हाँय् ख्वयेमास्ते वल । वाकु छिनाः सहःयाना थुज्वःगु अपमान याःथाय् च्वंच्वनागुया छुं प्रयोजन मदु धकाः मचाखाचा फुक्कं जानाः शिवालय् महाद्यःया न्ह्यःने च्वनाः तच्वतं बिलाप यात-हे दैव ! थौं गुज्वःगु हेला जुल । थुपाय् सकं हेलायाये मत्यः प्रभु ! जि गरीब मरुम्ह धकाः ला सिहे स्यू । दःसा ला जिं पुनेगु मस्यू ला ? छुयाये ? म्हय् तःसा बँय् तयेत मदु, जन्म ब्यूम्ह मां-बौपिंके गुलि विवेक मदु ।

तःकेहेंपिंके गुलि धर्म मदु । वये धुन ला धकाः छसःतकनं सःतःगु मखु धकाः मचाखाताया ख्वाल स्वयाः आः जिं थ्व मचातय्त छ्यायेगु थौंला प्वाःत्यंक नयेदइ ला धयागु गुजाःगु आशा यानाः चुलिजायेका वयागु फुक्कं व्यर्थ हे जुल । मचातय्गु कर्म नं धिक्कार, छु पाप यानावल धका थःगु छातिस थःथम्हंतुं दाया तच्वतं विलाप यात । म्वाःल ख्वयेमते धाः वइपिं सुं दुगु मखु ।

बहनीइ पति विष्णुदास ब्रम्हाण ससले वनाः महायज्ञया प्रसाद काये धकाः तिजक थ्यकं वल । श्रीमती मखं ससः बौ, ससःमांयात भागियाना श्रीमती गन वन धकाः न्यन । माँ बौपिसं नहे मवाः, विष्णुदासयात नं गन प्रसाद बिइगु, जिचा भाजु धकाः माने यायेगु ? उल्तां हे फ्वगिंम्ह जिलाजं जिमि म्ह्याय्यात बांलाक पुंकेम्वाःला ? थुज्वःम्ह सभाय् नं हाकुक हुलिहुलि चुलिचुलि वःगु वसः पुंकाः छ्याहयेगु ला ? जिगु छु बेइज्जत यानागु ला ? थुज्वःम्ह फ्वगिं, उज्वःम्ह फ्वगिं धकाः नागः तुगःयात । उगु बखतय् विष्णुदासया व धाये थ्व याये मदयाः वाथाक्क दनाः अन च्वनाच्वपिं छँजःतय्सं श्रीमती गनवन धकाः मिखाय् ख्वबि तयाः न्यन । छँजःतय्सं श्रीमती उखे शिवालय् वनाः स्वःवन । अन श्रीमती द्यःया न्ह्यःने च्वनाः हाला बिन्ती यानाः ख्वयाच्वंगु खनाः विष्णुदासं धाल । भो प्रीय, थुज्वःपिं निर्दयीतय्थाय् वये लात । छं सःतके हल धाःगुलिं जि नं वया, जितः हे अपमान यात धाःसा छन्त अपमान मयाइ मखु । म्वाःल नु म्हगु छँ हे वने । हे दैव, हे परमेश्वर, पूर्वजन्मय् छु यानावल । तच्वःगु दुःख जुल धकाः निमत्यपूलिं ख्वया मचाखाचा सकलें ज्वनाः थःगु छँय् लिहाँ वयाः निम्हेसिया थीथी खँ ल्हानाः क्वाःलः दायेकाः सकसियां त्वन धकाः उपगुप्त भिक्षु अशोक महाराजयात कंगु जुल ।

हाकनं धीमतीमय्जुं तच्वतं दुःख तायेकाः थुज्वःगु किसिमं प्रार्थना यात–

हा दैव ! किं मयापापं दारूण कृतंपुरा ।
तन्मे न विद्यते संम्यक् पित्रोश्चापि दयामपि ॥

हे दैव, धिक्कार ! जिगु जन्म, पूर्व जन्मय् जिं गुज्वःगु कर्म यानावल, उगु पाप थौं भोगे यानाच्वनेमाल । मनुष्य जन्म जुयाः दुःखि गरीब निर्धनी जुयेकाः च्वनेमाल, मां-बौपिसं नापं दया मतयेकाः आः जिं छ्याये ? हे दैव, जि पापी, जि दुःखि । मां-बौपिसं नापं वास्ता मयाम्ह जि सुयागु शरणय् वने ? दरिद्ररूपी अग्नि दाह जुइकाच्वनाम्ह आः जितः सुनां शरण काइ ? हे विधाता, थुज्वःगु दुःख बियाः थुलि मछि बालखतय्त द्यां लाकाः म्वाकातयां छ्याये ? थौं जिमिगु प्राण यंकाबिज्याहुँ । थ्व बालकतय्गु हत्या स्वयाः म्वानाच्वने मयेल । थुगु बखतस जिपिं यंकाबिज्याहुँ, सिना ला अवश्य वनेमानी धकाः भूमिइ ग्वारातुला तच्वतं विलाप यात । हाकनं मनयात धैर्य यानाः दनाः बिचाः यात–थथे च्वनां छ्याये ? थ्व मचाखाचातय्गु निं प्राण रक्षा यायेमाल । आः गन वने ? त्वाय्जुयाथाय् वना शरण वनेमाली । त्वाय्जुं अवश्यमेव मचातय्त प्राण रक्षा याइ धकाः मतिइ तयाः मचाखाचात सकलें ब्वनाः धर्मध्वज महाजनजुया छँ वनेधकाः वन ।

महाजनजुया छँ थ्यंकाः साहुजु साहुजु धाधां थाहां वन । शान्तिमती महाजननीनं खनाः बिज्याहुँ बिज्याहुँ धकाः तले थतब्वनायंकाः फ्यतुकाः छाय् थें बिज्यानागु आपुलुखं बिज्यात धकाः शान्तिमतीं न्यन । धीमतीं मिखाय् ख्वबि स्वः स्वः वयेकाः थःत थःछँय् हेला यानाहःगु, मचातय् नं आसांद्याका हःगु व मां-बौ, दाजु किजा तता तःकेहेंपिसं हेलायाःगु ब्याकं खँ (वृतान्त) शान्तिमतीयात कन । शान्तिमती दयाधारी,

करुणावन्त, सुशील व दयावानम्ह जुयानिंतिं धीमतीयात धैर्य सान्त्वना बियाः धन्दा कया बिज्यायेमते, जिके श्रीसम्पत्ति साधन यायेगु उपाय दु छपिन्त कने न्यनाबिज्याहुँ-

न्हापा नं छलपोल स्वामी जुयात जिमि स्वामी धर्मध्वज साहुजुं धयादिइगु खः । तर अबलय् छःपिनि स्वामिजुं खँ मन्यंसे महालक्ष्मीया व्रत दनाबिज्यात । उगु बखतस छु जुल ? गथे जुल ? न्ह्यागु हे थः जुइमाः, वने धुंकूगु खँ ल्हानां साध्य मजू । आःकुन्हु छःपिनी श्रद्धा भाव, भक्ति, दु धयागु खःसा श्री पृथ्वीमाता श्री वसुन्धरा देवीयागु तःधंगु व्रत विधिपूर्वक आराधना यानाः व्रत आरम्भ यानाबिज्याहुँ । अले तिनी श्री वसुन्धरा देवीं भीगु हृदयस बास यानाबिज्याइ, भीगु छेँय् नं बास यानाबिज्याइ । अले भीगु दुःख शान्त जुयाः सारा सम्पत्ति प्राप्त जुइ । श्री सम्पत्ति प्राप्त जुइ व दुःखि ब्राम्हण याचकपिन्त दान-प्रदान यानाबिज्याहुँ । थुगु व्रतया प्रभावं अनुत्तर सम्यक् सम्बोधि प्राप्त यायेफइगु लँपु जूवनी । अथे जुयानिंतिं थुगु व्रत दनाबिज्याहुँ ।

पर हित यायेगुलिइ तत्पर जुयाच्वंम्ह दयाधारी, शान्तिमतीया भाषा (खँ) न्यनाः धीमती अतिकं हर्ष जुयाः ल्हाः बिन्ति यानाः हे कल्याणी, परममित्र, जि दुःखिया उपरे करुणा दुम्ह साहुनी, छिसं गथे आज्ञा दयेका दिल अथे हे जि त्रिरत्नया शरणे वनाः श्री वसुन्धरा देवीयागु व्रत बखत बखतस यायेगु जुल, जिं थुगु व्रत यायेगु विषय छुं छुं मस्यूनि । जि पापीयात करुणातया विधि तथा ज्वलं आज्ञा दयेकाबिज्याहुँ धकाः बिन्ति यात । शान्तिमती महाजननी नं थःगुरूपिसं गथे आज्ञा जुयाबिज्याःगु खः वहे अनुसार धीमतीयात नं कन-हे धीमती, छःपिंके सत्य दु धयागु जूसा सुथय् (प्रातः कालय्) सूर्य उदय जुइ निघौ न्ह्यः दनाः मोल्हुया शुद्ध वस्त्रं पुना, परयात हित यानाबिज्याकःम्ह मुनिपिनि नं

मुनि, महामुनि, मुनिश्वर जुयाबिज्याःम्ह श्री शाक्यमुनि भगवान्यागु स्मरण याना (लुमंका) पाप-देशना, पुण्यानुमोदना ईत्यादि यानाः श्री वसुन्धरा देवीयागु व्रत आरम्भ यानाबिज्याहुँ धकाः शान्तिमतीं आज्ञा दयेकल ।

शान्तिमतीं उम्ह दुःखिम्ह ब्राम्हणनीया सकल मचापिन्त प्वाःजायेक नकाः कान्है मस्त, छिपिं थन च्वनाच्वं धकाः मचातयत् सकसितं न्ह्यच्याकाः शान्तिमतीं धीमतीयात थःगु न्यातजाःगु कःसी ब्वना यंकल । निम्ह्यसियां ताय्, जाकि, स्वां ल्हाःतय् तयाः कूटागाराशनय् (कःसि) च्वनाः ऋषितप्त मृगडावन स्वयाः ल्हाःनिपां बिन्ति यानाः मिखा निपां तिसिनाः आकाशय् (सर्गतय्) थस्वयाः जगत्या गुरू श्री शाक्यमुनि भगवान्यात प्रार्थना यानाः आशिका फ्वनाच्वन-

हे भगवान्, हे प्रभु, दयानिधि, जिमिगु दुःख फुकाबिज्याहुँ । दुःखि ब्राम्हणनी धीमती, पुत्र-पुत्री बालक प्रभृति सकलसिनं दुःखिसया नयेत्वने मखनाः हाहाकार जुयाः च्वनेत वास मदयेकाः, विरक्त जुइकाः, सकसिनं हेला याकाः पापरूपी पञ्जलय्, ध्वपय् दुनाः तच्वःगु दुःख सियाच्वना । हे नाथ, छलपोलया शरणय् वये धकाः मिखा तिसिना आकाशय् थस्वया प्रार्थना यानाच्वन । छलपोलं दया करुणा तयाः सुदृष्टिं स्वयाः श्री वसुन्धरा देवीया व्रतविधानं श्रीसम्पत्ति साधन जुइगु उपदेश कनेगु भाग्य (ई) जुल धकाः शान्तिमतीं श्री भगवान्यात स्मरण यानाः (लुमंकाः) दण्डवत् यानाः थःगु ल्हाःतिस च्वंगु ताय्, स्वां, जाकि ह्वलाछ्वत । धीमतीं नं शान्तिमतीं धाधा थें धयाः थःगु दुःख व मचा-खाचातय्गु दुःख लुमंकाः पालन पोषण यायेमफयेकाः चानं न्हिनं हाहाकार जुइकाः दुःख सियाच्वन । हे प्रभु, न्ह्यागु हे अपराध याःसां नं क्षमा यानाः जि

दुःखियात उद्धार यानाबिज्याहुँ धकाः ल्हातय् च्वंगु स्वां, जाकि, ताय्, आकाशसय् ह्वलाछ्वत ।

थुगु निम्हेसिनं ह्वलाछ्वगु ताय्, स्वां, जाकि आकाश मार्ग वनाः उगु बखतस भगवान् बुद्ध बिज्यानाच्वंगु कोशाम्वि देशय् घोषितारामय् भगवान् बुद्धया शिरसं छत्राकार जुयाच्वंवन । उगु दृश्य सकसिनं खनाः तच्वतं विष्मय चायाः (आश्चर्य जुया) च्वन । थुगु बखतस आनन्द भिक्षु दनावनाः भगवान्याके प्रार्थना यात-हे भगवान, छलपोलया शिरोपरि (शिरसं) पञ्चोपहारसहितं गथे जुयाः च्वंवल ? बडो आश्चर्य जुल धकाः प्रार्थना यासेंलि भगवान् बुद्धं सकल सभालोकया ख्वाः स्वयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात-

हे सभालोकगणपिं, छिमिसं थ्व विष्मय (आश्चर्य) जूगुया खँ एक चित्तं न्यं । हे आनन्द, थुगु मर्त्यलोक काशी धयागु शहरय् तच्वतं दरिद्रम्ह विष्णुदास ब्राम्हणया स्त्री धीमती नां जुयाच्वंम्ह ब्राम्हणनी व सदां सदां याचकपिन्त दान-प्रदान यानाच्वंम्ह धर्मध्वज महाजनया स्त्री सुचरीत्र (चरीत्र भिंम्ह) पतिव्रता धर्मस च्वंच्वंम्ह शान्तिमती निम्हेसिनं ह्वलाहःगु पूजा खः । छाय् धाःसा धीमती शान्तिमतीया छेँय् वनाः थःगु दुःख पुकार यानाः श्री वसुन्धरा देवीया व्रत दनेगु ईच्छा यानाः अपिं निम्हेसिनं एकाग्र चित्तं पूजा याःगु थ्व पूजा खः । हे आनन्द, छ तत्कालं वनाः उम्ह धीमतीयात वसुन्धरा देवीया व्रत दनका उद्धार यानावाः धकाः भगवान् बुद्धं आज्ञा जुयाबिज्यात ।

भगवान् बुद्धया आज्ञा शिरोपर यानाः आनन्द भिक्षुं वसपोल तथागतयात स्वक्वःतक प्रदक्षिणा यानाः कोशाम्वि देशं घोषिताराम (जेतवन महाविहारं) तत्कालनं आकाशमार्ग ब्वयाः वनाः वारणसी महानगरय् (काशी देशय्) थ्यंकाः शान्तिमती व धीमती च्वनाच्वंगु न्यात

जाःगु कःसिइ थ्यंकःबिज्यात । उगु बखतस कोटिसूर्यया तेज प्रकाश थें जाज्वल्यमानं थिनाच्वंगु खनाः शान्तिमती व धीमती अतिकं हर्षमान् यानाः हथाय्-मथाय् चायाः साष्टाङ्ग दण्डवत् यानाः नमस्कार यानाच्वन । उगु बखतस गुरू आनन्द भिक्षुं थःगु रूप क्यनाबिज्यात । गुरू आनन्द भिक्षु खनाः तच्वतं मनय् हर्ष जुयाः थुकथं प्रार्थना यात, हे भगवान्, छलपोलया चरणकमलसं सहर्ष कोटि बारम्बार नमस्कार, छलपोलया शरणस वयाच्वना । जिमिगु उपरे करुणा, कृपा तयाबिज्याहुँ । दुःखरूपी सागरं तरेयाना बिज्याहुँ । जिमिगु उपरे कृपा तयाः जिमिगु छेँस बिज्यानाः वसुन्धरा देवीयागु व्रत आज्ञा दयेकाबिज्याहुँ । थुलि निम्हेसिगु प्रार्थना न्यनाः आनन्द भिक्षुं निम्हयसिगु ख्वाः स्वयाः छिमिगु उपरे भगवान् बुद्धं दुःख रूपी सागरं तरेजुइगु उपदेश बियाबिज्याःगु दु । छिमिसं एक चित्त यानाः न्यं धकाः आज्ञा दयेकल-

श्री गुरूया आज्ञा न्यनाः दुःखिम्ह धीमतीं गुरू आनन्दयागु चरणकमलय् भोपुया हर्षमान यानाः हे गुरू, अभागी, दुःखि, दरिद्र, सुयां मयःम्ह, मां बौपिसं वाकाः, दाजु किजा तता तःकेहेंपिसं मयेकाः, मचाखाचा प्रतिपाल यायेमफयेकाः अतिकं दुःख सियाच्वनाम्ह जि धकाः थःगु वृत्तान्त खँ बिन्ति यात । धीमतीया खँ न्यनाः जिन पुत्रं आनन्दं शान्तिमतीया गृहस उत्तमगु आशनं दनाः शान्तिमती, धीमतीनापं छेँसं पिहां वयाः धीमतीया छेँस बिज्यात । धीमतीं नं वसपोल गुरू बिज्याकेत थःके दुगु अनुसारं लासा लायाः आशनसं बिज्याकाः पादार्घ यानाः (तुति सिकाः) उगु लखं मिखा पियाः प्रार्थना यात-हे भगवान्, भूत, भविष्य, वर्तमानया खँ सियाबिज्याःम्ह, जगत संसारया सत्वप्राणीपिनि उद्धार जुइगु सद्धर्मरूपी अमृत वर्षे यानाबिज्याःगु योग्य (कल्याण) जुल धकाः

प्रार्थना यात । धीमतीया खँ न्यनाः आनन्द भिक्षु प्रसन्न जुयाः श्री महादेवी वसुन्धरादेवीयागु धर्मकथा आज्ञा दयेकाबिज्यात-

थुगु बखतस विष्णुदास ब्राम्हणं आनन्द भिक्षु धर्मासनय् बिज्यानाच्वंगु खनाः चरणकमलय् भोपुया छखे लिक्क च्वनाः नमस्कार यानाच्वन । थुखे धीमतीयात शान्तिमतीं दुःखिया उपरे दया तयाः आपालं नयेगु, त्वनेगु, द्रव्य आदि सहयोग यानातःगु जूगुलिं वसपोल गुरूयात पूजा यायेत माःगुतक सकतां पुरे जुयाच्वन । वसपोलयात पंचोपचारं पूजाभाव यानाः श्रद्धाभावं भोजन याकाः आशिर्वाद फ्वनाच्वन ।

आनन्द भिक्षुं थथे धकाः धयाबिज्यात-

भाद्रपदेऽसिति पक्षे तृतीयायां तिथो तथा ।
माघेऽपि वासे पक्षे शुक्लपक्षेऽपि वा तथा ॥

हे ब्राम्हण, हे धीमती, भाद्रकृष्णया तृतीया अथवा माघशुक्लया तृतीयाखुन्हु अर्थात फतिंफत्तले कृष्णपक्षया तृतीयाकुन्हु हे व्रत दने । थुगु श्री वसुन्धरा देवीया व्रत दनेगु स्थान खः, देवालय, शुद्धभूमि, छेँ आदिस दनेज्यू । थुगु व्रत तच्वतं उत्तम जुयाच्वंगु दरिद्र नाश जुइगु थुगु व्रत खः । थुगु व्रत दनेबलय् भ्मीगु मभिंगु कर्म जुइगु पाप (दशांकुशल पाप) त्वतेमाः । यदि दशाकुशल पाप मत्वःतुसे व्रत दन धाःसा व्रत दनागु फुक्कं निष्फल जुइ (फल दइमखु), खालि आडम्बर (तमासा) जक हे जुइ । हे धीमती, दशाकुशल पाप धइगु भ्मिगू शरीरं याइगु स्वता, म्हुतुं याइगु प्यता व मनं (चित्तं) याइगु स्वता यानाः भ्मिता अकुशल (मभिंगु कर्म) दु । गुगु कर्म दुःख सियाः भ्मीसं पाप भोगे यायेमालिगु खः । जिं कनाहये, एकचित्तं न्यं-

कायिकं त्रिविधं पापं वाचिकं पापं वाचिकं तु चतुविधम् ।
मानसिकं त्रिविश्वं च दशैते कुशलता मताः ॥

क) कायिकं (शरीरं) यायेगु स्वता पाप अकुशल कर्म (मभिंगु ज्या) छु छु धाःसाः-

१. प्राणातिपात - परयात स्यायेगु, पालेगु, इत्यादि हिंसा कर्म यायेगु
२. अदत्तादान - परयागु धन मबिइकं कायेगु, खुयाकायेगु थगे याना कायेगु ।
३. काममिथ्याचार-परया स्त्री हरण यायेगु, करपिनि मिसा मिजं हेकाः कायेगु, मभिंगु काम वासनाय् लगे जुइगु ।

ख) वाचिकं (वचनं-म्हुतुं) याइगु प्यता पाप (अकुशल कर्म) छु छु धाःसा-

१. मुषावाद-मखुगु (फताः) खँ ल्हायेगु (असत्य वचन) ।
२. पैशुन्य-(उपाय खँ) उपाय कनेगु खँ उपाय कनाः चुकरी यायेगु ।
३. पारुष्य-मेपिन्त स्वाःसां स्वाःसां ब्वः बिइगु (श्राप बिइगु-सराः बिइगु) ।
४. संभिन्न प्रलाप-मेपिन्त नुगलय् स्याइगु वचन ल्हानाव मिले जुयाच्वंपिन्त फायाबिइगु ।

ग) मानसिकं (मनं-चित्तं) याइगु स्वता पाप (अकुशल कर्म) छु छु धाःसा-

१. अविद्या-लोभ चित्त, मभिंगु मनस तयेगु, कुविद्या स्यनेगु ।
२. मेपिनि जय जूगु खनाः स्वये मफयाः अमित स्यंके धकाः मनस तयेगु ।

३. मिथ्यादृष्टि-धर्म-शास्त्रादिस उल्लिखित गुरू, देव आदि सुं हे मदु, पाप व धर्मया फल मदु धकाः अविश्वास यानाः जथाभावि (न्ह्यःने लाःथे) सना जुइगु ।

॥ थुलि फ्किता पाप (१० गू मभिंगु अकुशल कर्म) त्वःते माल ॥

हे धीमती, थ्वहे पापं (मभिंगु कर्म) यानाः देव-दैत्य-तिर्यक्-प्रेतादि सकसिनं कर्म-भोग यानाच्वनी, गुकें यानाः दुःख सियाच्वनी । थ्व खँ सिइकाः बांलाक धर्माचरण या । हाकनं कायेयःगु वस्तु-गजि, भांग, चरेश, ऐलाः, थ्वं, बजां, चुरोट आदि त्वतेमाः । तःजाःगु लासाय् द्यनेगु, प्याखं ल्हुयेगु, नस्वाःगु अत्तर, क्रिम पाउडर आदि बुलेगु व स्वांमाः व सिखः आदि क्वखाया रस-रङ्ग यायेगु सकतां त्वःतेमाः । ला, खँ, ङा व चिसवाः आदि त्वःता दान यायेगुलिइ दत्तचित्त जुया, करुणावन्त जुयाः व्रत दनेमाः । थुलि यानाः नियमानुसार च्वनेफूसा जक व्रत दनेगु, मफुसा मदनेगु धकाः श्री आनन्द भिक्षुं आज्ञा दयेकल ।

थुलि गुरूया आज्ञा न्यनाः विष्णुदास ब्राम्हण व धीमतीं गुथाय्तक थ्व शरीर दयाच्वनी उथाय्तक मभिंगु कर्म (अकुशल) याये मखुत, सदां सदां जिमिसं लोक-हितार्थ जुइगु ज्यास तत्पर जुइगु जुल । हे गुरु, जिमित वसुन्धरा देवीयागु व्रत आरम्भ याकाबिज्याहुँ धकाः निम्हत्यपू नं विनम्रपूर्वक अनुरोध यासेंलि जिन पुत्र आनन्दं धयाबिज्यात-आः थन थनिं स्वन्हूया दिनस भाद्रकृष्ण तृतीया कुन्हु व्रत आरम्भ याये ज्वलं ताःलाकि धकाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । गुरू आनन्द भिक्षुया आज्ञा न्यनाः धीमतीमय्जुं स्वां, धुं, धुपायँ, होजा-बोजा, नैवद्य, सिसा-बुसा, ध्वँजा, पताका, वाग्वीं, छिकिछिकि स्वां, व्रतका, हिंसि आदि सम्पूर्ण ज्वलं ताःलाकाः गुरूयात निवेदन यात । अले गुरू नं श्री वसुन्धरा महादेवीया रजमण्डल स्थापना यानाः न्हापां भूमि शोधन यानाः ब्राम्हण-ब्राम्हणीयात

शुद्धगु आशने फ्यतुकाः श्री वसुन्धरादेवीया मण्डल थानाः पंचगर्भ बियाः त्रिरत्न गमन याकाः वसुन्धरा देवी विराजमान जुयाच्वन धकाः निम्हत्यपुयां भावना यानाः एकाग्र चित्त यानाः काय वाक् चित्त शुद्ध यानाः सप्तविधानुत्तर पूजा यानाः सम्पूर्ण पूजाभाव यायेधुंकाः धारणीय पाठ यानाः गुरूं बियाबिज्याःगु देवीया मन्त्र ब्वनाः जप यानाः एकाग्रचित्तं अष्टाङ्ग प्रणाम यानाः श्री वसुन्धरा देवीयागु गुणवर्णन लुमंकाः पाप देशना यानाच्वन । गुरूया कृपां धर्म शरीर जुल, शुद्ध देह जुल, चित्त निर्मल जुल धकाः भाःपा श्री गुरूद्वारा धर्मदेशना न्यनाः व्रत क्वचायेकल । क्वचायेकाः गुरूयात यथाश्रद्धां दान दक्षिणा दोहलपा त्रिप्रदक्षिणा यानाः पाद कमलय् भोपुया क्षमा याचना यानाच्वन ।

श्री गुरू जिन पुत्र आनन्द भिक्षुं थःके क्षमा फ्वनाच्वंगु खनाः थथे धकाः आशीर्वाद बिल-हे विष्णुदास, हे धीमती, छिमित थनिंनिसें भूत-प्रेत-पिशाच-डांकिनी-सांकिनी-क्षेत्रपाल, ध्वीपाल, दुवात, मसानेच्वंपिं प्रेत पिशाच दुष्ट ग्रहपिसं नं दुःख बिइ फइमखु, दशाकुशल पाप आदि नं थिइ फइमखु, थुगु छँय् सदां सदां नवरत्न, सप्तवृद्धि, कोश-कोष्ठगार परिपूर्ण जुयेमाः धकाः थ्व दुःखिपिं ब्राम्हण-ब्राम्हणनीपिन्त शुभ (भिंगु) आशीर्वाद बियाबिज्यात । पूजा नं विसर्जन जुल । गुरूयात नं थःपिनि नं पालं यात ।

सूर्य अस्तये जुसेंलि व्रत दनाथासे छ्चाखेरं मत च्याकाः निमत्यपूनं तःधंगु मण्डलया न्ह्यःनेसं च्वनाः साष्टाङ्ग दण्डवत् त्रिप्रदक्षिणा सहित धारणी मन्त्र ब्वनाः एकाग्र चित्त यानाच्वन । मिखा निपां तिसिनाः उम्ह वसुन्धरादेवीयात लुमंकाच्वन ।

प्रातःकाल सुथय् जुसेंलि तीर्थस वनाः मोल्हुया वसुन्धरादेवीया सगुण मण्डलस छसिनिसें पूजा यानाः पूजा विसर्जन यानाः श्री गुरू जिन पुत्रयात दान दक्षिणा बियाः आशिर्वाद फ्वनाः विसर्जन याःगु जुल । श्री

वसुन्धरा महादेवीयात दोहलप्यूगु हिंसि धुकुटीस तयाः गोप्य यानातल । मेगु रजमण्डल फुक्कं तीर्थस चुइके छ्वयाः तीर्थसं बास यानाबिज्याःम्ह नागराजयात नं अर्घ यानाः पुई हायाः पंचोपचार सहितं पूजा यात । पूर्णकलशय् तीर्थया जल तयाः लितहयाः महामण्डल स्थापना यानागु स्थानसं विधिपूर्वक कुमारी आराधना यानाः यथाश्रद्धां कुमारी पूजा यानाः सिधयेकाः दम्पत्ति निम्हसिनं श्री वसुन्धरा देवीया ध्यान लुमंकाः ल्हाः निपां बिन्ति यानाः श्रीसम्पत्ति प्रार्थना यानाः क्षेमा फ्वनाच्वन ।

तुषिता भूवनसं बिज्याःम्ह श्री वसुन्दरा महादेवी पृथ्वी मण्डलय् प्राणीपिन्त उद्धार यायेया निंतिं दिव्यचक्षुं स्वःगु बखतस काशी देशया दुःखि दरिद्र विष्णुदास व धीमतीं थःगु स्मरण यानाच्वंगु व इमिगु भावभक्ति खनाः सन्तुष्ट जुयाः तुषिता भूवनं क्वहां बिज्यानाः धीमतीया बाससं बिज्यानाः सम्पूर्ण धन-धान्य, अन्न, रत्न, अष्ट धातु, सप्तवृद्धि, नव-रत्न सम्पूर्ण भण्डार परिपूर्ण यानाः अर्न्तध्यान जुयाः थःगु भुवनसं लिहाँ बिज्यात ।

विष्णुदास ब्राम्हाण व ब्राम्हाणी धीमतीया ध्यान यायेगाकाः मिखा कनाः स्वःगु बखतस थःगु न्हयःने तयाः तःगु पूजा ज्वलं देय्मा, लःथल, अंप आदि सकतां लुँयागु जुयाच्वन । उगु अद्भूत दृश्य खनाः आश्चर्य चायाः दनाः उखेंथुखें स्वःगु बखतस नवरत्न, हीरा, मोती, माणिक्य आदि छुतक माल वतक नं दयाः नयेगु, त्वनेगु, पुनेगु, बांबांलाःगु लासा, फांगा, क्वेचिन, तास तिनखा आदि गृहस्थय् च्वनीपिन्त माःगुतक व मदु थ्व मदु धाये म्वायेक परिपूर्ण जुयाच्वन । थुज्वःगु अद्भूत आश्चर्य खनाः नित्यपूजा तःधंकाः विष्मय चायाः निम्हं खँल्हाःबल्हाः यानाः सपना ला विपना ला धकाः हालाः हर्षविभोर जुयाः लय्तायाच्वन ।

श्री गुरुं उपदेश बियाबिज्याः थें निश्चयनं जुल धन्य धन्य श्री गुरुया प्रसादं थौं थुलिमछि सुख ऐश्वर्यभोग यायेदत धकाः इमिसं प्रणिधान यात कि गुथाय्तक थ्व जीव दैच्वनी उथाय्तक थुगु व्रत त्वतेमखुत धकाः प्रतिज्ञा यानाः नित्य (न्हिथं) याचकगण (फ्वगिंतय्त) दान प्रदान यानाः सुखपूर्वकं च्वंच्वन । उकुन्हुया दिनस गुरु आनन्द भिक्षुं धीमती व विष्णुदासयाके बिदा कयाः माःगु उपदेश बियाः आकाशमार्ग भ्रंगः ब्वये थें ब्वयाः वनाः कोशाम्वि नगरे घोषिताराम जेतवन महाविहारय् श्री शाक्यसिंह भगवान् बिज्यानाच्वंगु थासय् थ्यंकः बिज्यात ।

अन थ्यंकाः भगवान् बुद्धया चरण कमलय् भोपुया ल्हाःनिपां विन्ति यानाः थथे धयाबिज्यात-विष्णुदास ब्राम्हण व उया कलाः धीमती ब्राम्हणनीपिं श्री वसुन्धरा देवीया सुदृष्टिं दुःखं मुक्त जुयाः धनधान्य, ऐश्वर्यादि प्राप्त जूगु खँ भगवान् बुद्धयात आनन्द भिक्षुं विन्ति यानाः छखेलाक सुम्क च्वं च्वंवन ।

आनन्द भिक्षुं बिन्ति याःगु न्यनाः भगवान् बुद्धं सभास वयाच्वंपिं आनन्द प्रमुखं सकल सभालोकया ख्वाः स्वयाः धर्म ध्वज महाजनया कलाः शान्तिमती व धीमती ब्राम्हणनीया उपरे प्रशन्न जुयाः आज्ञा दयेका बिज्यात-हे श्रोतादिगणपिं, छिमिसं एकचित्त याना न्यः । शान्तिमती व धीमती थुपिं निम्हं तःधंगु पुण्य ऐश्वर्य लाभ जुयेकाः सकल सत्व प्राणीपिन्त हित याइपिं जुयाः बोधिज्ञान लाइतिनि । अन्तस थुपिं बुद्ध पदबी लाइतिनि धकाः भगवान् बुद्धं आज्ञा दयेकाबिज्यात । थुगु उपदेश न्यनाः सकल देव, नाग, यक्ष, असुर, किन्नर, महोरग, ऋषि-मुनि, भिक्षु सकल सभालोकपिं आश्चर्य चायाः धन्य धन्य धकाः श्री वसुन्धरा देवीयात स्मरण यानाः प्रशंसा यानाच्वन व भगवान बुद्धयात नं पंचोपचारं

पूजा यानाच्वन धकाः उपगुप्त भिक्षुं अशोक महाराजयात कनाबिज्याःगु जुल ।

हे अशोक महाराज, न्यनाबिज्याहुँ श्री वसुन्धरा महादेवीया व्रतया प्रभावं धीमतीया समान ऐश्वर्यया भाग्यमानी उगु वाराणशी शहरय् सुं हे मदया वाराणशी देशया लोकजनपिंसं धन्य धन्य धायेकाः तच्वतं नां प्रख्यात जुयाच्वन । धीमतीपिंसं नं न्हिन्हि दुःखि, गरीब प्राणीयात नं थःहे सन्तान भाःपा माया दया तयाः थःपिंसं यानां ज्यूगु उपकार आदि लोक हितार्थ यानाः आनन्दपूर्वकं दिन हनाच्वन । थुगु खँ "छपा न्हाय्पनं मेगु निपागु न्हाय्पने थ्यनी, निपागु न्हाय्पनं मैदान (ख्यले) थ्यनी" थें धीमतीया अबु 'हरि शर्मा ब्राम्हणया न्हाय्पनय् नं थ्यन ।

थुगु खँ उम्ह हरि शर्मा ब्राम्हणया मने अति हे हर्ष जुल । धन्य धन्य जि म्ह्याय् धीमती धकाः मने स्वाँ ह्वयेकाः काचाकाचां थः बुरीयात सःता म्ह्याय् मय्जु तःमि जूगु खँ कन । मनय् निमत्यपूया हर्ष लय्ताल । तर इमि मने दुःखं नं थाय् काल छाय् धाःसा न्हापा भ्रीसं व म्ह्याय्यात तःधंगु अपमान याये धुन । उया भाःतयात नं तच्वतं अपमान यानागुलिं भ्रीगु तःधंगु हे भूल जुल । आःछु यायेगु ? तर न्ह्याक्वः हे थःजुइमाः थुगु भ्रीगु कुले जन्म जूपिं सूनं अभाग्य मदु, सकलें हे तःमि तर धीमतीया कर्म भचा दुःख सिल । आःला तच्वतं सुख जुल । धन्य धन्य जि म्ह्याय्या कर्म धकाः हरि शर्मा ब्राम्हणं धासेंलि मांम्ह ब्राम्हणीनं थथे धाल-छलपोलयात सुनां धाल ? जिं ला थौतकनं मन्यनानी । थननं वःगु मखु, भ्रीसं नं सःतके मछ्वयाः धकाः बुरीयागु खँ न्यनाः कलाःया ख्वाः स्वयाः ब्राम्हणं थथे धकाः धाल-हे प्रीय स्त्री, थ्व खँ सत्यगु खँ खः । जि उकुन्हु छक वाराणसी चाह्यू वनाबलय् वाराणसीया देशवासीपिसं भ्रीम्ह म्ह्याय् मय्जुयात अपालं प्रशंसा यानाः सकसिनं नां कयाच्वन । अनया लोकजनपिसं थ्व नं धाल कि थ्व वाराणसी देशय् थ्व ज्वःम्ह थुलि धनवान्म्ह मदु धकाः सकलें विष्मय चायाच्वन धकाः बुरीयात कन । भ्री म्ह्याय् मय्जु तःमि जूगु श्रीवसुन्धरा महादेवीयागु उपोषध व्रत दंगुलिं नं तःमि जूगु धकाः लोकवासीपिसं धाल धकाः बुरीयात कन । थ्व खँ न्यनाः मांम्ह बुरी नं अथे मखु, प्राण नाथ भ्री म्ह्याय् मय्जु धीमतीयात थन हे सतःके छ्वयाः बाँलाक न्यने दःसा बांलाक सिइ । म्ह्याय् मय्जु धीमती व उया मचात फुक्क (माचाछि) न्हिछिं तयाः बांलाक सुख, दुःखया खँ ल्हाये धकाः बुरीचां धाःगु न्यना बुरां नं ज्यू धकाः सःतना कन्हेय् हे सःतके छ्वये धकाः उजं बिल ।

उकुन्हु बहनिसिया बेलि सिधयेकाः निम्हत्यपुलिं द्यने कोथाय् (सयनागारे) द्यं वन । तर न्ह्यः मवः, बुरा-बुरी निम्हे सियां आः भ्री म्ह्याय् मय्जु वइ, न्हापा थें लाला थे यायेमज्यू छाय् धाःसा वाराणसी काशी देशय् नां दंम्ह भ्री म्ह्याय् खः । उयात बांलाक साक्क ज्वरे यायेसःपिं भरीं (सुपकार) त तयाः ८४ चय्प्यता घासा (चौरासी-व्यंजन) ज्वरे यानाः बांलाक नकाः छ्वयेमाः । भ्री म्ह्याय् धीमती भ्रीगु कुलया व छंगु गर्भयात तःधंगु हे ईज्जत धकाः दुइ-मदु, सुइ-मदुगु कल्पना सागरे दुबिनाच्वंच्वं नसंचा ई जुल (सुथय् जुल) । दनाः थःम्ह दासी भ्वातिंनीयात सःता थथे धकाः बौ म्ह्यस्यां धाल- हे सखी, सत्य नं जिमि म्ह्याय्यागु ख्वाः स्वये आपुलु जुल, थथें छ वनाः जि म्ह्याय् छक सःताव्यू । जि छ्य्मचापिं नं म्हं फुलामफुला छाय् छरु नापं मवल, माँबौया माया नं मदु ला ख्वाः स्वये आपुलु जुयाच्वन । छपिनि मां-बौया नुगः तयां तये मजिइका च्वन धका धाः । छःपिं व मचा-खाचापिं सकलें ब्वना थौं हे बिज्याहुँ धकाः खँ माक्वः स्यनाः उम्ह भ्वातिनीयात अरेयात

भ्यातिंनी नं मालिकपिनिगु वचन शिरोपर यानाः धीमतीयात सःतः वने धकाः छँ पिहां वन ।

उम्ह भ्यातिंनी कथहं थें वाराणसी देशय् (काशिस) थ्यंकाः धीमतीया छँ म्हसीकाः दुहां वनाः धीमती तता, तता धकाः सःता थाहां वन । उगु छँया वातावरण चहल-पहल न्हापा थें मखयाच्वंगु खनाः उम्ह भ्यातिंनी तीनछक्क परे जुल । धन्य धन्य धीमती धकाः मनंमनं पुतुपुतु हालाः धीमतीयात सःता च्वन । मनू वःगु सःताया धीमतीं कुने सु थें धका क्वाहां वल । थःगु छँ (थःछँ) वःम्ह जुयाच्वन । धीमतीं लय्लय् ताया तले थत ब्वनायंकाः कोथाय् दुत यंकल । कोथाय् ब्वयातःगु ज्वलं खँबलय् भ्रन हे मे वांन्यात । पात वस्त्रया लासा फाँगा, मेच, टेबुल, स्वां, गमला तयाः सिंगार पतार यानाः छाय्पा मानो नृत्यशाला थें च्वनाः अतिहे बांलाक सजय् यानातःगु दु । अले धीमती नं काचाकाचां वनाः कौला यायेगु कयाहयाः कौला याकल । कौला यायां भ्यातिंनी नं मां-बौपिसं धया हःथें फुक्कं बिन्ति यात । धीमतीनं ज्यू मां-बौपिसं म्ह्याय्प्रति थुलितक प्रीति यासेंलिं जि छाय् मवये, जि अवश्यनं वये । बरू थौं हे वये धाःसा मचातय् बौम्ह द्वहाँ बिमज्यानी । थौं वये म्हाल, कन्हे न्हापां हे वये । जि माँ-बौयात धयाब्यू धकाः भ्यातिंनीयात धाल । थुलि धीमतीं धाःगु भाषा न्यनाः हस्का जि वने धकाः धीमती याके बिदा कया छँ पिहाँ वयाः थःगु छँ थ्यंक वन । छँय् मां-बौपिन्त धीमती कन्हे जक बिज्याइ, थौं बिज्याइ मखुत धका खँ फुक्कं कन ।

माँ-बौपिनि कन्हय् म्ह्याय् मय्जु धीमती वइगु । जिमि म्ह्याय् साहुनी धकाः लय्लय् तायाः कन्हेय्यात माःगु फुक्क ज्वलं ताःलाकि धकाः अरे यानाः मेपिं म्ह्याय्पिं नं सःतके छ्वयाः तच्वतं हर्ष यानाच्वन धकाः उपगुप्त भिक्षुं अशोक महाराजयात कंगु जुल ।

विष्णुदास ब्राम्हण नं पलख लिपा छँय् दुहाँवल । थः भाःतयात माःगु नकेगु त्वंकेगु (कौला) याकाः थथे धकाः धीमतीं बिन्तियात-भो प्राणनाथ, थौं भ्रीथाय् जिमि माँ-बौ नं थः छँ वा धकाः सःतके हल । जिं कन्हेय् जक वये धकाः धयाछ्वयाः । वने ला मवने ला जुयाच्वन । न्हापा भ्रीपिं तसकं हे दरिद्र जुयाः नयेत्वने मखना दुःख जुयाच्वंबलय् माँ-बौ नं दुःखिम्ह म्ह्याय् खः धकाः दया माया मयाः, वंसां नालेमछाः । मां-बौ जक मखु, दाजु-किजा तता तःकेहेंपिं सकसिनं अपहेलना यात । थुलि अपमान यात खँ ल्हानां साध्य मजू । तर थौं भ्रीत त्वाय्नी शान्तिमतीया दयां श्री वसुन्धरादेवीया अनुग्रह व महान् करूणाया कृपां भ्रीत अन्न धन-रत्नं परिपूर्ण यानाबिल । भो स्वामी, आः वया मां-बौपिसं नं भ्रीत सःतके हल छ्यायेे ? वने ला, मवने ला । जिं धासा कन्हय् मचातनं ब्वना वने धकाः धयाछ्वये धुन धकाः धाःगु थः स्त्री धीमतीया खँ न्यनाः विष्णुदास ब्राम्हणं थथे धाल-भो स्त्री, धीमती, छिमि मां-बौपिसं थुलितक हेला यानाः थः मचाप्रति माया करुणा मदु थाय् छ छ्यायेत वनेगु धकाः थः स्वामिनं धाःगु वचन न्यनाः थः भाःतयात थथे धाल-भो स्वामी, थुज्वःपिं मूर्खतय्त बिना छुं यानाः बोध मयायेकं बोध जुइ मखु । अतएव जि मचाखाचात सकलें ब्वनाः कन्हे अवश्य नं वने । छाय्कि लिपालिपा सुयात नं थुज्वःगु अपमान मयायेमाः, थुगु ज्ञानं लोकहितार्थ यायेगु लँपुइ न्ह्यःज्यावनेफयेमाः । थुलिया कारणं जि कन्हे वनेत्यनाः धकाः धीमतीं धासेंलि उम्ह विष्णुदास ब्राम्हणं छं स्वयाः गथे यायेमाल अथे याः धकाः आज्ञा जुल । कन्हेकुन्हु सुथ न्हापां दनाः छँय् यायेमाःगु नित्याचार ज्या सिधयेका थःकाय् म्ह्याय्पिं सकलें सःता सकसितं बां-बांलाःगु पातवस्त्रया न्हन्हूगु वसः पुंकाः अजः नं उयेका, घंगला, पाउजु न्ह्याकाः रत्नमाला व मोतिमाला नं क्वखायेकाः फयां फछि रत्नाभरणं पुंकाः षोदशसिंगार

(झिं खुता प्रकारं सिंगार पतार) याकाः थःम्हं नं शरीरय् जिगिजिगि च्वंक वसतं पुनाः मानो देवराज ईन्द्रया वगिचाय् रमण याइपिं अपसरा थें च्वंकाः थःछें वने धकाः छें नं पिहां वन । बिचय् लँय् नाप लाक्वः इष्टमित्र पासापिसं नं न्हापा नं हे मतूपिं ख्वाःहे मस्वःपिं सकसिनं भला कुशलया खँ ल्हानाः जिमिथाय्निं वा धकाः जित्ति जित्ति यात । सकसितं दय् लाइबलय् वयेका धकाः थःछेँय् थ्यंकवन ।

थः मां-बौ व तता, तः केहेँपिं सकलें झ्यालय् च्वनाः धीमती वइ धकाः स्वयाच्वगु जुयाच्वन । उगु हे बखतय् धीमती अन थ्यकंःवसेंलि सकसियां लय्लय्ताया च्वन । कुने पिखालखुइ थ्यकं वयाः वयेधुन ला मैं धीमती जि पुत्री छय्चापिं सकलें म्हं फुला ? वा पुत्री धकाः दकसिवय् चिधिम्ह मचायात बुयाः लय्लय् तायाः थाहां वनाः बैठकय् थ्यँकाः फ्यतु मैं फ्यतु पुत्री धकाः तच्वतं मानेयात । थुज्वःगु स्वयाः थः अबुया चरण कमले भागियाना बिन्ति यात, हे बुबा, छलपोलयागु धर्म जिमिगु शरीरस रोगव्याधि धयागु छुंछुं हे मदु, आनन्द हे जुयाच्वन । यक्वः हे दत मां बौ, दाजु-किजापिं सकले वयाः धन्य धन्य धीमती धकाः धन्यवाद ब्यू वल । सकलसिगु ख्वाः स्वयाः धीमतीं सकलसितं नमस्कार यानाः, हे पाजु, मले-निनि जःला.ख.ला.तता तःकेहेंपि सकलसितं आनन्द हे जू मखुला धकाः न्हिला-न्हिला धयाच्वन ।

धीमतीं पुनावःगु, तियावःगु तिसा, वसः खनाः सकलें म्ये वाँन्यानाः धन्यधन्य धीमतीया गुज्वःगु भाग्य धकाः विष्मय चायाच्वन । मां-बौ निम्हेसिनं का का छय्चापिनि नये पित्यात जुइ धकाः हथासं हथासं ज्वरेयानातःगु चयप्यूता घासां (चौरासी व्यञ्जनं) चाःह्यूगु घासाघुसु तयाः झ्वःलिक धीमतींनिसें तयेहल । नाना (अने-तने) किसिमया मरीचरी, सिसा-बुसा, धऊ, दुरु आदि तयाः नन मस्त न धकाः मसतयत्

नं बिचाः याना थःम्ह्याय् धीमतीयात नं बिचाः यानाच्वन । हे पुत्री धीमती, हे कल्याणी, थौं छ थन वःगुलिं जिपिं साप लय्ताः । धन्यधन्य जि म्ह्याय्या कर्म धकाः बौम्हं ग्वाय् नीकु-नीकुं खँ सयेकाः म्ह्याय्यात बिचाः यानाच्वन ।

थुज्वःगु बखतय् धीमतीया मनय् थथे वन कि जि न्हापा दुःखि जुयाः नयेमखंबलय् वसः पुनेगु मदुबलय्, तिसां तिइगु मदुबलय् गुलि अपमान यात । थौं थ्व वसः तिसा दुबलय् गुलि मान, थ्व छु केवल वसः तिसाःयात माने याःगु खः, जितः मानेयाःगु मखु धयागु मने वायेकाः मुसुमुसु न्हिला स्वयाच्वन । अले धीमतीं थः मचाखाचापिंकेच्वंगु तिसा दक्वः त्वकाः कँय्यागु देय्मा छपाते तयाः थःगु अमूल्य रत्नया माला, अंगू, सिखःव तिसा आदि दक्वः त्वयाः वहे देमायतुं तयाः तिसाभूस स्वयाः थथे धाल हे इज्जतधारी तिसा, हे अंगू, हे लुँसिखः, हे रत्नया माला आदि छं जिमिगु इज्जत तयाबिल, ईज्जत धाने यानाबिल । हे तिसा, जिमि मां-बौ तता-तःकेहेँपिसं भोजन याकूगु खत । चय्प्यता किसिमया रसं संयुक्त जुयाच्वंगु छःपिसं तृप्त जुइक भोजन यानाबिज्याहुँ धकाः तिसायात बिन्ति यानाच्वन । थ्व बिन्ति यानाच्वंगु मां-बौ, तता केहेँ, दाजु-किजा सकलसिनं वातां च्वनाः स्वयाच्वन । हाकनं धीमतीं थथे धाल- हे तिसा, थुगु भोजन छलपोलयात नकेत ज्वरे यानातःगु खः । जितः नकेत ज्वरे याना तःगु मखु । जितः नकेगु जूसा हाकनं जि मचाखाचायात नकुगु जूसा न्हापा जि नये मखना फ्वनाः नयाः जुयागु बखत थ्व शरीर स्यें व क्वें जुयाच्वंगु अवस्थाय् थन मां-बौया होम याःगु महोत्सवय् जि प्रभृति नाबालक मचातय्सं प्वाः सुकु चिंकाः आशां द्याकाः लिहां वनेमाल । उजाःबलय् जिगु उपरे दया, माया स्नेह तःला ? न मां-बौ, दाजु-किजा व तता, केहेँपिं सुनानं लिहां वनेमते धकाः छसः

मधाः । हे आभूषण, थ्व भोजन छःपिनिगु निमित्तय् खः । भोजन भपियाः बिज्याहुँ, नयाबिज्याहुँ । थ्व संसारय् धिवा जक दयाः धनवान् जूसा नीच हे थःजुइमा मानेयाइ । धन मदुम्ह गरीबम्ह गुणवानम्ह सत्यधारीम्ह जूसां सुनानं माने याइमखु । छुयाये ? थ्व असत्य संसार धकाः धयाःगु तिसा फुक्कं थःपिसं तुं तिया मचा खाचतय्त नं थःथःगु तिसां पुंकाः द्यः जक छायाः नुसिला (म्हुतु सिला) मां-बौया तुतिपालिस भोपुया मां-बौयाके बिदा कयाः थःगु हे छेँ सरासर लिहां वल । धीमती लिहां वंगु खनाः थःपिसं यानागु अपमान लुमंकाः सकलें व्हायँ व्हायँ ख्वयाच्वन ।

थःगु छेँस थ्यनेवं मचातय्गु व थःम्हं नं तिसा वसः फुक्कं त्वयाः मेगु वसः पुनाः थःभाःत विष्णुदास ब्राम्हणयात थःछेँ जूगु घटना (खँ) सकतां बिन्तियात । धीमतीयागु बिन्ति न्यनाः विष्णुदास ब्राम्हण अति हर्ष जुयाः थथे धकाः आज्ञा दयेकल-हे प्रीय, हे कल्याणी, धन्य धन्य छंगु बुद्धि । छंगु हे उपदेशानुसार श्री परमेश्वरी पृथ्वीमाता श्री वसुन्धरा देवीयागु व्रत मध्ये उत्तम जुयाच्वंगु व्रत आराधना यानागुलिं श्री सम्पत्ति दयाः दुःख धइगु मदयावन । धन्यधन्य श्री वसुन्धरा देवीयात सदां सदां नमस्कार, धकाः नमस्कार यानाः भोछिसियां मन आनन्द यानाः सुखपूर्वकं च्वनाच्वन ।

हाकनं विष्णुदास ब्राम्हणं थथे धकाः धीमतीयात धाल- हे प्रीय, कल्याणी धीमती, छंगु बुद्धिया क्षमतां मनुष्य (मनू) धायेकाः जन्म जुयागु सफल जुल । श्री वसुन्धरा देवीया उपासक उपासिका नं धायेके दत । आः झीसं गथे गुरू श्री आनन्द भिक्षुं आज्ञादयेका बिज्याः थें झीसं दुःखि व असहायपिन्त सदां सेवा यानाः त्रिरत्नया शरणय् वनाः उपोषदया नियमयात क्वातुक्क ज्वनाः पालनयाये । थुगु पुण्यद्वारा झीपिं अन्तस

तुषित भुवने बास लानाः बोधिज्ञानं पूर्ण जुयाः बुद्धपद लायेदइ । हे स्त्री, धन-सम्पत्ति धयागु गरीब, कंगाल जुयाः नयेमखंपिं मनुष्यपिन्त उद्धार यायेगु खः । गथे गुरूं अज्ञानी (ज्ञान मदुपिं) मूर्ख जनपिन्त ज्ञान बियाः भिंगु लंपु क्यनाः दुःख रूपी संसार समुद्रं तरेयाइ, अथे हे जुजुं प्रजापिन्त पालन याइ । उकें धन दुपिसं गरीब, कंगाल, फोगिं आदि याचक गणपिन्त उद्धार यायेमाः । काँ, खू, धुसि, बुरा-बुरी आदि सकलसितं दया करुणा तयाः दान मबिल धाःसा उज्वःम्हेसिगु धन-ऐश्वर्य निरर्थक (छुं ज्या खेले मजू) धकाः ऋषि-मुनिपिसं धयावनाच्वंगु दु ।

थः भाःतयागु थुगु वचन न्यनाः मनस हर्षमान यानाः श्री वसुन्धरा देवीया धर्म-व्रत दनाः न्हिथं याचक गणपिन्त दान प्रदान यानाः सुख पूर्वकं दिन हनाः आनन्दपूर्वकं च्वनाच्वन । छन्हु धीमतीया मतिइ वनकि त्वाय् धर्मध्वज महाजनजुया स्त्री शान्तिमतीया थास छकः वनेमाल धकाः मतिइ तयाः महाजननीया छेँ थ्यंकवन । अन थ्यंकाः शान्तिमतीयात यथा प्रणाम नमस्कार यानाः धीमती थथे धाल-भो कल्याण मित्र, छलपोलयागु उपदेश न्यनाः श्री भगवान्या शिष्य आनन्द भिक्षु गुरूया कृपां श्री वसुन्धरा देवीया करुणां तथा सुदृष्टिं खनावः दुःख धयागु छुँ छुँ मन्त, सुनानं हेला नं मयात । माँ-बौ इष्ट मित्र थःथितिपिसं नं स्नेह तल । जन्म-जन्मान्तरस यानावयागु पाप फुक्कं मदया वन । छलपोल थें जाःम्ह परम्मित्र थ्व संसारया दुःख रुपी सागरं मुक्त (पार तरे) यानादिइम्ह मेपिं सुं मखु । छलपोलयागु अनुकम्पां सम्यक् सम्बुद्ध पद लायेदइतिनी धकाः जिमिसं आशिका यानाच्वन । जिमिगु उपरे दया तयादिसँ ।

थुलि थःत्वाय्नी धीमतीयागु वचन न्यनाः शान्तिमती महाजननी नं बदो हर्षमान जुयाः थः त्वाय्नी धीमतीया ख्वाः स्वयाः बोधयाना धयादिल, हे कल्याणी, परम्मित्र धीमती, सम्यक्सम्बुद्ध भगवान्यागु

शरणय् वनाः पाप देशना यानाः आदरपूर्वक श्रद्धा-भाव-भक्ति तयाः श्री वसुन्धरा देवीयागु व्रत गुबलेसनं त्वताः बिज्यायेमते सदा सर्वदाकालं सत्मार्ग (भिंगु लंपुस) वने फःसा जक सम्यक्सम्बोधि ज्ञान लाइ । मुख्य चित्त(मन)यात क्वातुकेमाः धकाः आज्ञा जुसेंलि धीमती नं धाल-छलपोलयागु वचनयात गुबलेसनं उल्लंघन यायेमखु, धर्म-व्रत नं गुबलेसनं त्वतेमखु धकाः हर्षमान यानाः त्वाय्नी शान्तिमतीयाके बिदा कयाः थःगु छेँस थ्यंकः वल ।

थःगु छेँ थ्यंकाः आनन्दपूर्वकं दिन हनाच्वन । भाद्र शुक्लपक्ष व कृष्णपक्षया तृतीया पतिकं व्रत दनाः दुःखि गरीब याचकपिन्त न्हिन्हि दान-प्रदान यानाः संसारया सत्व प्राणीपिनि उपरे करुणातया दान-धर्म यानाः दया, माया, स्नेहं बिलिबिलि जायेकाः कालान्तरय् निमत्यपूनं सिनाः वसेंलि तुषिता भुवनय् श्री वसुन्धरा भुवनय् जन्म काःवन धकाः भगवान् बुद्धं सकल सभा लोकयात कनाबिज्याःगु खँ पातलिपुत्र नगरे पटना शहरे कुटकुटाराम बिहारे उपगुप्त भिक्षुं जितः नं जि गुरू जिन श्री बोधिसत्वं कनाबिज्याःगु छलपोलयात कनाः धकाः अशोक महाराजा नं जिं नं थुगु वसुन्धरा व्रत त्वतेमखु धकाः प्रतिज्ञा यानाः गुरूया चरण कमलय् भोपुयाः थःगु लाय्कूस ल्याहाँ बिज्यात । सकल सभालोकगणपिं नं लिहां वंगु जुल । लाय्कूस थ्यंकाः सकल जुजु, लानी, अमात्य गण (मन्त्रिगणपिं), प्रजापिं, सकलें च्वनाः थुगु बसुन्धरा व्रत आराधना यानाबिज्याःगु जुल ।

॥ धीमती अवदान क्वचाल ॥

॥ शुभमस्तु सर्वजगताम् ॥

॥ ओं नमो भगवते तथागतयाऽर्हते सम्यक्सम्बुद्धाय ॥

विमलावती अवदान

ओं नमो वसुन्धरायै ॥ ॥ न्हापा छगू इलय् भगवान बुद्धं जेतवन महाविहारस बिज्यानाः धर्म देशना यानाबिज्यात । उगु इलय् आनन्द भिक्षुयात व सकल सभा लोकयात श्री वसुन्धरा महादेवी (पृथ्वी मां)या व्रतया महिमा तथा व्रत दनाः उधार जुयाः विमलावतीया वंश जीवन चरित्र सकल सभा लोकयात कनाबिज्यात । थ्व हे खँ कालान्तरय् पटना शहरय् कुक्कुटाराम महाविहारय् उपगुप्त भिक्षुं, अशोक महाराजयात कनाबिज्याःगु जुल ।

न्हापा छगू समयय् खुसीया किनारय् विमलप्रभा नां जुयाच्वंगु गां छगू दयाच्वन । थुगु गामय् शाक्य वंशय् उत्पन्न जुयाः गृहपति छम्ह दयाच्वन । थुपिं केवल निम्हःत्यपू दयाः अपालं गरीब जुयाच्वंपिं कलाःम्ह मय्जु विमलावती खः । थुमिगु दयनीय अवस्था तच्वतं बांमला, नये, त्वने मखं, च्वनेत बास भ्वाथःगु भिखाचा छें छखाः जक दु, उयागु थुयागुं ज्याः यानाः अतिकष्टं जीवन हनाच्वंपिं । लोकय् दरिद्र धयाःगु नां कायेकाः भाग्यहीन जुयेकाः तच्वतं दुःख सिया जीवन हनाच्वन । परम् दरिद्र जूगुलिं निम्हत्यपूया जीवन जुयाः नं छछाः हे गति लाक्क चूमलाःगु न्ह्याक्वः हे थ्व निम्हत्यपूया जीवन घोतय् यानाः चुलाःसां नं जीवनांचा न्ह्याके मफूगुलिं अजूचायाः थथे मतिइ लुइकल हे भगवान आःजिं छु यायेगु ? सुयागु भरय् च्वनेगु ? सुनां जिमित प्रतिपाल याइगु ? थ्व प्राणयात सुनां रक्षा याइगु धका मनं हरेस नयाः खछि विचार सागरय् दुनाः दुःखया वेदनां मनय् दासि वयेकाः निम्हत्यपू नं नैराश्यताया सासः ल्हानाः आः गथे यायेगु छु यायेगु ? धयाःगु खँलाःबलाः यात ।

गृहपतिं धाल । भो प्रीय ! विमलावती थुज्व:गु किसिमं नयेमखंका: निर्वल जुइका: स: हह: पंका: ग्वन्हूतक भ्कीपिं म्वायेफइ धिक्कार ! भ्कीगु कर्म । निम्हत्यपूया जिविका नं याये मफुम्ह पूर्वजन्मय् छु कर्म यानावल ? गुगु कर्म यानावल ? थपाय्सकं दु:ख जुइका: म्वानाच्वनेसिनं सिनावनेगु हे भिन धका: नुग: मछिंका: ख्वया: थ:गु कपालय् थम्हं दाया: त:च्वतं विलाप यात । विमलावतीया नं थ:म्ह प्राणनाथं विलाप या:गु स्वया मिखां खोबि खुसीधा हाये थें हाया: ग:प: तत:पुया नुग: त:ज्याइ थें च्वना: छाति भभ:न्हुया: अयेमिं थय्मिं मदया: तच्वतं विलाप यात । उयागु मुलय् व भ्वसुना: उयागु मुलय् व भ्वसना: निम्हत्यपूलिं त:च्वतं विलाप यात । विमलावती धैर्य याना: ख्वया: थ: स्वामीयात थुकथं सान्त्वना बिया: धाल -

कर्मया लिला ख्वया नं जिइ ला ।
हे दैव छु जूगु थ्व ला !

भो स्वामी हे प्राणनाथ धैर्य यानादिसँ छु यायेगु भ्कीगु कर्मय् मदु, दु:ख सिइमा:गु कर्म, भ्कीगु कर्मया लिला सुयां छुं लगय् मजूगु छिं नकतिनी धयाद्यू थें पूर्वजन्मय् तच्व:गु पापकर्म यानावल जुइ व हे कारणं याना: थपाय्च्व दु:ख सियेमाल नये, त्वने, तिये मखंका: ज्या मदयेका: भ्कीपिं च्वनेमाल अल्छि, थका: जुया: ज्या याये थाकुचायागु मखु । अथेनं थुपाय्च्व भ्कीत दु:खकष्ट जुल थ्व सुयागु दोष ? भ्कीत थमकायेगु भ्कीगु दु:ख सुख स्वये मय:गु जुइ धका: मनय् आसंका ब्वलंकाच्वन ।

भ्की थें जा:पिं दु:खिपिन्त दु:ख बिया: उयात छु सुख जुइ न्ह्याथ्ये हे थ:जुइमा:, हे प्राण नाथ दु:ख तायादिइमते थ्व प्राण छ्गू दतले दु:खकष्ट सहयाये धका: थीथी खँल्हाबल्हा याना: निम्हत्यपूलिं मन धैर्य

याना: आ: थथे मखु । गांया दाजु-किजापिंथाय् वना: बुँज्या: याना: सां नये धया:गु क्व:छित ।

निर्धनवनिया जुरुक्क दना: ज:ला ख:ला, दाजु-किजापिंथाय् वना: थ:गु दु:खया स:प्वंका:, स्वयादिसँ दाजु-किया, आवापिं जि दु:खि धका: छिकपिसं नं स्यू छिकपिनीगु बुइँ छुं ज्या यायेत ग्वाहालि मा:सा जित: नं ब्वना: यंकादिसँ । नये मखंगु थनि प्यन्हू दत: धका: विनम्रपूर्वकं सकसितं अनुरोध या:गु जुल । तर अन त्वा: बहा:या किसान (ज्यापु) दाजु-किजापिसं नं आ बुँइ वनेमालेव धा:वये धाल । गुलिसिनं छु बुँज्या यानानइ ख्वा:व:ला ? छ जुल लुकुथुकु जुया: नयेमा:म्ह, बुँ ज्या: याये धया:गु अ:पु मजू । निभा:, फय्, वा वल धाये मदु । तच्वकं थाकु धाल । गुम्हसियां य: य: थे सना:जुल आ दु:ख जुल धयां जिइ ला धका: हेबाय् याना: धासेंलि बिचराया व धाये थ्व धाये मदया: जि थें ज्व:म्ह दु:खि प्रति माया दया सुनां नं मत: । गुलिजक हेपेया:गु धका: अनं नं पिहाँ वया:, आ: गन वने धका: बिचा: याना: थथे मत्तिइ लुइकल । निन्हू प्यन्हूया समस्या हल् जूसा थ्व प्राण रहे जुइ । मछाला च्वनां छुयाये धका: थ: थिति, निनी, पाजु, दाजु किजापिंथाय् वना: जूसां दु:ख प्यंका: फ्वना: जूसां छछा: निछा: तरे याये मालिइ, छछा: निछा:या लागि ला जिगु उपरय् दया माया मयाइ ला, अवश्य नं याइ धया:गु आसाया चुलि व्हयेका: थ:थितिपिंथाय् दुस्ववन । सकसितं थ:गु दु:ख प्वंकल तर उम्ह निर्धनबनियायात माया दया याना: दु:खया खँ न्यनेगु गनं, खँ जक नं मन्य: । भ्कन हे जक अ:कथं नानातरया द्वपं बिया: हेबाय् चबाय् याना: खिचायात हक्कू थें हक्का ब्व: बिया: हल । गुलि आसा दुगु ख: व फुक्कं चकनाचुर जुल । निरासया वाफसं कयेकाच्वंम्ह निर्धनबनियां थुकथं बिलौना यात ।

परन्तु धिवा मदुसा अभागी
जुइ थ्व लोकय् खोंमो थें दागी ॥

जि ला केवल खोंमो समान जुल । हे भगवान थ्व लोकय् दुःखिप्रति गुजाःगु माया, गुज्वःगु ममता गथे यानाः थ्वः प्राणयात रक्षा यायेगु थुलि मछि थःथितिपिनिगु दया माया गुज्वःगु, गुलि निर्माया हा दैव ! धकाः नुगः पंम्हुयेकाः थःगु छेंपाखे स्वयाः वःगु जुल । थुखे छें बिमलावतीया थौं ला अवश्य नं छ्छाः सां साक्क नयेदइगु जुल तन्हू हे दत द्याँ लानाच्वनाःगु जि स्वामी नं आःतकं मझ्राःनी अवश्यनं छुं नं छुं प्राप्त यानाः झ्राइधइगु आसा यानाः थः भातयात स्वये धयाःगु बिचाः यानाः थःगु छेंया झ्यालं स्वयाच्वन । निर्धनबनिया नं मन दिक्क जुयेकाः पाउँख्वाः यानाः वःगु खँबलय् झ्यालय् च्वनाच्वंम्ह बिमलाबतीया आसा फुक्कं झ्रनावन ।

निर्धनबनिया तले थाहाँ वनाः हिहिलनाः छुं हे खँ ल्हायेमफयाः अचेत जुयाः मुर्छा जूवन । लिपा मूर्छा लंकाः थःम्ह प्रीयतम् बिमलावती झ्रीगु उपरय् दया माया दुपिं थ्व लोकय् सुं हे मदु । झ्रीपिं दुःखि जूगुलिं सुनानं श्रद्धा मतः । उल्तां झ्रनजक हेबाय् चबाय् यानाः अपमान जक यानाहल । थःथितिपाखें नं गाक्वः अपमान नयावयाः । हे भगवान थ्व प्राणयात गथे यानाः रक्षा यायेगु धकाः थःगु कपालय् थम्हं दायाः तच्वतं बिलाप यात । थः प्राणनाथं तच्वतं विलाप यात । हा दैव ! "मया पापं दारुण कृतं पुरा" धकाः धैर्य यानाः बिमलावती भो प्राण ! धैर्य यानादिसँ । झ्रीसं कर्मय् पिनाःवःगु हे थुजाःगु जुल । थुलिमछि थःथति दयानं झ्रीगु उपरय् दयामाया दुपिं सुं मदुगु थ्व गुजाःगु संसार आः छु यायेगु छँ जाकि, बजि, वा, छ्व, कय्गु, छुचुं, जाकिचुं चोकि आदि अन्न

पदार्थ छुं छुं दुगु मखु छु नयाः म्वायेगु, गुगु नयाः म्वायेगु धकाः ख्वयाः हिहिलनाः ख्वल । अथे नं मनयात धैर्य याना थः स्वामीयात भरोसा बियाधाल । धैर्य यानादिसँ क्वाःलः छखोला सां दायेका हये धकाः भुतुलिइवन । छँ दुगु छुसी च्याकाः क्वाःलः दायेकल । निम्हत्यपुयां क्वाःलः त्वन । दुरु भाःपा त्वनादिसँ धकाः उगु क्वाःलःयात दुरु भाःपा निम्हसियां त्वन ।

उमिगु दाँपत्य जीवनय् दुर्वलतां लिनाच्वंगु न्यान्हू/खुन्हु दये धुंकल । ख्वाःया आकृति मदये धुंकल । मिखा द्वाहाँ वनाः न्हाय् छ्वाँ वयाः क्वयँ क्वयँ जुयाः सनेगु हे साहस मदयाः मानौं तुरुन्त प्राणान्त जुइ थें दुर्वलतां लिनाच्वंपिं इपिं क्वाःलः छखोला नं दुरु हे जुयाः निर्वलताया फय्यात पुइकाछ्वत । भतिचा साहास थाहाँ वल । अले निर्धनबनियां थःम्ह स्त्री बिमलवतीयात थथे धकाः धाल । हे स्त्री झ्री निम्हत्यपूया जिबिका यायेत आपालं जत्न जुक्ति याये धुन । अथेनं थन झ्री निम्हसिया प्राण रक्षा याये फइमखु थें च्वन अथे जुयानिंतिं झ्रीसं थ्व बिमलप्रभा गां त्वताः कंचनपुर देशय् दुःखि प्राणिपिनी उपरय् दया माया दुम्ह चक्रवर्ति कंचन देवराजां राज्य यानाः बिज्यानाच्वंगु दु । झ्रीपिं निम्हं वनाः उम्ह राजाया सेवा यानाः चाकरी यानाः सेवक जुयाच्वने धकाः धाःगु थः भातया खँ न्यनाः अतिहर्ष यानाः ज्यू धकाः स्वीकार यात ।

अवस्था व पूर्वजन्मया संस्कारं यानाः थःगु जन्म जातया गां जूसानं थाय् जूसानं थःगु अत्यन्त मतिनाया त्वाः जूसा नं बिबशतां यानाः त्वःतेमाःगु बाध्यता जुइ । दैवं साथ मब्यूबलय् कर्मया चक्रय् लाइबलय् सुया नं छुं लगे मजू । निम्हत्यपू नं छन्हूया दिनय् उगु विमलप्रभा गांयात परित्याग यानाः इपिं दुःख असहाय निम्हं दाम्पत्यं थःगु गां त्याग यानाः कंचनपुर देय् स्वयाः गमन जुल । ववं ववं तःन्हू बिकाः कंचनपुर देय्या

समिपस थ्यंकःवन । देशय् द्वहाँवन । उगु कंचनपुर देश अत्यन्त रमणीय न्ह्याइपुसेच्वंगु अति हे मनोहर जुयाच्वंगु मानौं लुँया तेज थैं जाज्वल्यमानं थिनाच्वंगु स्वये हे यइपुसेच्वंगु अपालं धर्मात्मा, ज्ञानी, गुणी, पण्डित जनपिसं बास यानाच्वंगु हानं उगु देशय् थासंथाय् पुखु, हिती, बुँगा, सतः, फलेचा व धर्मशाला आदि दयाः लँजुवाःपिन्त आपालं सुबिधा बियाः तःतःधंपिं ऋषिमुनिपिसं बास यानाः आनन्दपूर्वकं च्वंच्वंगु जुल । हानं ब्यरोजगारी (ज्यामदुपिं) धयापिं नं मदु । अथे जुयानिंतिं खुँ, डाका, लुच्चा, फताहा, धयापिं नं सुं मदु । देय्या जनताय् आनन्द सुख, मानौं स्वर्ग भुवनय् देवराज ईन्द्रया अमरावतिपुर थें ।

थथे धयाःतः थें तुं ।
हर्म्येऽतिरंम्ये सुविधोगपम्ये
यथा स्वकीये सुखमारयभन्ति ॥
राज्ञ सदाचारपरस्य राज्ये
तथा मनुष्याः सुखमारभन्ति ।

गथे खः लोकपिनी आपालं सुःख सुविधा दयेवं न्ह्यइपुसेच्वंगु प्रसादय् (छेँय्) सुःखपूर्वकं च्वंच्वनी । अथे हे न्याय निसाफ दुम्ह भिंम्ह सदाचारम्ह जुजुया राज्यय् नं प्रजापिं सुःखपूर्वकं च्वंच्वनी ।

उगु देय्या जुजु श्री कंचनदेवं स्वर्ग समान यानाः देय् दयेकाः थः प्रजापिन्त थः काय् म्ह्याय् सरी मायाममता यानाः देय्यात बांलाःगु सुव्यवस्था यानाः आनन्दपूर्वकं राज्य चले यानाच्वन । वसपोल महाराजया लानी (महारानी) सुमति खः । वसपोल लानी नं रुप यौवनं सम्पन्न जुयाः लक्ष्मी समान जुयाः गथे वसपोलया नां सुमति खः । अथे हे बुद्धि नं भिंगु

जुयाः बिज्याःम्ह खः । उम्ह जुजुया काय् म्ह्याय्पिं दयाः आनन्द, सुःखपूर्वकं राज्य यानाः च्वंच्वन । उगु देशय् दुःखि गरिब याचकपिन्त दान प्रदान यायेगु, अपाङ्गतय्त सहयोग यायेगु निंतिं प्रतिदिन राजकुलय् (लाय्कुलिइ) दानशाला ग्वयाः दान प्रदान यानाच्वंगु जुल ।

निम्ह दाम्पत्यत कंचनपुर देशया वातावरण स्वयाः ववं छन्हू जुजुया लाय्कुलिइ थ्यंकाः ध्वाकास (लुखास) च्वंच्वंम्ह द्वारेयात निर्धनबनिया व बिमलबतीं थःगु दुःख प्वंकाः बिन्ति यानाः अनुरोध यात । भो द्वारे कका जिमिगु सः छगू जुजुया हजुरिइ थ्यंकाब्यू । जिपिं सारै दुःखिपिं बिमलाप्रभा गांया बासिन्दा खः । जिमिगु उपरे दया तयाव्यू छिकपिनिगु शरणय् वयाच्वना । इमिगु करुणां युक्तगु सः न्यनाः द्वारे ककाया नं कारुणा उत्पन्न जुयाः द्वारें धाल । धैर्य या, ख्वयेमते । जिं जुजुया हजुरिइ बिन्ति यानाबिइ धकाः आश्वासन बियाः इमित अनंतुं पिइकाः द्वारे राजप्रसादय् वनाः निर्धनबनिया व बिमलावती वया उमिगु दुःख प्वंकूगु खँ फुक्कं जुजुयात बिन्ति यात । द्वारेया खँ न्यनाः जुजु नं करुणा चित्त उत्पन्न यानाः द्वारेयात हुकुम जुल । भो द्वारे उम्ह दुःखिपिं ग्रामबासीत थन ब्वनाहती । जुजुया वचन शिरोपर यानाः तत्कालं अन ध्वाकाय् वनाः धाल, जुजुं छिमित ब्वनाहति धयाःगु हुकुम जूगु दु । का नू धकाः द्वारें निम्हेसितं जुजुया अन्तपुरस ब्वनायंकल । जुजुया न्हयःने थ्यसेंलि मन अति हर्ष यानाः जय जयकार यानाः अभिवादन यात । हे महाराज ! छलपोल दुःखि गरिब प्रजापिनीगु उपरय् आपालं दया माया स्नेह तयाः बिज्याःम्ह दुःख जुयाच्वंपिन्त धाःधाःगु बरदान बिया बिज्याःम्ह, सकल प्रजापिन्त थःहे काय् समान भाःपा बिज्याःम्ह जिमित रक्षा यानाबिज्याहुँ । महाराज ! जिपिं निम्हं छलपोलयागु शरणय् वयाः । महाराज ! जिपिं निम्हं दुःखिपिं नये त्वने पुनेत ज्या मदयाः तच्वतं दुर्बल

जुयाः सनेमफयाः दुःख सियाच्वनापिं, हे महाराज थौं छलपोलयागु गुण वर्णन न्यनाः जिपिं निम्हं अवश्य नं प्रतिपाल यानातइ धयाःगु तःधंगु आशा कयाः छलपोलयागु शरणय् वयाः । जिमित रक्षा यानाबिज्याहुँ धकाः निम्हसिनं बिन्ति यानाच्वन ।

प्रजापिनी उपरे करुणा दुम्ह लोकहितार्थ यायेगुलिइ बोधिसत्व समानम्ह जुजु कंचनदेव निम्हसिगु ख्वाः स्वयाः अति करुणा तयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । भो पुरुष छिपिं निम्ह सु ? गनं वयाः पिं ? छिमिगु नां छु, गोत्र छु, जात छु ? यथार्थ कने माल धकाः जुजुं हुकुम जुसेंलि उम्ह निर्धनबनियां राजायात बिन्ति यात । हे महाराज जिपिं मेपिं मखु छलपोलया रैति हे खः । बिमलाप्रभा ग्रामस जन्म जुयाच्वंपिं खः जि निर्धनपति बनिया खः थ्व मिसा जिम्ह जहान खः । थुयागु नां बिमलावती खः । जिपिं सारै दुःखि जुयानिंतिं छलपोल याःगु शरणय् वया । जिमिगु दुःख तरे यानाबिज्याहुँ धकाः मिखां ख्वबि धाः हायेकाः निम्हत्यपू नं थःगु दुःखया खँ फुक्क बिन्ति यात ।

इमिगु करुणां युक्तगु स्वर न्यनाः इमिप्रति करुणा उत्पन्न यानाः कंचनदेव राजां थथे धकाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । धिर्ज या, ख्येमते छिमित जिं रक्षा याये । धन्दाकाये मते थुलितक्क दुःख जुसेंलि छिपिं निम्हं जिगु लाय्कूलिस च्वनाः लाय्कूया द्वारे जुयाच्वं । छिमित जिं प्रतिपाल यानातये धकाः हुकुम जुसेंलि निम्हत्यपूयां हर्ष जुयाः महाराजाया जय जय जुइमाः धकाः सुवाः बियाः आनन्दपूर्वकं लाय्कूस ज्या यानाच्वन, धकाः भगवान बुद्धं आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

हे आनन्द सोवाः प्यवाः लिपा इमिगु कर्मभोगं यानाः उपाय्सकं सुभिक्ष व आनन्द जुयाच्वंगु राजकुलय् विभिन्न किसिमं उपद्रव जुयावल । जुजुया न्हि न्हि गयाजुइम्ह अश्वराज(सल) छु हे स्वाकं

सित । हानं थुयां छ्वाः लिपा जुजुया गःपतय् क्वखानातःगु मोतिया माला अकस्मानं चुबुनाः चिचाः दनावल । थ्व हे दिनकुन्हु देशय् सकभनं उपद्रभ जुयाः प्रजागणपिन्त रोग ब्याधिं कल । अकस्मात्रं देशय् उपद्रव जूगु खनाः राजा अमात्य तथा प्रजापिं तसकं अजूचाया छु जूगु गये जूगु गबलें गबलें मजूगु जुल धकाः सकलें बिष्मयचाया च्वन । उज्वःगु अवस्था खनाः जुजु अत्यन्त चिन्तित जुयाः अहो ! आश्चर्य छु हेतु जुल अकस्मात्रं सा, म्ये, सल, सिनाः महारानीया क्वखाया तःगु मोतिया माला नं चबुना वन । नानारोग उत्पत्ति जुयाः प्रजागणपिं नं आपालं सिनावन धकाः जुजुया मनय् त्रासचाया तत्कालं द्वारेयात सःता हुकुम जुल । हे द्वारे ! छ तुरुन्त वना दैवज्ञयात (जोशी यात) सःता हयेमाल । थ्व उपद्रब जूगु भिंगु मखु तत्कालं निदान याये माल धकाः हुकुम जूगु न्यनाः जुजुया हुकुम सिरोपर यानाः उम्ह द्वारे तत्कालं दैबज्ञया छेँस थ्यंकवन । दैबज्ञजुयात नाप लानाः जुजुं लाय्कुलिइ सतकेहःगु धकाः द्वारें धासेंलि दैबज्ञजुयात थः नापं तुं लाय्कुलिइ ब्वनाहल । जुजुया कोथाय् यंकल । दैबज्ञयात योग्य आसनय् फ्यतुकाः जुजुं थथे धका प्रश्न यात । भो दैबज्ञ छितः सतके हयाःगु कारण मेता मखु । थ्व झीगु देशय् मंगलमय जुयाः अतिकं सुभिक्ष तथा राजा प्रजा आदि सकसितं आनन्द जुयाच्वंगुलिइ थनी न्यावा न्ह्यःनिसें देशय् नानातर नं उपद्रब जुया सा, म्ये, दुगु, फै आदि आपालं बस्तु अचानकं सिनावन । हाकनं जिगु मोतिमाः नं अचानकं चबुनावन । थन लाय्कुलिइ नं जिम्ह अश्वराज सल समेतं सित । अथे हे जिमि रानीया नं क्वखानाः तःगु रत्नया माँः नं चबुनावन । थ्व बरा आश्चर्य ! अतएव छिं बांलाक ज्योतिषशास्त्रया आधारकथं स्वयादिइमाल धकाः जुजुं हुकुम जूगु न्यनाः दैबज्ञजुं ल्हाः ज्वज्वलपा (बिन्ति यानाः) धाल । हस् महाराज जिं बांलाक स्वयाः बिचाः याये धकाः भराय्धंगु गोरलय् लग्न

कुण्डल च्वयाः जाकि आकाशं कुतुंवंकाः भुनुभुनु मन्त्र ब्वनाः लग्न कुण्डल छ्यानाः हिसाब यात । हिसाब-याना लग्न कुण्डल छ्याये सिधयेकाः लग्न फल देशय् जुयाच्वंगु प्रकोप, उपद्रव जूगु कारण छसिकथं बिस्तारं जुजुयात बिन्ति यात ।

भो महाराज ! छलपोलया जन्म पत्रिका (जात) या जन्म लग्नया अनुसारं नं छलपोलया दसा तच्वतं मभिं । आपालं हानी जुइगु सम्भावना दु । यक्वः हानी नं जुइ धुंकल आः हाकनं जुइतिनी । महाराज ! तर थुगु विषयलय् ग्रहशान्ति याना पूजा आजा जप, पाठ आदि यानाबिल धाःसा बिस्तारं शान्त जुयावनी । भो महाराज ! मेगु छता छु धाःसा देशय् अशान्ति जूगु शास्त्रया आधारकथं छु खनेदत धाःसा थनी पेवाः न्यावाः न्ह्यःनसें लाय्कुलिइ अलक्षणपिं मनूत मिजं मिसापिं दुहाँ वयाच्वंगु दयेमाः । थ्व अलक्षणपिनिगु कर्मभोगं यानाः हे देशय् उपद्रव जूगु खनेदः वः । थुजाःपिं द्वाहाँ वयाच्वंगु दु मदु बिचाः यानाबिज्याहुँ महाराज धकाः दैबज्ञं बिन्ति यासेंलि जुजुया मन अति हर्षित जुयाः दैबज्ञयात आपालं धन बकस् बियाः बिदा बियाछ्वत ।

जुजुं उकुन्हु हे मन्त्री, अमात्यपिं सःता दैबज्ञजुया खँ न्ह्यथना धाल । भो मन्त्री आः व बिमलप्रभा गामं वयाच्वपिं निम्हत्यपू तच्वतं गरिब धकाः थ्व लाय्कुलिइ तयाः द्वारेया ज्याः बियातया । तर थुपिं थन लाय्कुलिइ वसांनिसें विभिन्न उपद्रब जुल । दैबज्ञ नं थ्वकय् यानाः हे धाल । शास्त्रया उक्ति गथे मखु धायेगु । अथे जुयानिंतिं निम्हत्यपूयात नं पितिनाछ्वः । थुमित माःगु लँ खर्च बियाः मान मिजासं वंसा वन, मवंसा जबरजस्ती यानाः सां भ्रूीगु देय्या सिमाना पुयेकाः अघोर जङ्गलय् यंकाः वानाथकि धकाः जुजु कंचनदेबं हुकुम जुसेंलि मन्त्रीं जुजुया हुकुम सिरोपर यानाः निम्ह पेम्ह सैनेत नं सःता तत्कालं निर्धनबनिया व बिमलावतीया

थास वनाः हे अलक्षणत थनिनिसें छिपिं निम्हत्यपू नं लाय्कू त्वते माल । छिपिं थ्व देय् त्वताः पिहाँ वनेमाल का आः थत्थ्यैं पिहाँ हुँ ! जुजुं हुकुम जूगु धकाः हतुमत्तु हकल । सैनेतय्त नं अन्हेयात कि थुपिं मानमिजासं धया वंसावन, मवंसा पाता कसेयाना देशं पिने वाये यंकि धकाः मन्त्रीं अन्हे यानाथकल धकाः भगवान बुद्धं आनन्द भिक्षुयात थुगु गाथा आज्ञा जुयाबिज्यात ।

न प्रणश्यन्ति कर्माणि कल्पकोटिशतैरपि ।
सामाग्रीं प्राप्य कालञ्च फलन्ति खलु देहिनाम् ।

हे आनन्द थःपिसं यानागु कर्म गुबलेसं अर्थात कल्पकोटि सलसः बिते जुयावंसां तबिनं थःपिसं यानागु कर्म न्हनावनी मखु । समय बखत तेल धायेव गथे सिमाय् फल सइ थें सयाः कमभोग याये मालिइ । आः अमि निम्हत्यपूया कर्मभोगया फल आः हाकनं दोहरे जुया वल ।

निर्धनबनिया व बिमलाबती च्वंच्वंथाय् आकाभ्राकां मन्त्री सिपाईत वयाः थत्थ्यैं पिहाँ हुँ । हे पापित छिमिसं यानाः थ्व देशय् उपद्रब जुल धाःगु सः न्यनाः मानौं थुपिं निम्ह पलिं कुतुंवःपिं भौ थें जुल । निर्धनबनियां ल्हाः निपां बिन्ति याना भो मन्त्री सायब जिमिसं थौं तक छुं अन्याय् मयाना । लाय्कूया आदेशानुसार ज्या याना हे च्वना । जिपिं दुःखि गन वने जिमिगु अपराध दःसा क्षमा यानाबिज्याहुँ धका निम्हत्यपू नं ब्वायँब्वायँ ख्वयाः बिन्ति व अनुरोध याःसां छेमा व माया सुना नं याइमखु जबर्जस्तिं सिपाईतय्सं लुत्तुलुया अघोर जङ्गलय् वायेयंकल । छुं लिपा उपिं दुतपिं लिहाँ वयाः जुजुयात वानाः वये धुन धयागु सःकन । उकुन्हुनिसें उगु कंचनपुर देशय् उपद्रब बिस्तारं मदयावनाः न्हापा थें तुं हे सुभिक्षु व आनन्द जुल ।

बिमलाबती व निर्धनबनिया निम्हं घनघोर जङ्गलय् च्वना: जुजुं वनेय् वाकेह:गु स्वया: आश्चर्य अद्‌भुत चाया: मिखां ख्वबिधा हायेका: गथिंजा:गु कर्म धका: तच्वतं बिलाप याना: ख्वयाच्वन । थ: कला: बिमलाबतीयात स्वया: अत्यन्त तंपिकया धाल । हे चण्डाल मिसा छ अलक्षण जूगुलिं वना वना थासं अलक्षण जुयेका: पितिंका च्वनेमाल । याना यानागु ज्या बिघ्न जुइका: च्वनेमाल थनीनिसें छन्त जिं वानाथके धका: तँचाया: ब्वबिया: मनय् खँ ल्हाका: भ्हुके जुया: च्वंच्वन ।

थ: स्वामीं ब्वबिया: धा:गु बिमलाबतीं न्यना: थथे धका: बिन्ति यात, भो स्वामी छित: जिं छु अपराध यानागु दु । जि अनाथ अबलायात छाय् निर्माया यानादिइ त्यना: थौं जि न मां दु, न बौ दु । दाजु किजा इष्ट मित्र सुं मदुम्ह केबल जिमि मां बौ नं बियाहसांनिसें छिगु शरणय् च्वना नये, त्वने, तिये, पुने आदि छुं हे च्यूता मतसे दु:ख सुख भोगय् यानाच्वना । थौं छाय् छिं जित: निर्माया यानादिया । हे स्वामी छिं जित: त्व:ता थकेमते धका: नुग: मछिंका मिखां ख्वबि धरधर हायेका: थ: स्वामीया पालिब्वसं भ्वसुना: भ्हसुकातया: तच्वतं बिलाप यात ।

निर्धनबनियाया मनय् थ्व पापिम्ह स्त्रीयात त्व:ता: गुबले जक जि याक:चा च्वनेदइ धका: अभिलाषा यानाच्वन । कथहं थें सूर्य अस्तय् जुसेंलि उक्त जङ्गलया त:मा:गु कल्पवृक्षया क्वसं निम्हत्यपू नं द्येने धका: द्यंवन । उगु बखतय् निर्धनया न्ह्य: मवय्कुसे च्वंच्वन । बिमलाबतीं जङ्गलया लपुं व:गु जुयानिंतिं तच्वतं म्ह न्यलाच्वंगुलिं सरक्क न्ह्य:वलकि जिं त्व:तावने धका: पियाच्वंगु जुल । थ्व मिसां याना: जिगु सम्पूर्ण कार्य नास जुल धका: थ:स्त्री बिमलाबतीयात त्वता: जङ्गलं पुलावन । बिमलाबतीया स्याक्क न्ह्य: वइच्वगु जूगुलिं थ: भातं वानावंगु मचा: ।

निर्धनबनिया जङ्गल पुलावना लँ सिथंसिथं बुलुहु थ:गु दु:ख लुमंका: तच्वतं बिरह याना: वनाच्वन । "कष्ट कष्टम् महाकष्टम् निर्धन जुयेका: म्वानाच्वनेगु स्वया: सिनावनेगु हे भिन । अहो ! गुज्व:गु दुर्भाग्य पूवजन्मय् छु पाप यानावल गुज्व:गु कुकर्म यानावल । माँ, बौ, थ: थिति, छेँ, बुँ सकतां मदयेका: सकसिनं हेला याका: नये मखंका: च्वनेमाल । आ: जि गन वनेगु, गन च्वनेगु । हे बिधाता जि थ्व संसारय् च्वनेमयेल, जि सिनावने, जित: का:वा: धका: मनमनं वाक्कु छिना: आकुल ब्याकुल जुयेका पला: छ्यू थें मछ्यू थें च्वंक वयाच्वन । उगु हे इलय् धर्म श्री भिक्षु वहे लँपु शान्तगु मुद्रा ज्याना: वयाच्वंगु जुयाच्वन । निर्धनबनिया एकान्तगु जंगल वयाच्वंगु खना: थथे धका: आज्ञा जुयाबिज्यात । भो दु:खि मनुष्य छन्त छु दु:ख छाय् छ थुजा:गु अनकन्तार जङ्गलय् याक:चा चा:हिलाच्वना । छं जित: यथार्थ खँ कं धका: भिक्षुं धा:गु खँ न्यना: उम्ह निर्धनबनियां भिक्षुया ख्वा: स्वया: बिन्ति यात । भो भन्ते ! धन्य धन्य ! जिगु भाग्य, थौं छलपाल नाप लात । जि स्त्री अलक्षण जूगु जुयानिंतिं यानायानागु ज्या सुथां मलात कंचनपुर देशया जुजु नं पितंका च्वनेमाल । यक्व: हे प्रयत्न यानानं नयेमखं धका: निर्धनबनियाया करुणा युक्तगु दु:खं विव्हल जूगु स: न्यना: राग रहितम्ह उम्ह भिक्षुया दु:खिया उपरय् करुणा युक्त जुया: धैर्य बिया: आज्ञा जुयाबिज्यात । हे मानव छं पूर्वजन्मय् अघोर पाप यानावल थ्व हे पापं याना: थुगु जन्मय् याना यानागु ज्या: तालय् महना: नयेमखंका दु:ख जुइका: च्वनेमाल । थ्व दु:खं मुक्त जुइगु ख:सा जेतवन महाविहारय् बिज्याकम्ह देव मनुष्य सकसितं भिंगु लँपु क्यनाबिज्या:म्ह श्री शाक्यमुनि भगवानयागु दर्शन या: हुँ । अले तिनि छंगु पाप क्षय् जुया: दु:खं मुक्त जुइ धका: धर्म श्री भिक्षुं आज्ञा दयेकाबिज्यात । उम्ह धर्म श्री भिक्षुया आज्ञा न्यना: भिक्षुया ख्वा स्वया:

बिन्ति यात । भो भन्ते जेतवन धयागु गन दु जितः सुनां ब्वना यंकि जिं मस्यू धकाः ख्वखनासलं बिन्तियागु न्यनाः भिक्षु नं आज्ञा दयेकाबिज्यात । हे दुःखिम्ह मनू छं धन्दा कायेमते जिं छन्त ब्वनायंके धकाः ल्यूल्यू तयाः जेतवन महाविहारय् स्वयाः गमन जुयावन । कथहं थें जेतवन महाविहारस थ्यंकाः भगवान बुद्धयात वन्दना यानाः निर्धनबनियायात नं वन्दना याके बियाः छ थन च्वनाः धर्म देशना न्यनाच्वं धकाः विहारस त्वताः थः भिक्षातनया निंतिं बिज्याःत ।

थुखे अर्धरात्रीइ भातं वानाथकूम्ह बिमलावती सुथया पहराय् न्हयलंचाल । दनाः स्वबलय् थः नापं देनाच्वंम्ह थः भात प्राणनाथ मदुगु खनाः वाथाइथिं दनाः उखें थुखें माः जुल उजाःगु अनकन्तार जङ्गलय् जिक्वः मालेथाय् मालाः नं मदयाः थुकथं विलाप यानाः बिलौना यात । भो प्राणनाथ छि गन झायाः । जि थें जाःम्ह दुःखि अवलायात त्वताः छि याकःचा गन झायाः धका लाय्लाय् बुयाः भो निर्धन छिं छु यानाथकादियागु आःजि गन वने सुयागु भरय् च्वने ? थ्व प्राण जिं गथे याना रक्षा यायेगु प्रभु । थ्व जङ्गलया हिंसक जन्तुतय्सं जकं मयंकूला ? अथवा सुं डाकात खुँत वयाः जकं जि प्राणनाथयात अपहरण याना मयंकूला ? जिं गथे होस मन्त ? जिं गथे न्हयलंचायेके मफुत ? धकाः ख्वख्वं उखें थुखें सकभनं माःजुल ।

दाँपत्य जीवनय् प्रेमया आगाध प्रायः स्वाभाविक हे जुइ । छाय् धाःसा निम्हत्यपूया माया ममता अत्यन्त तच्वः उलि प्रेम थ्व दुनियाय् छुकियात नं दइमखु । छाय् धाःसा संसारया गति न्हयाकेगु व मानव गृहस्थि जीवननांचा न्हयाकेगु आगाध प्रेमया माया ममता खः । थःभातं वाकाः च्वनेधयाःगु सुं मिसा नं सहयानाच्वने फइमखु । कथोर हृदययात चिनाच्वने फइमखु । उम्ह बिमलावती थःगु सतित्वयात मत्वतुसे प्रतिव्रता

धर्मय् च्वनाः पतिया दुःख नं थःगु हे दुःख भापाच्वंम्ह बिमलावतीयात आकाभ्काकां थःभातं वाकाः च्वनेमाःबलय् थ्व थेंन्याःगु दुःख मेगु दुःख छु दइ । थःगु छातिइ दायाः ख्वख्वं मूर्छा जू वन । मूर्छा लंकाः मनयात धैर्य यानाः बिस्तारं दनाः व वं गुँ पुलावनाः लंया सिथय्सं भ्वसुनाः भसुका तयाः ख्वयाच्वन । अथे जुयानिंतिं अत्यन्त दुर्लभगु मनू जन्म जुयाच्वनिगु अवस्थास ज्ञां दयेकाः सदां सत्धर्मया कामना यानाः परउपकारया निंतिं दत्तचित्त जुयाः लोक हितार्थ कार्यस न्हयःज्यानाः थःगु कर्म थःम्हं भिंकेमाः । थःगु कर्म थम्हं भिंके मसल धाःसा जन्म जन्मान्तर दुःखया भागी जुयाः च्वनेमालिइ धकाः भगवान बुद्धं आनन्द भिक्षुयात कंगु जुल ।

हे आनन्द छं एकचित्त याना न्यः । उगु बखतय् उगु जङ्गलया लँ वःपिं छगू फौज मिसात बिमलावती च्वंच्वंथाय् थ्यंकवल । उपिं सघन नांगु ग्राम बासिपिं खः । थुपिं मिसात श्री नगरदेशय् वसुन्धराया (पृथ्वीमाता) उपोषद् व्रत दँ वनेत्यंपिं खः । थुपिं मिसापिसं अथे लँय् भ्वसुनाच्वंम्ह मिसा खनाः उम्ह मिसा ख्वयाच्वंगु खनाः इमिसं उम्ह बिमलमवतीया ख्वाः खनेमात्रं सकसियां करुणाचित्त उत्पन्न जुयाः नुगः मछिंका धाल । अहो आश्चर्य ! स्व थ्व मिसाया गति भ्वाथःगु लं फिनाः हुलिहुलि वःगु पतासिं सिनाः अत्यन्त गंसि जुयेकाः नयेमखंगुलिं सनेमफयाच्वंगु खनाः सकसियां नुगः मछिंकाः मिखां खोबिहायेकाः करणाचाया ख्वयेमते ख्वयेमते धका धिर्ज बियाः थथे धका धाल । छन्त छु दुःख जुल भो अबला केहेँ मय्जु छ सु ? छंगु नां छु ? छ सुया स्त्री ? छंगु छँ गन ? जात छु ? छुया निंतिं छ थुजाःगु जङ्गलस च्वनाः ख्वयाच्वनाः धकाः न्यसेंलि उम्ह बिमलावती भो तता केहेँपिं जि बिमलप्रभा गांया बासि खः । जि स्वामीया नां निर्धनबनिया शाक्य बनिया खः । जिगु नां बिमलावती खः । जिपिं तच्वतं दुःखिपिं । नयेमखना

कंचनपुर देशय् कंचनदेव जुजुया दासीजुया लाय्कुलिइ च्वंच्वना । तर छन्हू उगु देशय् उपद्रव जुयाः रोग आदि पिडित जुयावसेंलि जिपिं निम्हत्यपू नं पापिपिं धका देशं वितिना घनघोर जङ्गलय् वायेहल । जि स्वामी नं छ मिसा अलक्षण धकाः जि याकचित वनस वानाः थौंया चानय् अबला याना थकल । आः जि गनवने गनच्वने ? थः स्वामीं तक नं अलक्षण धायेकाः च्वनेमाल धकाः अश्रुधारा हायेकाः मनस अति हे संताप जुयेकाः हिहिलनं व्हायँव्हायँ ख्वयाः थःगु दुःख फुक्कं बिमलावती उपिं म्हासु वसःपुनाः वःपिं तता केहेपिन्त कन । बिमलावतीयागु संताप, दुःख सहयाये मफयाः तता केहेंपिसं धाल । हे बिमलमवती दुःख तायेमते ! छुयाये कर्मया लिला हे अजाःगु दुःख जुल धकाः ख्वयाच्वनाया छुं सार मदु । ख्वये मते, छ थें हे न्हापा जिपिं नं दुःखिपिं खः । जिमिसं नं आपालं दुःख सिइ धुन । आः तिनी जिपिं वसुन्धरादेवीया सु-दृष्टीं सुख सिल । अथेया कारणय् जिपिं श्री नगर देशस श्री वसुन्धरा व्रत दनेत म्हासूगु वसतं पुनाः वयाच्वना । थुगु व्रत अति हे उत्तम अन्न, धन, रत्नं परिपूर्ण जुयाः वइगु व्रत खः । हे बिमलमावती श्री नगरयागु महिमा छन्त कने गथे धाःसा श्री नगर देशया जुजु जुयाबिज्याःम्ह श्री सूर्योदय राजा तसकं हे पापि जुयाः मखु मखुगु कर्म यानाः प्रजागणपिन्त दुःख बियाः मत्यः मत्यःगु कर्म यानाच्वंगुलिं श्री नगरस दुर्भिक्ष जुयाः वा मवयाः प्रजागणपिनी नये मखना हाहाकार जुल । नाना उपद्र, उत्पाद जुल । प्रजागण सकलें हाहाकारं कष्ट नयाः दुःख सियाच्वंगु बेलस तुषिता भूवनं अश्वघोष व नन्दिमुख निम्ह श्री नगरस क्वहाँ वयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । भो प्रजागणपिं छिमिगु देशस जलवृष्टी मजुयाः नयेमखना दुःख स्यूगुलिं छिमित देशस उधार याये धकाः जिपिं थन वयाच्वना । जिमिगु खँ न्यः । थ्व दुःख तरेयायेगु जूसा भाद्र कृष्ण तृतीयाकुन्हु श्री

वसुन्धरा देवीयागु व्रत दँ । उपोषदय् च्वँ । थ्वया पुण्यं नये मखनाच्वंपिन्त अन्न, धन, रत्नं परिपूर्ण जुयाः पाप नास जुयावनी धकाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । थथिंजाःगु दुःख रुपी सागरं पार तरे जुइगु श्री देवीयागु वचनयात नं जुजुं वास्ता मयासे प्रजागणपिनीगु दुःखयात नं जुजुं त्वमंका यश आराम व भोगविलासय् दुनाच्वंगुलि देशय् भ्रन हे उपद्रव उत्पाद जुल । पुनः देवीया आज्ञा जुसेलिं श्री देवीयागु वचन जुजु, लानी व प्रजागणपिं सकसिनं शिरस धारणा यानाः प्रजापिं सहितं सच्छि व च्याम्ह जुजुया दरवारस भाद्र कृष्ण तृतीयाकुन्हुनिसें देवीयागु व्रत दन । थ्व पुण्यं श्री नगरस क्षणमात्रं दुर्भिक्ष, शान्त जुयाः सुभिक्ष जलवृष्टी जुल । अन्न, धन, रत्न नं परिपूर्ण पुष्प बिमानय् तयाः तुषिता भूवनय् यंकूगु जुल । अथे यंकुसेलिं सूर्योदय राजाया काय् चन्द्रोदय राजां जीवनकाछिं थुगु श्री वसून्धरा देवीया व्रत दनाबिज्यात । व थें हे लय्लय् पतिकं थुगु व्रत दने धकाः मत्तिइ तयाः थःगु देशय् ग्राम (गां) ग्राम पतिं दुःख सियाच्वपिं मनुष्यपिन्त उद्धार यायेया कारणं घण्ठा घोषणा यानाबिज्यात । हे प्रजागणपिं दुःख सियाच्वंपिसं सुःख सिइगु इच्छा दःसा चन्द्रोदये महाराजाया दरवारस श्री वसुन्धरा देवीयागु व्रत दनेत वाः धकाः घण्ठा घोषणाया सःन्यनाः जिपिं नं व्रत दँ वना । थुगु पुण्य जिमिगु दुःख नास जुल । आः नं जिपिं व्रत दनेत अन हे वने त्यनाः । कथह थें जिमिसं व्रत दनाच्वनागु निलाः दत धकाः जुयावंगु खँ फुक्कं दुःखि बिमलावतीयात कनाच्वन । हे बिमलावती छं एकचित्त याना न्यः । थ्व व्रतया प्रभावं श्री वसुन्धरा देवी प्रसन्न जुयाः जिमिगु गृहस छुं छुं मदुगु थासय् गथे बुइँ पिनाः तयाःगु थासं माः बुयावइ थें गरिब दुःखि दरिद्रपिनीगु उपरय् श्री वसून्धरा महालक्ष्मी कृपा तयाः अन्न, धन, रत्न आदि परिपूर्ण यानाबिल । थथे जूगु खनाः जिपिं सकलें तसकं लय्लय्तायाः बदो हर्षमान

यानाः आवंलि गुबलेसं व्रत दनेगु त्वतेमखु धकाः भाःपा थौं नं जिपिं व्रत दनेत श्री नगर देशस वनेत्यनागु धकाः कनेव विमलावतीं जितः नं श्री वसून्धरा देवीया व्रत दंकादिसँ । जि पापियात त्वताथकेमते । दुःखया समुद्रस कुतुंवनाच्वम्ह जि पापियात छिकपिसं थकयाः तरे यानादिसँ । जितः भरोसा बिइपिं छिकपिं बाहेक मेपिं सुं मखना धकाः करुणां युक्तगु स्वरं बिन्ति यात ।

इपिं धर्मपासा तता, केहेँपिसं दुःखिया उपरय् करुणा तयाः धैर्य बियाः थःपिं नापं तुं बिमलावतीयात नं श्री नगर देशय् ब्वनायंकल । लाय्कुलिइ थ्यंकाः व्रत दनेत बिमलावतीयात नं व हे पासापिसं हलंज्वलं ताः लाकाः बियाः सकलें हर्ष नं एकाग्र चित्त यानाः व्रतदन । कथह थें व्रत बिसर्जन जुल । सकलें थः थःगु छेंय् वन । तर बिमलावतीया गन वने धकाः नुगः मछिकाच्वंगु इलय् व हे धर्मपासा तता केहेँपिं दयालु श्रद्धा भक्तपिसं उयागु मनय् सन्ताप जूगु सिइकाः उमिगु छें हे ब्वनायंकल । उमिगु छें हे माःगु ज्या यायेगु ज्याः बियाः ज्या याकातल । थुकथं थः छम्हेसिगु समस्या समाधान जुइगु लक्ष्य प्राप्त जुल । अन हे ज्याः याना तन, मन, वचनं श्री वसुन्धरा देवी लुमंकाः श्रद्धा तयाः आनन्दं जीवन हनाच्वन । उक्त लय् लय् पतिकं एकाग्र चित्त यानाः मनस बिकल्प छुं हे मतसे श्री वसून्धरा देवी छम्हेसिगु जक आराधना यानाः व्रत दनाच्वंगुया प्रभावं बिमलावतीयात प्रेम याइपिं मेमेपिं न्हून्हूपिं नं दयावल । शरीरस रोग ब्याधि नं छुं मदया रुप यौवनं सम्नन्न जुयावल ।

छन्हूया दिनय् बिमलावती याकचा थःगु कोथासं एकाग्र चित्त याना श्री वसून्धरा देवीया ध्यान यानाच्वंच्वं मनस थः स्वामी निर्धनबनिया लुमना वयाः मिखास ख्वबि तयाः हे प्राणनाथ स्वामी छिं जितः त्वताः याकचा जक गन झायाः च्वना ? छिगु प्राण दनी धयाःगु

जूसा क्यंवाः धका वसुन्धरादेवीया चरण कमलय् भोकपुया च्वंच्वन । उगुबखतस श्री माता वसून्धरा देवीया प्रभावं श्री धर्म श्री भिक्षु चाहिला वयं थ्व हे श्री नगर देशय् सघन नांगु गामय् थ्यंकाः बिमलावती च्वंच्वंगु थासय थ्यंगु जुयाच्वन । बिमलावतीया खछि ध्यान यायेधुनेव दनाः झ्यालं क्वस्वःगु बखतय् शान्त स्वभावम्ह भिक्षु भिक्षातन बिज्यानाच्वंगु खनाः काचाकाचां थःके दुगु भोजन दान यायेगु हेतुं निपाल्हातं भिक्षुया पात्रस श्रद्धाया भोजन प्रदान यात ।

निपाः ल्हातं बिन्ति यानाः धर्म श्री भिक्षुयात थःगु दुःखया वेदना प्वंकल, भो भन्ते ! छलपोल सदां देश देशं ग्राम ग्रामं चाहुला भिक्षुतन याः बिज्याइम्ह खः । अतएव जि स्वामी गनं नापला ला ? गनं खँ ला ? जि स्वामीयागु वर्ण थुजाःगु थुजाःगु । हाकनं वया नां खः निर्धनबनिया । जि स्वामीया ख्वाल मखनागु यक्वः दत । भो भन्ते ! जिं स्वामीया दर्शन याये धकाः श्री बसून्धरा देवीया व्रत धारणा यानाच्वना धका बिन्ति यात । बिमलावतीया करुणां युक्तगु सः न्यनाः धर्म श्री भिक्षुं थथे धकाः न्यन । हे व्रतधारक मिसा गथे जुयाः बायेमाल ? धकाः न्यसेंलि बिमलावतीं बिन्ति यानाः धाल भो भन्ते ! जि स्वामीं जितः अलक्षण धकाः जङ्गलय् वानावन । थ्व हे कारणं यानाः जि स्वामीनाप बियोग जुयेकाच्वनागु यक्वः दत । छलपोलं गनं खँ ला धकाः न्यंगु बखतय् धर्म श्री भिक्षुया भिक्षातन याये धकाः लँया सिथं सिथं वयाच्वंगु इलय् मनस अति संताप जुयेका जङ्गलया लँपुं वयाच्वंम्ह मानवयात जेतबन विहारय् यंकाबियागु खँ झसंग लुमनावल । उम्ह दरिद्रम्ह मानव अवश्य नं थुया स्वामी खइ धकाः बिमलावतीया ख्वाः स्वयाः दयाःतयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

हे व्रत धारक मिसा छंम्ह स्वामीयात थथे हे भिक्षातन वनेत वयागु बखतय् जङ्गलया पिने लँया दथुस अति हे दुःख तायेकाः, आकुल ब्याकुल जुयेकाः, वयाच्वंगु खनाः जिं उम्ह मानवयात जेतबन महाविहारय् श्री भगबान बुद्धया थाय् यंकाबियागु दु । उम्ह भगवान बुद्ध याःगु धर्म देशना न्यनाच्वंच्वंगु दु । छं स्वामी पक्का नं व हे खइ । धकाः आज्ञा दयेकुगु न्यनाः बिमलावतीं बिन्ति यात भो भन्ते ! धन्य धन्य छलपोलयात बसुन्धरा देवीं छ्वयाः हःथें जुल । भो भन्ते ! जि दुःखियात याकनं जेतबन महाविहारस यंकाबिज्याहुँ । श्री भगवानयात नं दर्शन याकाः जि स्वामीयात नं नाप लाकाः बिज्याहुँ धकाः बिन्ति यासेंलि धर्म श्री भिक्षु नं थ्व मिसा खनाः करुणा वनाः बिमलावतीयात ल्यूल्यू तयाः श्री भगवान बिज्यानाच्वंगु जेतबन महाविहारया लँपु लिनावनाच्वन । जेतबन महाविहारस थ्यंकाः शाक्यसिंह भगवान बुद्धयागु दर्शन याकाः थःम्ह नं दर्शन यानाः निर्धनबनिया च्वंच्वंगु थासय् ब्वनायंकल । निर्धनबनियां धर्म श्री भिक्षुया ल्यूल्यू थः स्त्री बिमलावती तापाकंनिसें वयाच्वंगु खनाः मनस अति हर्ष जुयेकाः थः नापंतुं बिमलावतीयात फ्यतुकाः आनन्दपूर्वकं भगवान बुद्धया धर्मकथा न्यनाच्वन । बिमलावतीं थः स्वामी निर्धनबनियांयात मखंगु यक्वः दुगुलिं अतिमाया प्रिति यानाः सुखनं धर्म कथा न्यनाच्वन ।

थुगु बखतय् धर्म श्री भिक्षुं जवःपुलिं पृथ्वीइ चुयाः खवःगु पुलि थकयाः श्री भगवानया ख्वाः स्वयाः बिन्ति यात । हे भगवान थुपिं निर्धनबनिया व बिमलावती निम्हत्यपूलिं छ्या कारणय् दरिद्र जुल ? पूर्वजन्मय् छु पाप यानावःगुलिं नये मखन ? छ्या निंतिं निम्हत्यपू नं बियोग जुयेकाः बायाच्वनेमाल ? धकाः धर्म श्री भिक्षुं न्यसेलिं श्री भगवानं सकल भिक्षु सभालोकया ख्वाः स्वयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । हे

धर्म श्री भिक्षु थ्व निर्धनबनिया व थ्वया स्त्री बिमलावतीपिसं पूर्व जन्मय् यानावःगु पाप कर्म छिमित कने, छिमिसं एकचित्त यानाः न्यः ।

थुपिं न्हापा पूर्वजन्मय् छगू "साम" धयाःगु ग्रामस माधब (निर्धनबनिया) नां जुयाच्वंम्ह श्रेष्ठ पुत्र व थ्वयाः कलाः निमती (बिमलाबती) नां जुयाः लोकय् धनबानपिं जुया भोग बिलासय् दुनाः परस्पर रतिक्रिडा याना सुखं आनन्दपूर्वकं गामय् च्वंच्वन । तर थुपिं निम्हत्यपू नं बरो पापी, थःजक नये थःजक तिये लोकजनपिन्त व थःथितिपिन्त नकें मालकि सारै नुगः स्यानाः फत्ता खँ ल्हानाः, मिलय् जुयाच्वंपिन्त फायाः, म्वासांम्वासां करपिन्त नुगलय् स्याक्क ब्वः बियाः च्वंच्वन । हानं दान प्रदान यानाच्वंपिन्त दान यायेमते धकाः गनीपिं जुयाः पुन्ही, सन्हु, अष्टमी तृतीयाकुन्हु व्रत यानाच्वंपिं लोकपिन्त नाना प्रकारं खिजय् यानाः जुइगु जुयाच्वन । थुकथं भ्गीगू अकूशल पापस भुलेजुयाः थः जक नये थः जक च्वने धयागु पशु समान जीवन हनाच्वंगु जुयाः निंतिं थुगु जन्मस अलक्षणपिं स्त्री पुरुष धायेका अघोर दुःख सिया च्वनेमाल । अतएव पूर्वजन्मस पिनावयाःगु पाप थुगु जन्मस म्वानानं दुःख कष्ट भोगेयाना च्वनेमाल । अथेया कारणय् छिपिं सकसिनं थथे धकाः सिइका मभिंगु कर्मयात हाकुतिनाः न्ह्याबलें सत् धर्मय् लगेजुइगु स्वः । चित्तयात क्वातुकी, भिंगु चित्त दयेकि, सत्धर्म न्यनेगु त्वतेमते । सत्धर्म न्यनाः चित्तयात एकाग्र यायेगु यात धायेव मभिंगु, मज्यूगु ज्याय् सतर्क जुयाः भ्गीगू अकुशलपाखें तापाक्क च्वनेफइ धकाः भगवान बुद्धं धर्म श्री भिक्षु प्रभिति सकल सभालोकयात आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

थुगु बखतय् निर्धनबनिया व बिमलाबती निम्हत्यपूयां थःगु पूर्वजन्मया खँ न्यनाः मनस त्राहिमातं ग्यानाः श्री शाक्यसिंह बुद्धया न्ह्यःने वनाः ल्हाः निपां बिन्ति यानाच्वन । भो भगवान ! जिपिं निम्हं तच्वतं

पापिपिं खः । जिमिसं पूर्वजन्मस अघोर पाप यानावयाः । थ्व पापं यानाः जिमिसं थुगु जन्मस आपालं दुःख सियेमाल । जिपिं आः त्राहि त्राहिमानं ग्यात प्रभु । भो भगवान आः जिमिसं छु धर्म याःसा थ्व पाप नास जुयावनी जिमित करुणा दृष्टिं स्वयाः पाप नास जुइगु धर्म कथा आज्ञा दयेकाबिज्याहुँ धका करुणा युक्तगु स्वरं बिन्ति यात ।

निम्हत्यपूयागु करुणां युक्तगु स्वरं बिन्ति याःगु न्यनाः श्री भगवान बुद्धं आज्ञा दयेकाबिज्यात । हे निर्धनबनिया छं स्त्री बिमलावती श्री नगर देशस वनाः श्री वसून्धरा देवी पृथ्वी मांया आराधना यानाः उपोषढ नियमय् च्वनाः पुण्यानुभाव याना वयेधुंकल । पृथ्वीमांया ब्रत दंगुया प्रभावं बियोग जुयाच्वंम्ह पुरुषनाप संयोग जुयेदत । हानं जिगु धर्म न्यंगुया प्रभावं छिमिसं जन्मजन्मान्तरस यानावःगु पाप फुक्कं क्षेय जुयावने धुंकल धकाः भगवान बुद्धं भिक्षु प्रभिति सकल सभालोकयात आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

धर्म श्री भिक्षुं पुनः भगवान बुद्धयात प्रार्थना यात । हे सास्ता ! थ्व संसारय् तःधना बिज्याकम्ह पृथ्वीमां बसुन्धराया ब्रत सेवा यात धाःसा गुलितक्क फल लाइ ? धकाः न्यसेंलि श्री बसुन्धरा महादेवीयात पूजा भाव, भक्ति यानाया अनन्त फल दइ धकाः फलया प्रशंसा आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

हे धर्म श्री भिक्षु छं एकचित्त यानाः न्यः । गुम्ह मनुष्यं बसुन्धरा देवीयागु सेवा याइ, भाव भक्तियाइ, उम्हयात जन्म जन्मान्तरसं यानावःगु पाप नास जुयाः अन्तकालस तुषिताभुवनसं बास लाइ । हाकनं गुम्ह मनुष्यं छिकिछिकि बुँया कच्चा तया स्वां छाया पुजा यात धाःसा थ्वया पुण्यं चक्रबर्ती जुजु जुयाः जन्म कायेदइ । हाकनं थुम्ह बसुन्धरा महालक्ष्मीयात धुँ धुपांय् नस्वाःगु श्रीखण्ड, अंगुर, कुम्कुम सुगन्ध इत्यादि व्हालाव्हाला

बासना वयेकाः सेवा यात धाःसा थ्वया पुण्यं अत्यन्त तेजवन्त सुगन्धया देह जुइ । गुम्ह मनुष्यं जगतमातायात निमन्त्रणा यानाः ब्रत दन धाःसा निर्मल चित्त जुयाः याकनं मोक्षगामी जुइ । श्री वसुन्धरा मातायात सुगन्ध जुल, घ्योकस्ती, सा दुरु, साख, पंचामृत मृतादिं स्नान याकल धाःसा थ्वया पुण्य नं स्वर्गबासी जुयाः देवपुत्र धायेका जन्म कायेदइ । हाकनं थुम्ह देवीयात पंचसुगन्धं श्रीखण्डं चुलाः लेपन याकल धाःसा चेपेंगु गुणं पूर्ण जुइ । हाकनं गुम्ह मनुष्यं श्री वसुन्धरा देवीयात म्हासूगु वस्त्र द्वहलपा पूजायात धाःसा थुगु पुण्यद्वारा तच्वतं ज्यासःम्ह जुयाः (शिल्कार जुया) जन्म जुइ । हाकनं नस्वाः नस्वाःगु धगः स्वां, कपु सिन्हाय्, ता स्वां आदि २१ ता प्रकारयागु स्वां स्वांमाः हनाः पुजा याइ । थ्वया पुण्यं स्वर्गया जुजु इन्द्र धायेका जन्म कायेदइ । हाकनं साः साःगु मरिचरी छाया पूजायात धाःसा थ्वया पुण्य अपालं धनाध्य जुयाः छैं, बुँ, लाभ जुयाः आनन्दपूर्वकं सुःखं च्वनेदइ । हाकनं ग्वय्, ग्वाः सिसाफल आदि छायाः श्राद्ध भावयात धाःसा सदां रोग मदया आपालं आयु बधेजुयाः सन्तानयागु ख्वाल स्वयाः च्वनेदइ । हाकनं थुम्ह श्री त्रिभूवनया मां जुयाबिज्याम्हयात घ्यः मत, चिकं मत, हामोचिकं, नैक्या चिकं, तू चिकं देवा आदि थनाः चाकः मत आदि च्याकाबिल धाःसा थुगु पुण्यं तेजवन्त जुयाः जाज्वल्यमान जुइकाः सुइनिता लक्षणं पूर्ण जुयाः अन्त्यकालस तुषिता भूवनस बासलाइ । श्री वसुन्धरा देवीयात लुँ वहः, हेरा, मोति, माणिक, पन्ना, पुष्पराज, लालगु भिंपु, आदि नवरत्न छायाः सुनां भाव भक्ति याइ थ्व पुण्यं कुबेर समानं धनबान जुया जन्म कायेदइ । हानं गुम्ह देवीयात ताय् आखे व्हलाः पूजा याइ थुगु पुण्यं आपालं सल, किसी, सा, म्ये, आदि दुम्ह व अन्नं पूर्णम्ह तःधंम्ह महाजन धायेका जन्म कायेदइ । गुम्ह मनुष्यं श्री मांयात १०८ सच्छि व च्याक्वः स्वांवा तिनाः भावना याइ थ्वया पुण्यं छेंस लक्ष्मी

वास यानाः वा, जाकि, कय्गु, छो, भुटी, सिंपु, आदि बृहीं परिपूर्ण जुयाः धन्दा म्वाम्ह जुइ । गुम्ह देवीयात हिंसी द्वहलपा पूजा याइ उम्हसिया धुकूतिइ लक्ष्मी बास याइ । हाकनं बसुन्धरा देवीया व्रतका क्वखाया, अथवा ल्हातस न्ह्यात धाःसा शरीर हृष्टपुष्ट जुयाः रोग, शोक, कष्ट मदयाः गृह दशा, अरिष्ट दशा आदि मदयाः अन्त्यकालस मुक्ति फल लाइ । हाकनं गुम्ह मनुष्य क्षमा फ्वनाः आत्मालोचना यानाः पाठ स्तोत्र याइ । थ्वया पुण्यं अनुत्तर सम्यकसम्बोधि ज्ञान लाइ धकाः भगवान बुद्धं धर्म श्री भिक्षुया ख्वाः स्वयाः पूजाया प्रशंसा, फल, पुण्यया महिमा आज्ञा दयेकाबिज्यात । थुलि श्री बसुन्धरा देवीया व्रतया प्रशंसा न्यने धुसेंलि हाकनं धर्म श्री भिक्षुं भगवानया ख्वाः स्वयाः फ्रिंनिगू महिनास श्री बसुन्धरा देवीयागु व्रतदन धाःसा छु फल लाइ ? थुकिया पुण्य फल न्यनेगु ईच्छा जुल आज्ञा दयेकाबिज्याहुँ धकाः बिन्ति यासेंलि द्वादश मास व्रत फल आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

द्वादश मास ब्रतफल

१) हे धर्म श्री भिक्षु एक चित्त याना न्यः, भाद्रकृष्ण तृतीया दिनस बसुन्धरा देवीया व्रत आरम्भ यात धालसा थ्वया पुण्यं खुइदँ तक्क तुषिता भूवनस बास लाइ ।

२) आश्विनकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दन धाःसा नाना रोगादि नास जुयाः स्वच्छ देह जुइ ।

३) हानं गुम्ह मनुष्यं कार्तिककृष्ण तृतीया दिनस उक्त व्रत दन धाःसा थ्वया पुण्यं पद्मराग द्वःछि दान यानागु फल प्राप्त जुइ ।

४) गुम्ह मनुष्यं मार्गकृष्ण तृतीया दिनकुन्हु व्रत दन धाःसा थ्वया पुण्यं द्वःछि कर्केटन लाभ यानाः अन्त्य चक्रवर्ती राजा जुयाः जन्म जुइ ।

५) पौषकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दन धाःसा थ्वया पुण्यं द्वःछि सा दान यानागु फल प्राप्त जुइ ।

६) माघकृष्ण तृतीयाया दिनस व्रत दन धाःसा थ्वया पुण्यं चन्द्रमा थें तेज थिनाच्वंगु माणिक दान यानाया फल प्राप्त जुइ ।

७) हानं फाल्गुणकृष्ण तृतीयाया दिनस व्रत दन धाःसा च्याद्वः वा दान यानागु फल प्राप्त जुइ ।

८) चैत्रकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दन धाःसा नाना द्रव्य दान यानागु फल प्राप्त जुइ ।

९) बैशाखकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दन धाःसा फिद्वल दँ तक्कं त्रायत्रींस भूबनय् बास यायेदइ ।

१०) जेष्ठकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रतदन धाःसा थ्वया पुण्यं न्याद्वल दान यानागु पुण्य फल दइ ।

११) आषाढकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दन धाःसा थ्वयागु पुण्यं अनन्त सिद्धि व अन्न आदि प्राप्त जुइ ।

१२) श्रावणकृष्ण तृतीयाकुन्हु व्रत दन धाःसा थ्वया पुण्यं स्वंगू लाख दान यानागु पुण्य प्राप्त जुइ ।

हे धर्म श्री भिक्षु ! श्री बसुन्धरा ब्रतया महिमा थुलि दु धकाः कनेमफु तर सागर समुद्रस च्वंगु लःया संख्या थुलि दु धकाः धायेफु । जलवृष्टी जुइबलय् थ्वफुति लः क्वहाँवल धका धायेगु सामर्थ दु । श्री बसुन्धरा देवीयागु महिमा न्हापा जुयाबिज्याःपिं तथागतपिसं नं धायेमफु, जिं नं वसपोलयागु महिमा थथे हे धकाः धायेथाकु । अथेया कारणय् वसपोलया ब्रत, धारणी आदि पाठयात धाःसा अनन्त पुण्य लाइ । जन्म जनमान्तरसं यानागु पाप क्षणमात्रं नास जुयाः अन्त्यकालस मोक्षपद लाइ । अथे जूगुलिं हे धर्म श्री भिक्षु ! छ वना गुरु जुयाः थुपिं

निम्हत्यप्ूयात व्रत दंकाः उद्धार यानाः वा, धकाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । थुकथं श्री भगवान बुद्धं आनन्द भिक्षुयात छसिकथं कनाच्वन ।

थनंलि हे आनन्द ! धर्म श्री भिक्षु, निर्धनबनिया व बिमलाबती स्वम्हं जेतबन महाबिहारं बिमलप्रभा ग्रामस (थःगुछेंस) वयाः धर्म श्री गुरुया आज्ञा अनुसारं भाद्रकृष्ण तृतीयाकुन्हु निर्धनबनिया व बिमलाबती सहित तीर्थस म्वः ल्हुयाः श्री बसुन्धरा व्रत दने धकाः म्हासूगु वस्त्रं पुनाः एकचित्त यानाच्वंगु जुल । गुरु श्री भिक्षुं रजमण्डल स्थापना यानाः सगुन मण्डलस छसिकथं पूजा यानाः व्रत दने थासय् छचाखेरं मत च्याकाः निम्हत्यप् नं तःधंगु मण्डलया न्ह्यःने च्वनाः गुरुं ब्यूगु धर्म देशना उपदेश न्यनाः सास्टाङ्ग दण्डवत यानाः त्रिप्रदक्षिणा सहित धारणी मन्त्र ब्वनाः एकाग्र चित्त यानाच्वन । कथह थें ब्रत बिसर्जन यानाः श्री गुरुयात यथाश्रद्धां दान याना भोजन (पालं) याकाः थःपिनी निम्हत्यप्या नं पालं यानाः मन अति हर्षमान यानाच्वन । बहनी जुसेंलि रजमण्डल स्थापना यानातइगु स्थानस चाकः मत चाःहुयेकाः वसपोलया मन्त्र धारणी ब्वना, एकाग्र चित्त यानाः निम्हत्यप् नं ध्यंवने न्ह्यः गुरु धर्म श्री भिक्षुयात नं थःगु हे छेँसं थ्यनेत कोथा सफा यानाः यचुसे पिचुसेच्वंगु आसनय् फ्यतुकल । गुरुं नं ग्रहण यानाः उकुन्हुया चाः अन हे बिश्राम यानाबिज्यात ।

चानसिया तृतीया प्रहर जुसेंलि तुषिता भूवनं बसुन्धरा महादेवी बिज्यानाः निम्हत्यप्यातं दर्शन बियाबिज्यात । गुगु प्रकारं दर्शन बिया बिज्याःत धाःसा अत्यन्त ज्योति प्रकाश जुयाः सुबर्णया तेज थें थिंनाच्वंगु म्हासूगु ख्वाः रत्नया मकुट पुयाः खुका ल्हातं जोसा ज्वनाबिज्याःगु जुल । जोसा थथे खः जवपाखे सोकाः ल्हातय् जपमाला, रत्नकच्चा, अभय, व देपापाखे सोकाः ल्हातं प्रज्ञापुस्तक, वाग्वीं, पूर्णकलश ज्वनाः

ललितासन यानाः रत्नया मालां क्वखाया मुसुंहु न्हिलाः निर्धनबनिया व बिमलाबती निम्हसिगुं ख्वाः स्वयाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । भो निर्धन व बिमलाबती छिपिं निम्हत्यपुलिं नं एकाग्र यानाः जिगु व्रत दंगुलिं जि तसकं प्रसन्न जुल । थ्व ब्रत छिमिसं दंगुया पुण्यं लोकं छिमित मानेयाकाः च्वनेदइ । छिमिगु छेँस लक्ष्मीं बास याइ । धनसम्पत्ति आपालं दयावइ । थनिनिसें छिमि निम्हत्यप् आनन्दपूर्वकं जीवन हनाच्वनेदइ । आवंलि छिपिं जनहित, लोकहित कार्यस सदां तत्पर जू । दश अकूशलयात हाकुतिना छ्वः । सदां छिमित जयेजुइ धका सुवा बियाः अन्तर्ध्यान जुयाबिज्यात ।

थनंलि निर्धनबनिया व बिमलाबती निम्हत्यप्यां स्वप्नास श्री बसुन्धरा देवीयागु ब्रतदना दर्शन लानाः थःगु छेँ लक्ष्मीबास याइ धयागु खँ मनं वायेकाः द्यः तुइसे च्वसेंलि हथासं दनावनाः नित्यकर्म यानाः थः गुरु धर्म श्री भिक्षुया आश्रमय् दुहाँ वनाः ल्हाःज्वलपा बिन्ति यानाः स्वप्नस खंगु खँ फुक्कं कँसेंलि गुरु नं थथे धकाः आज्ञा दयेकाबिज्यात । हे निर्धन व बिमलाबती श्री बसुन्धरा महादेवीया स्वभाव शान्त चित्त जुयाः करपिनिगु दुःख कष्ट खनाः सहयानाच्वनेगु शक्ति मदुम्ह श्री बसुन्धरा देवी खः धकाः आज्ञा दयेकाबिज्यात ।

बिमलाबतीं व्रत बिसर्जन यायेत हथासं हथासं हलज्वलं ताःलाकाः गुरु मण्डलार्चन पूजाकथं व्रत बिसर्जन यात । अनंलि मण्डलया रजफुक्कं तीर्थस चुइके छ्वयाः हानं तीर्थस बिज्याःम्ह नागराजयात नं पूजा यानाः अर्घ यानाः पूर्णकलशस तीर्थया जल तयाः छँय् लितहयाः महामण्डल स्थापना याःगु स्थानस बिधिपूर्वक कुमारी आराधना यानाः कुमारी पूजा यात । पूजा सिधयेकाः गुरुयात भोजन याकाः थःपिनी नं प्रसाद ग्रहण यानाः गुरुयात यथाश्रद्धा दान दक्षिणा बियाः आशीर्वाद फ्वन । श्री गुरुं निम्हत्यप्यात नं आशिर्वाद बियाबिज्यात । हे निर्धन व बिमलाबती देवीया

आज्ञानुसारं उपोषदयात बांलाक्क पालना याः । थुगु ब्रत बांलाक्क पालना यात धासा छिमिगु पाप मोचन जुयाः नवरत्न, सप्तवृही, कोष, कोष्टाङ्गारं परिपूर्ण जुया सुःखपूर्वकं जीवन हनाच्वनेदइ धकाः गुरु धर्म श्री भिक्षुं आशिर्बाद बियाः निम्हत्यप्याकें बिदा कयाः देशान्तरस बिज्यात ।

श्री बसुन्धरा महादेवीया प्रभाबं थः न्हापा न्हापायापिं व्यापारीत वयाः न्हापा सिबय् दुगंछि ज्या दयाः छुं दिनं हे सम्पत्ति वृद्धि जुजुंवल । सकसिनं पत्याः यात । झन झन धन वृद्धि जुजुंवल । निर्धनबनियाया छँय् हेरा, मोती, मणिक, पन्ना, लावत, भिम्प्, वैदुर्य, आदि व नयेगु बस्तु वा, छो, कयेगु, जाकि, बजि, आदि मदु धयागु पदार्थ छुं हे मदयेक कथह थें धनाध्य जुयावल ।

निर्धनबनिया व बिमलाबतीपिं धनाध्य जुयावंगु खनाः दाजु, किजा, इष्ट, मित्र, भाइबन्धु बर्ग सकलें आश्चर्य चायाः सकलें वल । थःत न्हापा हेलायाःपिं दुःखया मर्म मथुपिं नं वयाः भला कुशल याःवल । अहो ! निर्धन छन्त आनन्द जूला, छं जहान गनवन धाःवपिं ग्वाः ग्वाः । उपिं सकसिगुं ख्वाः स्वयाः निर्धनबनिया अजूचाल । मनय् थुकथं वाल । अहो आश्चर्य ! थ्व लोक गुजाःगु ख्वाः पायः न्हापा दुःख जुयाच्वंबलय् जितः सुनानं पुछेमयाः आः धाःसा धन दुगुलिं सकलें वयाः धाः वयाच्वन । थ्व संसारय् धन बिना मेगु मदुखनी । दक्वः सिवय् तःधंगु हे धन जुयाच्वन खनी गुज्वःगु धन थ्व ? धकाः मत्तिइवायेकाः भिंपिं गुरुया उपदेश न्यनातःगु जूगुलिं अहंकारयात सहयाना सकल दाजु किजा थःथिति इष्ट मित्रपिन्त आनन्द हे जू धकाः लिसःबिल ।

दाजु किजापिसं भो दाजु, भो किजा, थुलि तक्क छिपिं निम्ह गन वनाच्वना छुछु व्यापार याः वनाच्वना ? जिमित नं आमजाःगु व्यापार

यायेगु स्यनाब्यूले धकाः धासेलिं निर्धनबनियां थःगु न्हापाया दुःख लुमंका मिखां ख्वबि सररं हायेकाः थथे धकाः लिसः बिल । किजा, दाजुपिं थ्व खँ छिमिसं न्यनेमते थ्व दुःखया वेदना कनां साध्य मजू । यदि छिपिं नं धनाध्य जुइगु जूसा श्री वसुन्धरा देवीया ब्रत दँ वसपोलया अनुग्रह नं हे थ्व सम्पति प्राप्त जूगु खः । छिमिसं नं थ्व हे ब्रत आराधना याः । अले छिमिगु छँय् नं लक्ष्मी बास यानाः धनाध्य जुइ दाजु किजा सकसितं कनाः थःपिसं नं कृष्णपक्ष पतिकं श्री वसुन्धरा देवीया ब्रत दनाः आनन्दपूर्वक निम्हत्यप् नं दिन हनाच्वन । आपालं वर्ष लिपा अनित्य अनात्मायात लुमंका छँनंभङगुर जीवनयात निम्हत्यप् नं गृहस्थि त्वताः भिक्षु व भिक्षुनी जुयाः बिमलप्रभा ग्रामस दुःखि प्राणीपिं उद्धार यायेगुया निमित्तय् सकसितं श्री वसून्धरा मांया ब्रत दंकाः गुरु जुयाच्वन । कालान्तरस पुण्यया भागि जुयाः निर्धनबनिया व बिमलावती निम्हं श्री वसुन्धराया भूवन तुषिता भूवनसं वास लाःवन धकाः श्री शाक्यसिंह भगवानं आनन्दयात बिमलावती अबदान क्वचायेका बिज्याःगु जुल । कालान्तरय् कुट्कुटाराम नाम महाविहारय् उपगुप्त भिक्षुं-अशोक महाराजायात कना बिज्यागु जुल ।

॥ इति बिमलावती अबदान समाप्तम् ॥

श्री बसुन्धरा ब्रत (तिलाब्रत) यात मा:गु हलं ज्वलं

बन्याज्वलं

म्हासू सिन्हः
म्हः सिन्हः
अवीर
धुं
धुपायँ्
ह्याउँ सिन्हः
ग्वःगु ग्वय्
म्हेखापा
कलश वासः
अष्ट सुगन्ध
मेवा मिष्टाँग (मोसिपो)
दाँख
श्रीखण्ड
अंगुर
कुशुम
कपू

पसः ज्वलं

बजि माक्वः
जाकि माक्वः
धौ
मरि माक्वः
सिसाबुसा माक्वः
सादुरु
ईकाः
पःका
सलि माक्वः
चिकं
वाग्वीं
ग्वाः
तुफिपु १
म्हासु काप
तोर्मायात चप्पा माक्वः
घ्यःकस्ति
वा

वरे ज्वलं

हाकूगु कर्णपका ज्व १
पंचपता पु - ३०
आरूवापा - ५
लुँपले वहपले १
पंचरत्न

गथुज्वलं

हिंसी
द्वाफोस्वां कच्चा
स्वाँ माक्व
कनीव स्वां
छिकिछिकि बुँ
पँ पला हः
सितु-गोबर
बच्छा कच्चा
चिकं धलिस्वां
स्वांता माक्वः
स्वांमाः माक्वः
चखः पिचा ८
ओंगलसिमाया हः

छँ ज्वरे यायेगु

वसुन्धराया मण्दः पाता १
बुद्धधर्म संघया मण्दः १
गुल्पाः ग्व ८
तिंचा ग्व ८
अष्टमण्डल ज्व १
त्रिखुट्टि (मस) गु १
चिग्वः कलश ग्वः १
कोतः पा १
कुले ग्वः १
कपाय्
कयेमिला
म्हासू सोतछत्र १
जजंका माक्वः
आखे
देवा प्वा ८
तोर्मा ग्वः ८
कलश ग्वः १
सुकुन्दा ग्वः १
धौपति ज्वः १
पूजाभू पाः ३
ताःचापु १
कुसा लप्ते
आलु ईताः
ईताः माक्वः

द्यः थायेगु चा
ज्वलान्हायकं - २
द्यः थायेगु थासा
नाग पं - १
चोलाम्हू २
पोताय् - माक्वः
द्वंचा - ३०
ताय् माक्वः

गुताबीबः ज्वलं

स्वां वा
ईका
पःका
माय्
स्वाः
तछ्व
हाकूहामो
चिग्वः कयगु
क्वलः

तिसा ज्वलं

तायो
तुकि
बाःजु
जन्त्र
कल्ली
पर्सि
गा
जनी
लं आदि माक्वः

पूजायात माःगु ग्वःजा

चनिगः (चिग्वः ग्वजा) ३०
तःनिगः ग्वः २
वःनिगः ग्वः १
निलाजं ज्वः ४

धूप ज्वलं

श्रीखण्ड
अगुर
शील

व्रत दनिपिसं हयेगु ज्वलं

मण्डः थायेत म्हासूकाप म्हतिं कु १
पञ्चामृत तयाः पूजाभ पाः १
शंख ग्वः १ मस १
किस्ली १ घ्योकस्ती
सुकुन्दा वा देवा - १
व्रतकायात म्हासूका ग्वारा १
नील थल ग्वः १
पूजा सिन्हः म्हासू सिन्हः
धुं, धुपाँय्, कपू
ताय्, आखे
निस्ला की भू
गुल्पा - १
वा (बाम्ना)
ईताः, जजंका पु ८
ग्वःजा ग्वः ८
तपरी, अर्घसि (दाख)
स्वां, छिकिछिकि स्वां माक्वः
तास्वां माक्वः
ग्वाः भे १ वाग्वीं
हिंसी ग्व १
चिकं वा घ्यो
द्यःयात तिसा वसः
दक्षिणा माक्वः

कनेकुन्हुया ज्वलं

मण्डल विसर्जन यायेत पूजाभूपाः १ कलश पूजायाये । माःसा कौमारी (कुमारी) पूजायाये । मेगु खँ फुक्क थन मच्वया गुरूपिंगु सल्लाहअनुसारं याये ।

बौद्ध ख्यःया हनेबहःम्ह पं. रत्नकाजी बज्राचार्यजुं नेपाःया बौद्ध संस्कृति सम्बन्धी आपालं सफू च्वयाः पिथना दीधुंकूगु दु। अन्वेषक, च्वमि, सम्पादक एवं बौद्ध विद्वान भाजु बज्राचार्यजुं च्वयाः आःतक पिदनेधुंकूगु सफूया धलः थुकथं दु।

बुन्हि - १९९० माघ शुक्ल दशमी
दिवंगत - २०५६ कार्तिक कृष्ण द्वितीया

क.सं. सफूया नां

१. नेपाल जन-जीवन क्रियापद्धति
२. धीमती अवदान
३. यँ देया बौद्ध पूजाक्रियाया हलंज्वलं
४. झीगु संस्कृतिया ब्व-घासा
५. नेपाः देय्‌या बिहारया ताःचा
६. म्ये पुचः
७. Buddhist Ritual Dance
८. विमलावती अवदान
९. नेवाः संस्कार संस्कृतिया ताःचा
१०. चचा-मुना न्हापांगु ब्व
११. मोक्षगां उत्पतिया बाखं
१२. निपू अवदान
१३. अमोघपास लोकेश्वरया संक्षिप्त बुखं
१४. मङ्गलाष्टव
१५. बलिपूजाया यथार्थता
१६. गुंला धर्म
१७. कलशार्चन पूजाविधि
१८. कलशार्चन पूजाविधि (परिमार्जित संस्करण)
१९. चचा-मुना निगूगु ब्व
२०. यँ देय्‌या चैत्यया विवरणात्मक अध्ययन
२१. चर्या नर्तन
२२. सप्तविधानुत्तर पूजाविधि
२३. नेवाः संस्कार संस्कृतिया जातः
२४. बसुन्धरा मांया निपू बाखं (छिकपिनिगु ल्हातय्)